

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΗ»**

Μεταπτυχιακή μελέτη:

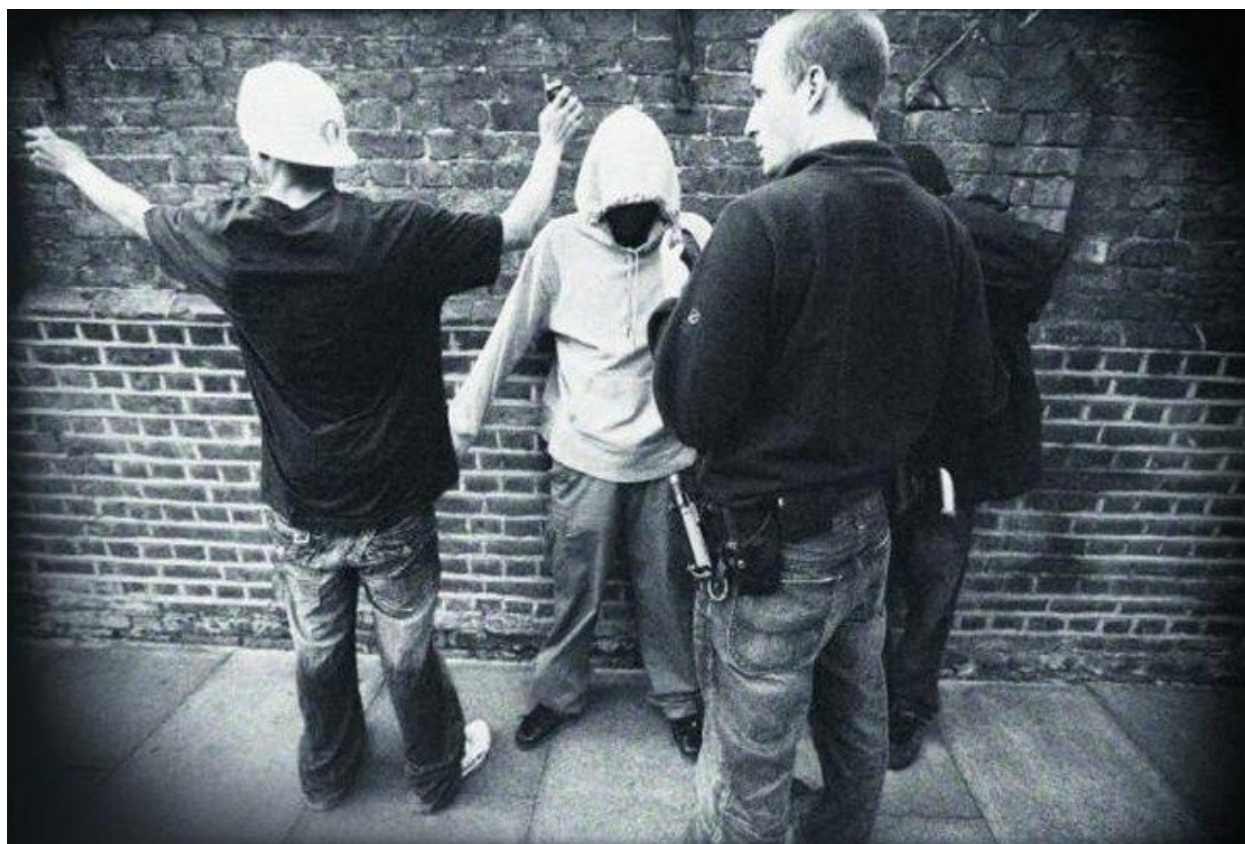
***«Παραβατικότητα ανηλίκων: Η οπτική και πολιτική δράσης της
Ελληνικής Αστυνομίας και στατιστική παρουσίαση ανά είδος
παραβατικής συμπεριφοράς»***

Όνοματεπώνυμο φοιτητή: Σπηλιόπουλος Σπυρίδων – ΑΜ: 201701425

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Κουτσούκου Ηλέκτρα

Κόρινθος, 2019

*«Παραβατικότητα ανηλίκων: Η οπτική και πολιτική δράσης της
Ελληνικής Αστυνομίας και στατιστική παρουσίαση ανά είδος
παραβατικής συμπεριφοράς»*

Ευχαριστίες

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στα μέλη της Τριμελούς μου Εξεταστικής Επιτροπής, τους κυρίους Φερόνα Ανδρέα και Σπυριδάκη Εμμανουήλ, για την ευκαιρία που μου δόθηκε να παρακολουθήσω ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα που να ανταποκρίνεται πλήρως στα επιστημονικά μου ενδιαφέροντα και την επαγγελματική μου ενασχόληση.

Θερμά θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια κυρία Κουτσούκου Ηλέκτρα για την αμέριστη βοήθεια και καθοδήγηση κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών, αλλά και τη συμπαράστασή της, τόσο σε επιστημονικό επίπεδο όσο και ανθρώπινο κατά τη συγγραφή της παρούσας μελέτης.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την υπομονή, που επέδειξε σε όλη αυτή την εκπαιδευτική μου πορεία και τη συμπαράσταση που μου παρείχε απλόχερα.

Σπυρίδων

Περιεχόμενα

Περίληψη	7
Abstract	9
Ευρετήριο πινάκων	11
Ευρετήριο γραφημάτων	12
Εισαγωγή	16
Κεφάλαιο 1^ο	
1.1 Ορισμός παραβατικότητας ανηλίκων και διαχωρισμός από εγκληματικότητα	18
1.2 Όρια ποινικής ανηλικότητας	21
1.3 Ελαφρυντική μεταχείριση μετεφηβικής ηλικίας	24
1.4 Θεωρητικές προσεγγίσεις παραβατικότητας ανηλίκων	25
1.5 Αιτιολογικοί παράγοντες παραβατικότητας	28
1.6 Το προφίλ του ανήλικου παραβάτη	33
Κεφάλαιο 2^ο	
Κύρια αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα	
2.1 Επίπληξη ανηλίκου	36
2.2 Ανάθεση υπεύθυνης επιμέλειας ανηλίκου στους γονείς ή επιτρόπους του	36
2.3 Ανάθεση υπεύθυνης επιμέλειας ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια	36
2.4 Ανάθεση επιμέλειας ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων	37
2.5 Εξώδικη διευθέτηση ανηλίκου και θύματος	37
2.6 Αποζημίωση του θύματος ή της κατ' άλλο τρόπο άρσης ή μείωσης των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο	37
2.7 Παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο	37

2.8 Παρακολούθηση από τον ανήλικο κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς	38
2.9 Φοίτηση του ανηλίκου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης	38
2.10 Παρακολούθηση από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής	38
2.11 Ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε επιμελητές ανηλίκων	38
2.12 Τοποθέτηση ανηλίκου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής	39
Κεφάλαιο 3^ο	
Κοινωνιολογικές θεωρίες για την ανήλικη παραβατικότητα	40
3.1 Η Σχολή του κοινωνικού ελέγχου	41
3.2 Η Σχολή της Πολιτιστικής Παρέκκλισης	42
3.3 Η Σχολή του Στιγματισμού ή της Ετικέτας	43
3.4 Η Σχολή της Ανομίας	45
3.5 Η Σχολή του Λειτουργισμού	48
3.6 Η Σχολή του Σικάγο	48
Κεφάλαιο 4^ο	
Πρόληψη και αντιμετώπιση της παραβατικότητας ανηλίκων	
4.1 Ο ρόλος της οικογένειας	52
4.2 Ο ρόλος του σχολικού περιβάλλοντος	53
4.3 Ο ρόλος της κοινωνίας και του κράτους	55
Κεφάλαιο 5^ο	
5.1 Μορφές τυπικού κοινωνικού ελέγχου	59
5.2 Τα θεσμικά όργανα του συστήματος κοινωνικού ελέγχου	60
Κεφάλαιο 6^ο	

6.1 Αστυνομικές στατιστικές και κριτική προσέγγιση	62
6.2 Αστυνομικές πολιτικές και κριτική προσέγγιση	93
Κεφάλαιο 7^ο	
7.1 Μέτρα για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας ανηλίκων διεθνώς	99
7.2 Τρόποι κοινωνικής πρόληψης της παραβατικότητας των ανηλίκων σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής	102
Συμπεράσματα	106
Επίλογος	113
Βιβλιογραφίες	114

Περίληψη

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της παραβατικότητας των ανηλίκων έχει απασχολήσει πολυεπιστημονικά τα τελευταία χρόνια και αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο αντιμετωπίζεται σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους για την ποινική υπευθυνότητα και με θεραπευτικά και αναμορφωτικά μέτρα. Η ιδιάζουσα σημασία που έχει το φαινόμενο της ανήλικης παραβατικότητας έγκειται στο γεγονός ότι τα νεαρά άτομα εκείνα που θα ενταχθούν στην κοινωνία και θα αναλάβουν ρόλους μέσα σε αυτή, θα πρέπει να λειτουργούν αρμονικά στο σύνολό της. Επομένως, κρίνεται αναγκαία η αποτελεσματικότητα των μέτρων καταστολής και αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού, προκειμένου να επιτευχθεί η μείωσή του και ιδανικά η εξάλειψή του.

Σκοπός

Η αποτύπωση του φαινομένου της ανήλικης παραβατικότητας κατ' έγκλημα για την περίοδο των ετών 2012-2017

Μεθοδολογία

Παρουσιάζονται διαγραμματικά κατ' έτος με αφετηρία το 2012 έως το 2017 ο αριθμός των ανήλικων ατόμων που έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα ανά κατηγορία εγκλήματος. Τα στοιχεία έχουν δοθεί από το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Τμήμα Καταπολέμησης Ναρκωτικών και Παραβατικότητας Ανηλίκων της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας, κατόπιν σχετικού αιτήματος του μελετητή.

Αποτελέσματα

Καθίσταται σαφές ότι η εγκληματικότητα των νέων παραβατών επικεντρώνεται σε εγκλήματα που αφορούν κλοπές και ληστείες ή απόπειρες αυτών σε συνάφεια με τα βιβλιογραφικά δεδομένα που έχουν αναλυθεί ανωτέρω. Η αιτιολόγηση της εν λόγω

εγκληματικότητα υποδεικνύεται και από τη Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής όπου αναφέρονται η σύνδεση της επίδρασης του κοινωνικού περιβάλλοντος, η αλλαγή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών την τελευταία δεκαετία καθώς και το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον ως φορείς κοινωνικοποίησης. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανηλικών παραβατών είναι αγόρια και η κρίσιμη ηλικία κατά την οποία παρεκκλίνουν από το νόμο είναι μεταξύ του δέκατου τρίτου (13ου) έως και του δέκατου έβδομου (17ου) έτους της ηλικίας τους. Όσον αφορά στο είδος και στη βαρύτητα των αδικημάτων που διαπράχθηκαν, η συντριπτική πλειοψηφία παρατηρείται να διαπράττει κλοπές, απλές και διακεκριμένες και ληστείες ενώ είναι ελάχιστος ο αριθμός των περισσότερο βίαιων αδικημάτων.

Λέξεις κλειδιά: παραβατικότητα ανηλικών, εγκλήματα, σωφρονισμός

Abstract

Introduction

The phenomenon of juvenile delinquency has been multidisciplinary in recent years and is also a social phenomenon which is dealt with in accordance with the applicable laws on criminal responsibility and therapeutic and reforming measures. The particular importance of the phenomenon of juvenile delinquency lies on the fact that young people who will join the society and take on roles within it and should function harmoniously as a whole unity. It is therefore necessary to be taken effective measures to suppress and combat this phenomenon in order to achieve its reduction and, ideally, to eradicate it.

Purpose

The depiction of juvenile delinquency for the period 2012-2017

Methodology

Each year, by 2012, till 2017, the number of juveniles who have committed a crime by category of crime is shown graphically. Data has been provided by the Hellenic Police Headquarters, Department of Drug Abuse and Juvenile Delinquency of the Public Security Division, at the request of the student.

Results

It becomes clear that the criminality of new offenders focuses on crimes involving theft and robbery or attempts in connection with the bibliographic data analyzed above. The justification for this crime is also indicated by the data of the Hellenic Police, which mentions the link between the impact of the social environment, the change in economic and social conditions over the last decade, and the family and school environment as socialization bodies. The majority of juvenile offenders are boys and the critical age at which they deviate from the law is between the thirteenth (13th) and the seventeenth

(17th) year of their age. With regard to the type and severity of the offenses committed, the overwhelming majority is seen to commit theft, simple and distinct and robbery while the number of more violent offenses is minimal.

Key words: juvenile delinquency, crimes, correction

Ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1	Ανεργία νέων, ποσοστό των απασχολούμενων νέων 15-25 ετών (Κουράκης, 2016)	29
-----------	--	----

Ευρετήριο γραφημάτων

Γράφημα 1:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ	59
Γράφημα 2:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ	60
Γράφημα 3:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ	60
Γράφημα 4:	Αδίκημα αντίστασης κατ' έτος	61
Γράφημα 5:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ	62
Γράφημα 6:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ	62
Γράφημα 7:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ	63
Γράφημα 8:	Αδίκημα απείθειας κατ' έτος	63
Γράφημα 9:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ	64
Γράφημα 10:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ	64
Γράφημα 11:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ	65
Γράφημα 12:	Αδίκημα απείθειας κατ' έτος	65
Γράφημα 13:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ	66
Γράφημα 14:	Παράγοντας για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' εθνικότητα άρθρο 187 ΠΚ	67

Γράφημα 15:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ	67
Γράφημα 16:	Αδίκημα σύστασης και συμμορίας κατ' έτος	68
Γράφημα 17:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ	69
Γράφημα 18:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ	69
Γράφημα 19:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ	70
Γράφημα 20:	Αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ κατ' έτος	70
Γράφημα 21:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ	71
Γράφημα 22:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ	72
Γράφημα 23:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ	72
Γράφημα 24:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και λοιπές παραγράφους που αφορούν την απόπειρα	73
Γράφημα 25:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και λοιπές παραγράφους που αφορούν την απόπειρα	73
Γράφημα 26:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και λοιπές παραγράφους που αφορούν την απόπειρα	74
Γράφημα 27:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της έκθεσης κατ' άρθρο 306	74
Γράφημα 28:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της έκθεσης κατ' άρθρο	75

	306 ΠΚ	
Γράφημα 29:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της έκθεσης κατ' άρθρο 306 ΠΚ	75
Γράφημα 30:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ	76
Γράφημα 31:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ	76
Γράφημα 32:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ	77
Γράφημα 33:	Αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ κατ' έτος	77
Γράφημα 34:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ	78
Γράφημα 35:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ	78
Γράφημα 36:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ	79
Γράφημα 37:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ	80
Γράφημα 38:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ	80
Γράφημα 39:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ	81
Γράφημα 40:	Αδίκημα κλοπής κατ' άρθρο 372 κατ' έτος	81
Γράφημα 41:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της συναυτουργίας κλοπής	82
Γράφημα 42:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της συναυτουργίας κλοπής	82
Γράφημα 43:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της συναυτουργίας κλοπής	83
Γράφημα 44:	Παράγοντας φύλο σε αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα	83

	κλοπής	
Γράφημα 45:	Παράγοντας εθνικότητα σε αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα κλοπής	84
Γράφημα 46:	Παράγοντας ηλικία σε αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα κλοπής	84
Γράφημα 47:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ	85
Γράφημα 48:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ	85
Γράφημα 49:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ	86
Γράφημα 50:	Αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ κατ' έτος	87
Γράφημα 51:	Παράγοντας φύλο για το αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ	87
Γράφημα 52:	Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ	87
Γράφημα 53:	Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ	88
Γράφημα 54:	Αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ κατ' έτος	88

Εισαγωγή

Η παραβατικότητα των ανηλίκων χαρακτηρίζεται από έντονη κοινωνική παθογένεια, που απασχολεί τόσο σε επίπεδο συνεπειών και επιπτώσεων του ατόμου, αλλά και του κοινωνικού συνόλου. Η εγκληματικότητα, που αφορά τον ανήλικο, αποτέλεσε και αποτελεί μέχρι σήμερα αντικείμενο έρευνας και μελέτης σε πολυεπιστημονικό επίπεδο, ειδικά σε επίπεδο εγκληματολογίας και κοινωνιολογίας.

Αν και στην Ελλάδα παρατηρείται η αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων στο πλαίσιο της ποινικής καταστολής, τα τελευταία χρόνια αναφέρονται προσπάθειες για τη διαφοροποίηση της αντιμετώπισης της, εντός ενός πλαισίου αναμορφωτικού και παιδαγωγικού, προς όφελος του ίδιου του ανήλικου, αλλά και της κοινωνίας εν γένει.

Αναμφίβολα η δημόσια ασφάλεια θεωρείται ένα αγαθό συνυφασμένο με την κοινωνική αλληλεγγύη και κοινωνική ευημερία των πολιτών, κατοικούντων σε μία περιοχή, γεγονός που ανάγει την ασφάλεια του πολίτη και την προστασία του σε βασική υποχρέωση της πολιτείας και την πρόληψη σε καθοριστικό παράγοντα κοινωνικής συμβίωσης. Η υιοθέτηση της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής δεν αφορά μόνο τις αστυνομικές διαδικασίες και τη γραφειοκρατική μεταβίβαση αρμοδιοτήτων, αλλά και την αναφερόμενη πρόληψη σε κοινωνικό επίπεδο.

Ceteris paribus η θεσμική παρέμβαση αποτελεί ζήτημα υψίστης σημασίας και ανάγεται σε άμεσης προτεραιότητας. Η θεσμική παρέμβαση αναγνωρίζεται όχι μόνο σε επίπεδο οργάνωσης του κράτους, αλλά και σε επίπεδο πολιτείας, με κύριο αντικείμενο μελέτης της παρούσας μεταπτυχιακής της Αστυνομίας, της Δικαιοσύνης και του Σωφρονιστικού Συστήματος, στο πλαίσιο πολιτικών δράσης και καταπολέμησης.

Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια ανάλυσης των βασικών όρων που διέπουν την παραβατικότητα ανηλίκων, καθώς και τις βασικές έννοιες της παραβατικής συμπεριφοράς και των σχολών και θεωριών που έχουν αναφερθεί με την πάροδο του χρόνου. Πρόσθετα αναφέρεται η σωφρονιστική και μετασωφρονιστική μέριμνα στην

Ελλάδα. Στη συνέχεια παρατίθενται τα στατιστικά στοιχεία από την Ελληνική Αστυνομία και οι πολιτικές δράσεις της, καθώς και σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση των βασικών πολιτικών δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ερευνητικό μέρος της εργασίας παρουσιάζει κατόπιν επεξεργασίας και ειδικής άδειας παραχώρησης των δεδομένων από το Τμήμα Καταπολέμησης Ναρκωτικών και Παραβατικότητας Ανηλίκων της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας.

Κεφάλαιο 1^ο

1.1 Ορισμός παραβατικότητας ανηλίκων και διαχωρισμός από εγκληματικότητα

Η εγκληματολογία αρχικά περιλαμβάνει μεθόδους, ποσοτικές και ποιοτικές ανάλυσης του εγκληματικού φαινομένου, αλλά με την ευρύτερη και συνηθέστερη αποδοχή της έννοιας της εγκληματολογίας θεωρείται η μελέτη του εγκλήματος, των εγκληματιών και της ποινικής δικαιοσύνης. Υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στην εγκληματολογία και το ίδιο το θέμα έχει διαμορφωθεί και αναλυθεί από πολλούς διαφορετικούς ακαδημαϊκούς κλάδους, που καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η εγκληματικότητα μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο των εγκληματικών πράξεων σε μία συγκεκριμένη περιοχή για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Όπως παρατηρεί ο Zedner (2007), ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα της εγκληματολογίας είναι η πειθαρχική υβριδικότητά της. Οποιαδήποτε μελέτη του εγκλήματος πρέπει να περιλαμβάνει τη μελέτη του νόμου, αλλά όχι μόνο το νομικό πλαίσιο. Η εγκληματολογία διερευνά τις βάσεις και τις συνέπειες των ποινικών νόμων – πώς εμφανίζονται, πώς λειτουργούν, πώς παραβιάζονται και τι συμβαίνει με τους παραβάτες. Ενυπάρχει η πολυεπιστημονικότητα της ανάλυσης με βάση επιστήμες όπως η κοινωνιολογία, τα οικονομικά, η πολιτική επιστήμη, η παιδαγωγική και πληθώρα άλλων επιστημών. (Zedner 2007a)

Το έγκλημα ως πράξη προϋποθέτει την ύπαρξη δράστη, ενός ή περισσότερων, και του θύματος ή θυμάτων. Η πιο κοινή μορφή εγκλημάτων σε όλο τον κόσμο είναι το έγκλημα ιδιοκτησίας ή διαφορετικά είδη κλοπής. Είναι σαφές, ωστόσο, ότι η εγκληματολογία αποτελεί ένα κλάδο ιδιαίτερα εκτενέστερο από τη μελέτη της κλοπής. Η ηλικία του ατόμου μπορεί να καθορίσει σε μεγάλο βαθμό το επίπεδο εγκληματογένεσης, ως παράγοντα πρόβλεψης της ανθρώπινης συμπεριφοράς καθοδηγούμενος από την εσωτερική, αλλά και εξωτερική ιδιοσυστασία του ατόμου. (Stattin&Romelsjo, 1995)

Το έγκλημα γενικά θεωρείται συμπεριφορά που απαγορεύεται από το ποινικό δίκαιο. Με άλλα λόγια, καμία πράξη δεν μπορεί να θεωρηθεί έγκλημα, ανεξάρτητα από το πόσο ανήθικη ή καταστρεπτική μπορεί να είναι, εκτός αν έχει γίνει εγκληματική από την εθνική νομοθεσία, είτε σε επίπεδο γραπτού κανόνα, είτε σε επίπεδο εθιμικού δικαίου. Αυτή η αντίληψη φαίνεται αρκετά απλή. Ωστόσο, αναφέρεται στις διαδικασίες με τις οποίες ορισμένες βλαβερές πράξεις και θύματα εντοπίζονται και αναγνωρίζονται ως μέρος του εγκληματικού προβλήματος, ενώ άλλες παραμένουν κρυμμένες, είτε ως σκοτεινός αριθμός είτε ως απόρροια μη παρέμβασης και σωφρονισμού. Μια κριτική προσέγγιση για τη μελέτη του εγκλήματος και των επιπτώσεών του στα άτομα και την κοινωνία συνεπώς απαιτεί τον αναλογισμό θεμάτων, όπως: Τι είναι «έγκλημα»; Πώς δημιουργούνται νομικές αντιλήψεις για το «έγκλημα» και τα θύματά του; Είναι σαφές ότι τα θύματα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην κίνηση της διαδικασίας ποινικής δικαιοσύνης. Χωρίς τη συγκεκριμένη κινητικότητα, μεγάλο μέρος των εργασιών της διαδικασίας ποινικής δικαιοσύνης δε θα υφίστατο. (Carrabineetal, 2009)

Η έννοια της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας παρόλο που είναι δύο έννοιες παρόμοιες, διαφέρουν αν αναλογιστεί κανείς τη χρήση της φράσης παραβατικότητα ενηλίκων. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην ερμηνεία της λέξης παραβάτης με ακόμα και απουσία καταλογισμού σε σχέση με την αντίστοιχη του εγκληματία.

Δεν θεωρούνται εγκληματικές δράσεις όλες οι επιβλαβείς δραστηριότητες. Όπως ισχυρίστηκε ο Steven Box (1983), η ίδια δύναμη μπορεί να αποφασίσει ότι τα εγκλήματα των ισχυρών έχουν γενικά αποκλειστεί από τις αντιλήψεις του κοινού για το πρόβλημα του εγκλήματος και, αντιθέτως, μπορεί να υποτιμηθεί η θυματοποίηση των αδύναμων. Η εγκληματική αμέλεια που οδηγεί σε τραυματισμούς και θανάτους στο χώρο εργασίας, περιβαλλοντικά αδικήματα, κατασκευή και πώληση μη ασφαλών προϊόντων, παραπτώματα επιχειρήσεων, κατάχρηση εξουσίας από το κράτος κ.ο.κ. σπάνια θεωρούνται ως «πραγματικό» έγκλημα. Αυτά είναι συχνά αδικήματα που δεν έχουν άμεσο και από θύμα. Διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό χωρίς λόγο εξαιτίας του προβλήματος της έλλειψης ενημέρωσης των θυμάτων. Έχει γίνει κάποια προσπάθεια να

διευρυνθεί ο ορισμός των «θυμάτων» (π.χ. να περιληφθούν τόσο τα άμεσα όσο και τα έμμεσα θύματα) και να συμπεριληφθεί μια σειρά καταχρήσεων και βλαβών, που σχετίζονται με την εγκληματική κατάχρηση εξουσίας (συμπεριλαμβανομένης της αποδυνάμωσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων των θυμάτων) στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών του 1985 για τις βασικές αρχές της Δικαιοσύνης για τα θύματα εγκλημάτων και κατάχρησης εξουσίας. Αντιστρόφως, δεν υπάρχουν σαφή και αδιαμφισβήτητα κριτήρια για να διαπιστωθεί ότι οι πράξεις που ορίζονται ως «ποινικές» πάντα προκαλούν βλάβη στην κοινωνία. Τα «εγκλήματα χωρίς θύματα» όπως σε ορισμένες σεξουαλικές πράξεις μεταξύ ενηλίκων που συναινούν, πορνεία και αγορά και πώληση ορισμένων παράνομων ναρκωτικών αναφέρονται συχνά σ' αυτό το πλαίσιο (Schur, 1965).

Αυτές είναι μορφές συμπεριφοράς που συχνά είναι παράνομες, αλλά συναινετικές. Επειδή δεν υπάρχει ποινική θυματοποίηση, οι συμμετέχοντες δεν έχουν λόγο να διαμαρτυρηθούν στην αστυνομία. Η έννοια του «εγκλήματος χωρίς θύματα» έχει χρησιμοποιηθεί από ορισμένους κριτικούς για να καταδικάσει τους άδικους νόμους και να προωθήσει εκστρατείες για νόμιμη μεταρρύθμιση, ειδικά για αδικήματα κατά της σεξουαλικής ηθικής (Jeffery-Poulter, 1991, Higgins, 1996).

Το κατά πόσο η έννοια του «εγκλήματος χωρίς θύματα» είναι έγκυρη ή όχι παραμένει ανοικτό θέμα συζήτησης. Για παράδειγμα, οι φεμινίστριες διαφοροποιούνται σε ό,τι αφορά τις απόψεις τους για την πορνεία ως «εργασία», την πρακτορία των γυναικών σε σχέση με την πορνεία και τη διάκριση μεταξύ «εθελοντικής» σεξουαλικής εργασίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης (Murray, 1998; McLeod, 1982; Miller, 1986). Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες διατρέχουν τον κίνδυνο σωματικής και σεξουαλικής βίας στα χέρια των πελατών ή όταν παρενοχλούνται από την αστυνομία στους δρόμους. Άλλοι επεσήμαναν ότι η κοινωνία επηρεάζεται επειδή η πορνεία αντικειμενοποιεί τις γυναίκες και ενισχύει τις στερεότυπες αντιλήψεις κατά των γυναικών. Από τη σκοπιά του νόμου και της τάξης, τα άτομα που τάσσονται υπέρ των καταστολών υποστηρίζουν ότι η

πορνεία έχει θύμα, καθώς μπορεί να βλάψει τη φήμη και την ποιότητα ζωής σε επίπεδο κοινωνίας.

1.2 Όρια ποινικής ανηλικότητας

Παρατηρείται μία γενική συμφωνία ότι η ηλικία συνδέεται αντιστρόφως με την εγκληματικότητα. Οι εγκληματολόγοι Travis Hirschi και Michael Gottfredson δηλώνουν: «Η ηλικία συσχετίζεται παντού με το έγκλημα. Οι επιπτώσεις της στην εγκληματικότητα δεν εξαρτώνται από τους δημογραφικούς συσχετισμούς του εγκλήματος». Ανεξάρτητα από την οικονομική κατάσταση, την οικογενειακή κατάσταση, τη φυλή, το φύλο κ.ο.κ., οι νεότεροι άνθρωποι διαπράττουν κάποιο έγκλημα συχνότερα από τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα που διαπράττουν έγκλημα. Οι έρευνες δείχνουν ότι, κατά μέσο όρο, οι ανήλικοι που είναι κατά συρροή παραβάτες αρχίζουν να διαπράττουν κάποιο έγκλημα κατά την παιδική τους ηλικία, αυξάνουν γρήγορα τις παράνομες δραστηριότητες τους στην ύστερη εφηβεία και στη συνέχεια παρατηρείται μια επιβράδυνση στην ενηλικίωση. Οι ανήλικοι τείνουν να διαπράττουν περισσότερη εγκληματικότητα και είναι πιο πιθανό να συνεχίσουν να συμμετέχουν στην εγκληματικότητα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ενώ, βιβλιογραφικά, αναφέρεται ότι οι περισσότεροι ανήλικοι διαπράττουν έγκλημα σε ομάδες και ότι η στήριξη από ομοτίμους ενθαρρύνει την παραβίαση του νόμου κατά τη διάρκεια της εφηβείας, πιο πρόσφατες έρευνες αμφισβητούν την υπόθεση «συνεκδίκησης» και υποδεικνύουν ότι ο μεγάλος όγκος του νεανικού εγκλήματος είναι μια ατομική πράξη. Παρόλο που οι ανήλικοι εγκληματίες ή ορθότερα παραβάτες μπορεί να δρουν ατομικά, διαπιστώνουν ότι οι αντικοινωνικές πράξεις τους φέρνουν αυξημένη κοινωνική θέση μεταξύ των συνομηλίκων που θαυμάζουν τις επικίνδυνες συμπεριφορές τους. Ενώ τα «καλά παιδιά» μπορούν να αποφεύγουν τους νέους εγκληματίες, παρατηρείται σχετικός θαυμασμός και μία τάση αναζήτησης για μία παράνομη οδό συμπεριφοράς που βελτιώνει την ομαδική τους ικανότητα. (Sieg, 2010)

Στην Ελλάδα κατά το Άρθρο 1 Ν 3189/2003 κατ' αντικατάσταση του άρθρου 121 παράγραφος 1 ΠΚ ως ανήλικοι ορίζονται τα άτομα που κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης έχουν ηλικία μεταξύ του όγδοου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους πλήρως συμπληρωμένων. Μέσω της προαναφερόμενης διάταξης καταργείται και η

πρότερη διάταξη διαχωρισμού της παιδικής και εφηβικής ηλικίας σε συμφωνία με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα οριζόμενα σχετικά με την έννοια της παιδικής ηλικίας ως «κάθε ανθρώπινο ον κάτω των δεκαοκτώ ετών». Πρόσθετα το Ελληνικό Σύνταγμα προστατεύει την ανηλικότητα στο άρθρο 21 παράγραφος 1 και 3 αν και δεν προσδιορίζεται σαφώς η ενήλικη νεότητα. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην παραδοχή ότι η νεότητα είτε ενήλικη είτε ανήλικη αποτελεί ένα συνταγματικά προστατευόμενο έννομο αγαθό. Συγκεκριμένα αναφέρεται στο άρθρο 96 ότι ειδικοί νόμοι ορίζουν τα σχετικά με τα δικαστήρια ανηλίκων στα οποία επιτρέπεται να μην εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 93 παράγραφος 2 και 97. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων αυτών μπορεί να μην απαγγέλλονται δημόσια.

Η ποινική αντιμετώπιση του ανήλικου στο ελληνικό ποινικό σύστημα ρυθμίζεται στα άρθρα 121-132 του Ποινικού Κώδικα. Πρόσθετα σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 1 ΠΚ οι ανήλικοι κάτω των οκτώ ετών θεωρούνται ως ποινικοί αδιάφοροι καθώς θεωρείται ότι δεν τελούν κάποια αξιόποινη πράξη και αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Αστικό Κώδικα, κατά άρθρο 1518 ΑΚ σε σωφρονιστικό επίπεδο από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Στο άρθρο 133 του ΠΚ γίνεται αναφορά στον όρο ανήλικοι εγκληματίες όπου και ρυθμίζεται το ποινικό δίκαιο των ανηλίκων στην περίπτωση παρεκκλίσεων από τις γενικές διατάξεις του ΠΚ. Συγκεκριμένα ορίζονται οι διατάξεις σχετικά με την πράξη ή παράλειψη, απόπειρα ή τετελεσμένο έγκλημα, αυτουργία ή συμμετοχή, λόγοι άρσης του αδικοπρακτικού χαρακτήρα ή του καταλογισμού της πράξης, δόλου, πλάνης ή αμελείας και οι διατάξεις για την επιμέτρηση της ποινής του περιορισμού σε σωφρονιστικό ίδρυμα κατόπιν ανάλογης κρίσης δικαστού για αναγκαιότητα σωφρονισμού του ανήλικου, κατ' εξαίρεση των λοιπών θεραπευτικών μέτρων. Συγκεκριμένα το ποινικό δίκαιο σε ότι αφορά τον ανήλικο χαρακτηρίζεται ως δίκαιο διαπαιδαγώγησης και μελλοντικής κοινωνικής ένταξης και αποτροπής τέλεσης πρόσθετων εγκλημάτων.

Ως εκ τούτου, η τελεσθείσα πράξη από παιδί, όπου τελούμενη από ενήλικα θα αποτελούσε κακούργημα ή πλημμέλημα, αντιμετωπίζεται στο πλαίσιο αναμορφωτικής

αντιμετώπισης είτε μέσω επίπληξης, είτε της θέσης του υπό την υπεύθυνη επιμέλεια των γονέων ή επιτρόπων, είτε της θέσης του υπό την επιμέλεια των επιμελητών ανηλίκων και είτε της εισαγωγής του σε ίδρυμα αγωγής. Αντίθετα διαχωρισμός προκύπτει για τον έφηβο, ο οποίος χαρακτηρίζεται είτε ποινικά υπεύθυνος είτε ποινικά ανεύθυνος ανάλογα με την ικανότητα καταλογισμού του, που δεν είναι αποκλειστικά ηλικιακά εξαρτώμενη αλλά και διοικητικά και βουλευτικά εξαρτώμενη από την ωριμότητά του. Οι ποινικά υπεύθυνοι έφηβοι υποβάλλονται σε αναμορφωτικά μέτρα εφ' όσον ο ποινικός σωφρονισμός δεν κρίνεται αναγκαίος για λόγους ειδικής πρόληψης. (Πιτσελά, 2000)

Παράλληλα σε διεθνές επίπεδο, η διεθνής σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών στις 20/11/1989, η οποία κυρώθηκε με νόμο στην ελληνική νομολογία ήτοι Ν 2101/1992, προστατεύει την παιδική ηλικία και την ταυτίζει με την ανήλικη νεότητα.

1.3 Ελαφρυντική μεταχείριση μετεφηβικής ηλικίας

Κατά τη μετεφηβική ηλικία ήτοι από 18 έως 21 ετών, νοούμενη στο πλαίσιο του χρόνου τέλεσης της πράξης, οι παραβάτες αντιμετωπίζονται ως πλήρως ποινικά υπεύθυνοι. Η παραδοχή αυτή βασίζεται στην παρουσία για τεκμήριο καταλογισμού και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις διαπιστώνεται ανικανότητα για καταλογισμό. Οι ποινές που επιβάλλονται στους μετεφήβους καθορίζονται με βάση τις διατάξεις του γενικού ποινικού δικαίου, ενώ η επιβολή ελαττωμένων ποινών επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστηρίου, ύστερα από αναγνώριση του αναφερόμενου ελαφρυντικού της μετεφηβικής ηλικίας. Οι μετέφηβοι δεν έχουν αξίωση για μείωση της ποινής λόγω της ηλικίας.

Κατ' άρθρο 133 ΠΚ ορίζεται η σημασία της ηλικίας του δράστη κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης και όχι η χρονική στιγμή γνωστοποίησης της τέλεσης της πράξης. Βέβαια, κατά το σωφρονιστικό δίκαιο ο όρος νεαρός κρατούμενος αφορά και τα άτομα εφηβικής ηλικίας και τα άτομα μετεφηβικής ηλικίας, ενώ παρέχεται η δυνατότητα παραμονής των κρατουμένων στα ειδικά καταστήματα κράτησης έως τη συμπλήρωση του εικοστού πέμπτου έτους της ηλικίας τους με σκοπό την ολοκλήρωση «μορφωτικών ή επαγγελματικών προγραμμάτων κατάρτισης». (Πιτσελά, 2000)

1.4 Θεωρητικές προσεγγίσεις παραβατικότητας ανηλίκων

Η βιβλιογραφική επισκόπηση μελετών και μελετητών της παραβατικότητας ανηλίκων κρίνεται χρήσιμη, καθώς έχει απασχολήσει κατά καιρούς και έχει οδηγήσει είτε σε κατευθύνσεις, είτε σε αιτιολογήσεις του φαινομένου. Το πρόβλημα της παραβατικότητας των ανηλίκων μπορεί να γίνει κατανοητό σε συσχέτιση με την ανακάλυψη ή διαχωρισμό της παιδικής ηλικίας ως ξεχωριστό στάδιο της ζωής του ατόμου και βάσει του γεγονότος ότι η μη επιτρεπτή συμπεριφορά των νεαρών ατόμων είναι διαφορετική από την εγκληματική συμπεριφορά ενηλίκων.

Σε ότι αφορά τη θεωρία της φυσικής εξέλιξης και βάσει της θεωρίας του Lombroso σχετικά με την εγκληματική συμπεριφορά και την κατασκευή του κρανίου και το μέγεθος των άνω άκρων, ο Sheldon κατηγοριοποίησε τα άτομα ανάλογα με τη σωματοδομή των εγκληματιών: τους ενδόμορφους (περισσότερο σαρκώδεις) τους μεσόμορφους (μυώδεις, ενεργητικοί) οι οποίοι παρουσιάζουν περισσότερες πιθανότητες να εγκληματήσουν και τους εξώμορφους (αδύνατοι τύποι).

Ο Merton υποστήριξε ότι η ανομία αποτελεί την αιτία του προβλήματος, με τη διαφοροποίηση της έντασης που προκαλείται στην συμπεριφορά του ατόμου όταν παρατηρούνται συγκρούσεις στο πλαίσιο της ισχύουσας κοινωνικής πραγματικότητας. Το πρόβλημα με τις ιδέες του Merton είναι το τεκμήριο στόχων και αξιών. Οι κοινωνίες είναι υπερβολικά πολύπλοκες, έχουν υπερβολικά πολλά ανταγωνιστικά συστήματα αξιών και δημιουργούν υπερβολικές συγκρούσεις για να είναι έγκυρη η απλώς ενιαία ιδέα της εγκληματικής θεώρησης του Merton. Πρόσθετα δεν μπορεί να υποτεθεί ότι οι άνθρωποι απλώς κοινωνικοποιούνται σε ένα κοινό σύνολο αξιών. Αντίθετα, πολλά στοιχεία δείχνουν διαφορετικά πρότυπα κοινωνικοποίησης μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Επιπλέον, η θεωρία φαίνεται σε μεγάλο βαθμό να υποθέτει ότι οι άνθρωποι οδηγούνται στο έγκλημα μέσω εντάσεων, μέσα από ζοφερή αναγκαιότητα. (Carrabineetal, 2009)

Όπως τόνισε ο Jack Katz και άλλοι, δεν πρέπει απαραίτητως να θεωρείται το έγκλημα ως παρακινήμένο από οδυνηρές πηγές. Για πολλά εγκλήματα μπορεί να είναι διασκεδαστικό και συναρπαστικό, και μπορεί να αναφερθεί ακόμα και σε απολαύσεις. Αυτή δεν αποτελεί μια πολύ μοντέρνα θεωρία μεταξύ πολλών εγκληματολόγων, αλλά ενυπάρχει και σε άλλες εγκληματολογικές θεωρήσεις. Η επίδρασή της θεωρίας του Merton έγκειται στο ότι κατέδειξε τον ρόλο των οικονομικών παραγόντων στη διαμόρφωση του εγκλήματος και άρχισε να παράγει έναν πραγματικό κοινωνικό απολογισμό, που διαπίστωσε ότι οι ρίζες του εγκλήματος δεν ανήκουν σε μεμονωμένους ανθρώπους αλλά στην οργάνωση και τη λειτουργία της ευρύτερης κοινωνίας. Εξακολουθεί να έχει πολλούς ένθερμους οπαδούς και πολλούς υποστηρικτές ακόμα και σήμερα. (Newburn, 2017)

Ένας από τους οπαδούς της είναι ο Albert Cohen (1918-), ο οποίος επηρεάστηκε από τους δασκάλους του Merton και Sutherland. Η μελέτη του «Delinquent Boys» (1955) αποτελεί μέχρι και σήμερα μία εμβληματική μελέτη. Σε αυτή τη μελέτη, ο Cohen σημειώνει ότι «οι εγκληματίες (Delinquent Boys) έκλεψαν για την κόλασή τους». Συμμετείχαν σε βραχυχρόνιο ηδονισμό και σε αυτό που αποκαλούσε «σχηματισμό αντίδρασης» στην απογοήτευση που βίωσε ως μέρος του ταξικού συστήματος, ειδικά στο σχολείο. Δεν έκλεβαν για να κερδίσουν αγαθά ή περιουσία, αντ'αυτού απέκτησαν καθεστώς μεταξύ των ομοτίμων τους υιοθετώντας κακόβουλες, αρνητικές αξίες – την αντίθεση των αξιών της μεσαίας τάξης που διδάσκονται στους μεσοαστικούς εκπαιδευτικούς κόσμους. Η μελέτη του Cohen για τα «Delinquent Boys» πρωτοστάτησε στην ιδέα ότι τα αγόρια γίνονται εγκληματίες εξαιτίας αυτού που ονομάζεται «απογοήτευση κατάστασης», η διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι αισθάνονται ματαιωμένοι όταν επιδιώκουν την αξίωση σε ένα συγκεκριμένο καθεστώς. Ειδικά για το σχολικό περιβάλλον, ο Cohen παρατήρησε ότι τα αγόρια από τα πιο υποβαθμισμένα περιβάλλοντα συχνά θεωρούν τη σχολική ζωή ως αποξενωτική και απογοητευτική εμπειρία. (Carrabine et al, 2009)

Αρχικά αναφέρεται ότι τα συγκεκριμένα Delinquent Boys θέλησαν να έχουν επιτυχίες, αλλά διαπίστωσαν ότι δεν είχαν αναπτύξει τις δεξιότητες για να το κάνουν αυτό στην οικογενειακή και κοινοτική ζωή τους. Για παράδειγμα, τα βιβλία ανάγνωσης ήταν αλλόκοτα και δεν ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις τους. Οι πολιτισμικές διαφορές τους είχαν ελάχιστα εναρμονιστεί με τη σχολική ζωή. Ο Cohen υποδηλώνει ότι με την απογοήτευσή τους ανατρέπονται οι αξίες του σχολείου – επίτευγμα, σκληρή δουλειά και σχεδιασμό για το μέλλον – και αναπτύσσουν αντ'αυτού μια αντιπαράθεση στην οποία οι αξίες τους μη επίτευξης των στόχων τους κρίνονται επιτακτικές. Οι δραστηριότητες γίνονται μη-χρηστικές (κλέβουν «για την κόλασή τους»), αρνητικές (αντιτιθέμενες στις αξίες της ενήλικης κοινωνίας), κακόβουλες, ευπροσάρμοστες και χαρακτηρίζονται από βραχυχρόνιο ηδονισμό και ομαδική αυτονομία. Ο Cohen υποστήριξε ότι η εγκληματικότητα ήταν πιο έντονη στους νέους χαμηλότερου κοινωνικο-οικονομικομορφωτικού κεφαλαίου, επειδή είναι εκείνοι που αγωνίζονται με τις λιγότερες ευκαιρίες να επιτύχουν με συμβατικούς τρόπους. (Newburn, 2017)

Στις περιπτώσεις εκείνες που παρατηρείται παραμέληση από την κοινωνία, τα άτομα επιδιώκουν τον αυτοσεβασμό με την οικοδόμηση μιας αποκλίνουσας υποκουλτούρας η οποία «χαρακτηρίζει ως αξιοσημείωτα τόσο τα χαρακτηριστικά που έχουν, όσο και τα είδη συμπεριφοράς τα οποία είναι ικανά να παρουσιάσουν». Η κατοχή ενός φημισμένου δρόμου, για παράδειγμα, δεν μπορεί να διεκδικήσει αξία στην κοινωνία στο σύνολό της, αλλά μπορεί να ικανοποιήσει την επιθυμία μιας νεολαίας να εξουθενώσει τους άλλους. (Carrabineetal, 2009)

1.5 Αιτιολογικοί παράγοντες παραβατικότητας

Η εκβιομηχάνιση και η αστικοποίηση δημιούργησαν περισσότερες ευκαιρίες για εγκληματικότητα των νέων και νέες απαντήσεις σε ότι αφορά την παραβατικότητα των ανηλίκων. Οι καταγεγραμμένες διώξεις παιδιών και εφήβων, ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές, αυξήθηκαν δραματικά από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα και μετά και σύντομα εμφανίστηκε ο όρος της «νεανικής παραβατικότητας». Αυτό το κύμα νεανικής εγκληματικότητας συνδέεται με τη μαζική αύξηση του πληθυσμού και την απότομη αύξηση του αριθμού των ατόμων κάτω των 30 ετών. Ωστόσο, αναφέρεται και η αύξηση της νεανικής παραβατικότητας την εποχή εκείνη ως απόδειξη της κατάρρευσης των παραδοσιακών κοινωνικών ελέγχων. Οι αλλαγές στο σύστημα μαθητείας κατηγορήθηκαν ευρέως. Οι νέοι είχαν εγκαταλείψει παραδοσιακά το σπίτι για να ασκηθούν ως μαθητευόμενοι ή οικιακοί υπάλληλοι. Οι μαθητευόμενοι έπρεπε να εργάζονται για μια καθορισμένη περίοδο (συντά επτά χρόνια) με χαμηλό μισθό. Σε αντάλλαγμα, κέρδιζαν ένα επίπεδο εκπαίδευσης, κάποιες φορές στέγαση και, κυρίως, μακροπρόθεσμα, εξασφάλιζαν την απασχόληση τους. Έτσι, οι νέοι αντικατέστησαν τη γονική πειθαρχία με την πειθαρχία του εργοδότη. Σε συνέχεια της εποχής εκείνης που παρατηρήθηκε η πρώτη αύξηση της νεανικής παραβατικότητας, έχουν αλλάξει πολλοί παράμετροι διαβίωσης, όπως ο επιπολασμός της εγκληματικότητας συνεχίζει να αυξάνεται λόγω πρόσθετων παραγόντων. (Newburn, 2017)

Η κατανομή της μαθητείας – λόγω των απαιτήσεων για πιο ευέλικτη και κινητή εργασία – έδωσε στους νέους εργαζόμενους μια νέα ελευθερία (αλλά και μια νέα οικονομική ευπάθεια) που είχαν γνωρίσει λίγοι από τους γονείς και τους παππούδες τους. Σε ορισμένες αναπτυσσόμενες περιφέρειες, όπως η Νοτιοανατολική Ασία και η Αφρική, είναι δυνατόν να παρατηρηθούν παρόμοιες εντάσεις μεταξύ των γενεών ακόμα και σήμερα και συγκρίσιμες ανησυχίες σχετικά με τα νέα επίπεδα εγκλημάτων που διάγονται από ανήλικους. Η μετανάστευση των νέων δεν αποτελεί ακόμα και σήμερα νέο φαινόμενο, αλλά η μεγάλης κλίμακας αστική μετανάστευση ήταν σημαντική κατά την

περίοδο του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Αυτή συνέβαλε στη διαμόρφωση της νεανικής εγκληματικότητας με δύο βασικούς τρόπους: παρέχοντας περισσότερες ευκαιρίες για «διαλυτές» ψυχαγωγικές δραστηριότητες (Springhall, 1998) και παρέχοντας περισσότερες δυνατότητες εποπτείας και ρύθμισης.

Αυτή η ιστορική περίοδος αναλύεται συχνότερα από τους κοινωνιολόγους, όσον αφορά την εξάρθρωση και την αποξένωση, αλλά αυτό παραβλέπει τα πολλά μέτρα που έχουν ληφθεί για την πρόληψη και τη συγκράτηση αυτών των διαδικασιών. Η ανάπτυξη νέων τρόπων αντιμετώπισης σε κάτι που ονομάζεται τώρα «νεανική παραβατικότητα» στις αρχές του 19^{ου} αιώνα ήταν μέρος μιας ευρύτερης ανάπτυξης του νέου είδους κράτους, κοινότητας και ελέγχου. Νέοι τρόποι αντιμετώπισης της εγκληματικότητας σε ολόκληρη τη Δύση περιελάμβαναν, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα και μετά, την ίδρυση νεανικών αναμορφώσεων, μετακίνησης υποθέσεων σε δικαστήρια με ευνοϊκότερους όρους εκδίκασης, κατάργησης της φυλάκισης ανηλίκων σε φυλακές ενηλίκων και δημιουργίας δικαστηρίων ανηλίκων. (Newburn, 2017)

Αυτό το είδος «αστυνόμευσης της ευημερίας» έχει μελετηθεί συχνότερα μέσα από τις εμπειρίες των κοριτσιών (Mahood, 1995 · Cox, 2003), αλλά συμπεριέλαβε και μεγάλο αριθμό αγοριών. Οι μελέτες για τη νεανική παραβατικότητα του εικοστού αιώνα ανησυχούν λιγότερο για το πότε και γιατί «επινοήθηκε» και επικεντρώνονται περισσότερο στο πότε και γιατί οι επίσημες απαντήσεις προς αυτή την κατεύθυνση της παραβατικότητας μετατοπίστηκαν από τη δικαιοσύνη (τιμωρία των πράξεων) στην ευημερία (ανάγκες συνάντησης). Οι ιστορικοί τονίζουν ότι αυτά τα δύο στοιχεία αποτελούν μέρος του συστήματος δικαιοσύνης ανηλίκων από τότε που ιδρύθηκε. Τούτου λεχθέντος, στη Βρετανία, ο νόμος για τα παιδιά και του νέους του 1969 και η (μερική) εφαρμογή του από τη συντηρητική κυβέρνηση του 1970 σηματοδότησαν μια νέα στροφή στο λεγόμενο welfarism. Οι διαδικασίες περίθαλψης και η περίθαλψη η ίδια με βάση την κοινότητα ή η προστασία σε ότι αφορά την κατοικία ευνοήθηκαν κατά τις ποινικές διαδικασίες και τις σωφρονιστικές θεραπείες. Οι διακριτικές εξουσίες των κοινωνικών λειτουργών ενισχύθηκαν (Pitts, 2003, Muncie, 1999). Αυτή η προσπάθεια για

«ελευθέρωση» είχε προηγούμενες ιστορικές ρίζες, αλλά συνδέθηκε πρόσθετα με μια νέα μεταπολεμική πολιτική συναίνεση σε θέματα κοινωνικής πολιτικής γενικά. (Carrabineetal, 2009)

Οι κοινωνιο-εγκληματολόγοι κατέχουν ένα σημαντικό καθήκον όχι μόνο σε ότι αφορά την ανάλυση της έννοιας της εγκληματικότητας των νέων, αλλά και του καθορισμού των αιτιωδών παραγόντων με στόχο τη θέσπιση αποτελεσματικών μέτρων ελέγχου. Συνεπώς, κάθε κοινωνικο-εγκληματολογική μελέτη της νεανικής παραβατικότητας πρέπει να αντιμετωπίσει τα ακόλουθα θέματα:

1. Πρώτον, μια κοινωνικο-εγκληματολογική μελέτη πρέπει να κατανοήσει τη φύση της νεανικής εγκληματικότητας όσον αφορά πράξεις που μπορούν να θεωρηθούν «παραβατικές» ως ξεχωριστές από τις αντικοινωνικές ενέργειες που διαπράττονται από ενήλικες γενικά. Το πρόβλημα ενισχύεται από το γεγονός ότι τα νομικά συστήματα διαφέρουν ως προς το διαχωρισμό ορισμένων πράξεων ως εγκληματικών ή παραβατικών. Επιπλέον, δεν υπάρχει ομοιομορφία μεταξύ των κρατών όσον αφορά τα όρια ηλικίας των προσώπων που μπορούν να θεωρηθούν ως νεαρά (Kratkoski & Kratkoski, 1979: 3-4).
2. Δεύτερον, η μέτρηση της νεανικής παραβατικότητας μέσω διαφορετικών πηγών πληροφόρησης έχει οδηγήσει σε σύγχυση και ποικίλα αποτελέσματα. Τα επίσημα αρχεία ως πηγή δεδομένων αποτυγχάνουν να εκτιμήσουν με ακρίβεια την έκταση της παραβατικότητας και το ζήτημα της «κρυφής-σκοτεινής» παραβατικότητας παραμένει άλυτο. Οι έρευνες για τα θύματα, όπως παρατηρούνται από τις επίσημες στατιστικές για τα θύματα, δεν παρέχουν μια πλήρη εικόνα των παραβατών και αποκαλύπτουν λίγους παραβάτες σε ό,τι αφορά τα εγκλήματα περιουσιακών στοιχείων, στους οποίους ίσως δεν γνωρίζουν τα θύματα. Οι έρευνες αυτοελέγχου, παρόλο που επιλύουν το πρόβλημα της «κρυφής-σκοτεινής» παραβατικότητας, παρουσιάζουν μεθοδολογικά λάθη και ελλείψεις σε ότι αφορά τα σφάλματα δειγματοληψίας και τυχόν ελαττωματικές μετρήσεις (Gibbons, 1981: 37, Trojanowicz&Morash, 1983: 19-20).

3. Τρίτον, μια κοινωνικο-εγκληματολογική μελέτη πρέπει να συμβιβάσει τις αντιλήψεις του κοινού σχετικά με την εγκληματικότητα ανηλίκων με τις απόψεις ακαδημαϊκών και άλλων εμπειρογνομόνων. Σύμφωνα με τους Hollin και Howell (1987: 203-210), οι απόψεις σχετικά με την εγκληματικότητα και τα σχετικά ζητήματα εκτείνονται πέρα από τις απόψεις των εμπειρογνομόνων για τις αντιλήψεις της κοινωνίας. Τέτοιες απόψεις δεν μπορούν να αγνοηθούν, καθώς έχουν επιπτώσεις και σε ότι αφορά τη χάραξη πολιτικής και τον έλεγχο του εγκλήματος (Glanz, 1990a: 243).
4. Τέλος, το πρόβλημα της έγκυρης θεωρητικής εξήγησης της παραβατικότητας των ανηλίκων παραμένει ζωτικής σημασίας. Τρία μεγάλα σύνολα θεωριών έχουν εξελιχθεί κατά τη διάρκεια του αιώνα, δηλαδή με βάση βιολογικά, ψυχολογικά και κοινωνιολογικά κριτήρια. Η κοινωνικο-εγκληματολογία, πέρα από τις κοινωνιολογικά προσανατολισμένες θεωρίες, θεωρεί σημαντικούς παράγοντες της ομάδας όπως η οικογένεια, το σχολείο και η ομάδα ομοτίμων. Περαιτέρω, όλοι οι παράγοντες φύλου και ηλικίας θεωρούνται σημαντικοί για την κατανόηση της παραβατικότητας των νέων (Reid, 1982: 83-187 · Thornton, et al., 1987: 4). Παρά την ερευνητική εργασία που έχει γίνει σε σχέση με αυτές τις θεωρητικές εξηγήσεις, η εξήγηση δεν έχει ολοκληρωθεί και τεκμηριωθεί.

Πρόσθετα σημαντικό ρόλο κατέχει η ανεργία ως παράγοντας που μπορεί να οδηγήσει σε επικίνδυνες συμπεριφορές και παραβατικότητα των ανηλίκων και των νεαρών ατόμων ηλικιακά. Συγκεκριμένα, όπως διαφαίνεται και στον πίνακα, η ανεργία στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2013 ήταν η διπλάσια σε σύγκριση με την αντίστοιχη της Ευρωζώνης, γεγονός που εν δυνάμει οδηγεί σε φτώχεια και ανέχεια, ως ενδείκτης της κρίσης. Βέβαια θα πρέπει να επισημανθεί ότι ως επίπτωση της δημοσιονομικής κρίσης, η ανεργία από μόνη της δεν οδηγεί στο έγκλημα, αλλά μόνο συνοδευόμενη από τους αναφερόμενους παράγοντες μπορεί να συμβάλει σε αύξηση των εγκληματικών και άνομων ή παράνομων συμπεριφορών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Η ανεργία φέρνει φτώχεια και η φτώχεια φέρνει έγκλημα». (Κουράκης, 2016)

	2011	2012	2013
Ευρωζώνη	20,8	23,1	24,0
Ελλάδα	44,4	55,3	58,3

Πίνακας 1: Ανεργία νέων, ποσοστό των απασχολούμενων νέων 15-25 ετών (Κουράκης, 2016)

1.6 Το προφίλ του ανήλικου παραβάτη

Οι περισσότεροι εγκληματολόγοι συμφωνούν ότι οι άνθρωποι διαπράττουν λιγότερα εγκλήματα, καθώς μεγαλώνουν. Η διεξαγωγή της εγκληματικής συμπεριφοράς κορυφώνεται στην εφηβεία και μειώνεται ταχέως στη συνέχεια. Σύμφωνα με τον εγκληματολόγο Robert Agnew, αυτή η αιχμή της εγκληματικής δραστηριότητας μπορεί να συνδεθεί με τα βασικά χαρακτηριστικά της εφηβείας στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες. Επειδή οι έφηβοι λαμβάνουν τα περισσότερα από τα προνόμια και τις ευθύνες των ενηλίκων σε αυτές τις κουλτούρες, βιώνουν επίσης:

- Μείωση της εποπτείας
- Η αύξηση των κοινωνικών και ακαδημαϊκών απαιτήσεων
- Συμμετοχή σε έναν ευρύτερο, πιο διαφοροποιημένο κοινωνικό κόσμο
- Μια αυξημένη επιθυμία για προνόμια των ενηλίκων
- Μειωμένη ικανότητα αντιμετώπισης με νόμιμο τρόπο και αυξημένο κίνητρο για την επίλυση προβλημάτων κατά τρόπο εγκληματικό.(Newburn, 2017)

Η προσθήκη σε αυτά τα κίνητρα είναι το γεγονός ότι οι νέοι, ιδίως οι άποροι και αντικοινωνικοί, τείνουν να εκπτώθουν στο μέλλον. Είναι ανυπόμονοι και επειδή το μέλλον τους είναι αβέβαιο, είναι απρόθυμοι ή ανίκανοι να καθυστερήσουν την ικανοποίησή τους. Καθώς ωριμάζουν, οι «ταραγμένοι» αυτοί νέοι είναι σε θέση να αναπτύξουν μια μακρόχρονη άποψη ζωής και να αντισταθούν στην ανάγκη για άμεση ευχαρίστηση. Η μείωση της εγκληματικής συμπεριφοράς κατά την ωρίμανση του ατόμου μπορεί να είναι συνάρτηση της φυσικής ιστορίας του ανθρώπινου κύκλου ζωής. Η απόκλιση στην εφηβεία τροφοδοτείται από την ανάγκη για χρήματα και απολαύσεις και ενισχύεται από στενές σχέσεις με συνομηλίκους, που αψηφούν τη συμβατική ηθική. Ταυτόχρονα, οι έφηβοι γίνονται ανεξάρτητοι από τους γονείς και τους ενήλικες που εφαρμόζουν συμβατικά πρότυπα ηθικής και συμπεριφοράς. Έχουν μια νέα αίσθηση

ενέργειας και δύναμης και εμπλέκονται με συνομηλίκους, που είναι εξίσου έντονοι και απογοητευμένοι. (Sieg, 2010)

Στην ενηλικίωση, οι άνθρωποι ενισχύουν την ικανότητά τους να καθυστερούν την ικανοποίηση και να παραιτούνται από τα άμεσα κέρδη που επιφέρουν οι παραβιάσεις του νόμου. Επίσης, αρχίζουν να επιθυμούν να αναλάβουν την ευθύνη για τη συμπεριφορά τους και να συμμορφώνονται με τα συμβατικά πρότυπα, όπως η καθιέρωση μακροχρόνιων σχέσεων και η δημιουργία μιας οικογένειας. Η δημιουργία οικογένειας, και η τεκνοποίηση που δημιουργεί μακροχρόνιους οικογενειακούς δεσμούς παρέχει τη σταθερότητα που βοηθάει τους ανθρώπους να μειώνουν την εγκληματική συμπεριφορά. (Sieg, 2010)

Συχνά αναφέρεται ότι η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά του ατόμου συσχετίζεται με την προσωπικότητα που διαμορφώνεται κατά την διαδικασία κοινωνικοποίησής του και ιδιαίτερα όταν η διαδικασία αυτή δεν διεκπεραιώνει το ρόλο τον οποίο όφειλε να κατέχει, με τη διασύνδεση του ανηλικού με το κοινωνικό του περιβάλλον και τη μείωση της ανάπτυξης της συναισθηματικής του νοημοσύνης. Η διαφοροποίηση αυτή αφορά και την παρέκκλιση από άτομο σε άτομο οδηγώντας και σε διαφοροποίηση της παρέμβασης. (Μπεζέ, 1985)

Πρόσθετα η θυματοποίηση συνδέεται παραδοσιακά με την παθητικότητα, την αδυναμία και την ευπάθεια καθώς ένα «ιδανικό θύμα» απαιτεί την αναγνώριση και τη δίωξη ενός «ιδανικού παραβάτη». (Christie, 1986) Επιπλέον, σε αντίθεση με τη «σταθερή θέση» του δράστη ως ανήθικο, η θέση του θύματος μπορεί να είναι ευέλικτη, ανάλογα με την αντίληψη στο έγκλημα που έλαβε χώρα. Οι Kearon και Godfrey (2007) παρουσιάζουν την απομάκρυνση του θύματος θεωρούμενου ως «βασικού παράγοντα» στις πρώιμες σύγχρονες διαδικασίες ποινικής δικαιοσύνης. Έχει προταθεί ότι η ιδέα του «θύματος» έχει καταστεί πολύ ισχυρότερη, καθώς έχουν εκφραστεί διάφορες απόψεις στην αίθουσα του δικαστηρίου, όπου σχεδιάστηκε ο «ισχυρός συμβολισμός των ευάλωτων θυμάτων» (Kearon & Godfrey, 2007). Αυτή η εικόνα του «ιδανικού θύματος» έχει διαμορφώσει σημαντικά τη κοινή γνώμη, τα μέσα ενημέρωσης και τις κυβερνητικές στάσεις απέναντι

στο έγκλημα και τους παραβάτες, ενισχύοντας μια όλο και πιο περίπλοκη, κατακερματισμένη και παράδοξη συζήτηση. Ο ρόλος του θύματος παραμένει γενικά απλός, δεδομένου ότι το θύμα διατηρεί την «κατάλληλη» εικόνα του θύματος, αλλά το καθεστώς του θύματος είναι επισφαλές και μπορεί να διαμορφωθεί σε διάφορες μορφές και να επηρεάζεται από τις πολιτιστικές δυνάμεις (Mythen, 2007).

Κεφάλαιο 2^ο

Κύρια αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα

Τα αναμορφωτικά μέτρα διακρίνονται σε κύρια και πρόσθετα αναμορφωτικά μέτρα και ορίζονται σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο άρθρο 122 ΠΚ.

2.1 Επίπληξη ανηλίκου

Η έννοια του συγκεκριμένου μέτρου έγκειται στην παραινετική του υπόσταση και αφορά ήπιες παραβατικές συμπεριφορές, όπως παραβιάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Η μορφή του είναι αποκλειστικά προφορική και αφορά την αποδοκιμασία της πράξης του ανήλικου εκ του δικαστηρίου.

2.2 Ανάθεση υπεύθυνης επιμέλειας ανηλίκου στους γονείς ή επιτρόπους του

Συνήθως κατά απόφαση του δικαστηρίου, ο κηδεμόνας αναλαμβάνει την ευθύνη για την επιμέλεια του ανήλικου. Το μέτρο αυτό μπορεί να καθοδηγηθεί και από το άρθρο 360 ΠΚ περί παραμελήσεως εποπτείας του ανήλικου και ουσιαστικά εξουσιοδοτεί την οικογένεια να επιλύσει την παραβατική συμπεριφορά του ανήλικου και να μεριμνήσει για την κοινωνική του επανένταξη.

2.3 Ανάθεση υπεύθυνης επιμέλειας ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια

Σε συνέχεια του ανωτέρω αναφερόμενου άρθρου και απουσίας οικογενειακού πλαισίου ή παρουσίας ζητημάτων, που οδηγούν σε απομάκρυνση του ανηλίκου από το υπάρχον οικογενειακό περιβάλλον, όπως για παράδειγμα μη κατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον,

ανατίθεται η επιμέλεια του σε ανάδοχη οικογένεια, ώστε να μην τοποθετηθεί ο ανήλικος σε ίδρυμα αγωγής.

2.4 Ανάθεση επιμέλειας ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων

Ο ανήλικος υπόκειται στην προστασία και την υποστήριξη όχι μόνο της οικογένειας αλλά και ενός ειδικά εκπαιδευμένου ατόμου, παρόλο που η αυτοτέλεια του μέτρου δεν εφαρμόζεται στην πράξη.

2.5 Εξώδικη διευθέτηση ανηλίκου και θύματος

Η νεανική παραβατικότητα, λόγω της φύσης της που έχει αναφερθεί ανωτέρω, μπορεί να αντιμετωπιστεί και εξωδικαστικά μέσω της αποκατάστασης της βλάβης και της αποζημίωσης του θύματος. Μέσω αυτής της διαδικασίας δύναται να επιτευχθεί η υπευθυνότητα του ανηλίκου αναφορικά με τις πράξεις του και τις επιπτώσεις, που ενέχουν.

2.6 Αποζημίωση του θύματος ή της κατ' άλλο τρόπο άρσης ή μείωσης των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο

Βάσει της δικαστικής απόφασης τίθεται εν πράξει η αποζημίωση του θύματος, γεγονός που προσδίδει και ευεργετικά αποτελέσματα για τον ενήλικο, καθώς επανορθώνεται η ζημιά, που έχει προκύψει ευθύνη του ανηλίκου.

2.7 Παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο

Ο δικαστής ανηλίκων μπορεί να επιβάλει το εν λόγω μέτρο με στόχο τη διαπαιδαγώγηση του ανηλίκου, μέτρο κατά το οποίο η επιβολή του είναι ανεξάρτητη από την συναίνεση του ιδίου ή των γονέων ή κηδεμόνων του.

2.8 Παρακολούθηση από τον ανήλικο κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς

Παρουσία παραβατικής συμπεριφοράς σχετιζόμενης με ψυχολογικά αίτια, μπορεί να κριθεί απαραίτητη η ψυχολογική στήριξη του ανήλικου από ειδική ομάδα ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών για τη βέλτιστη αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων.

2.9 Φοίτηση του ανηλίκου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης

Καθώς, η ανεργία και το χαμηλό οικονομικό και μορφωτικό κεφάλαιο μπορεί να αποτελούν παράγοντες κινδύνου παραβατικής συμπεριφοράς, η φοίτηση του ανηλίκου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα της εν λόγω συμπεριφοράς.

2.10 Παρακολούθηση από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής

Είναι σύνηθες οι ανήλικοι να εμπλέκονται σε παραβατική συμπεριφορά σχετιζόμενη με τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, γεγονός που αιτιολογεί την αναγκαιότητα του εν λόγω μέτρου.

2.11 Ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρίες ή σε επιμελητές ανηλίκων

Οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων αποτελούν περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, με έδρα το εκάστοτε Πρωτοδικείο όπου συνυπάρχει και

Δικαστήριο Ανηλίκων. Ο στόχος τους είναι η εξω-ιδρυματική μεταχείριση του ανήλικου παραβάτη και η πολύπλευρη στήριξη της οικογένειας και του ίδιου του παραβάτη.

2.12 Τοποθέτηση ανήλικου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής

Το ως άνω μέτρο χρησιμοποιείται κατά εξάντληση των αναφερθέντων θεραπευτικών μέτρων και δυνατών λύσεων. Η εισαγωγή, συνήθως γίνεται με την συναίνεση προσώπων, τα οποία έχουν την ευθύνη για τη γονική μέριμνα και αφού υπάρξει σχετική γνωμάτευση του επιμελητή ανηλίκων προς τον δικαστή. (Σταθόπουλος, 2003)

Η φυλάκιση προκαλεί βαθιά ζητήματα στο σύστημα δικαιοσύνης, στο βαθμό που η χρήση των ποινικών θεσμών παρέχει ένα αυστηρό βαρόμετρο μίας κατάστασης της δημοκρατίας σε οποιαδήποτε κοινωνία. Αυτό το σημείο έχει αναγνωριστεί εδώ και καιρό. Όπως παρατηρήθηκε από τον Tocqueville στη δεκαετία του 1830, ενώ «οι Ηνωμένες Πολιτείες δίνουν το παράδειγμα της πιο εκτεταμένης ελευθερίας, οι φυλακές της χώρας προσφέρουν το θέαμα του πληρέστερου δεσποτισμού» (Garland, 1990: 11). Οι φυλακές εξακολουθούν να αποτελούν τους πιο αμφισβητούμενους θεσμούς στα σύγχρονα ποινικά συστήματα και καταλαμβάνουν κεντρική θέση στο λαϊκό συναίσθημα και την πολιτική ρητορική για την τιμωρία, αν και η πλειονότητα των καταδικασθέντων παραβατών που αποστέλλονται στην φυλακή δεν έχουν δικαιοδοσία (Sparks, 2002: 202). Στην Ελλάδα μπορεί να τεθεί σε ισχύ άμα τη συμπλήρωση του 15^{ου} έτους της ηλικίας του εναγόμενου ανήλικου και εφόσον η πράξη που τέλεσε χαρακτηρίζεται ως κακούργημα και ιδιαίτερα βίαιη, στρέφεται κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ή τελείται κατ' επάγγελμα ή κατ' εξακολούθηση σύμφωνα με το άρθρο 127 του ΠΚ.

Κεφάλαιο 3^ο

Κοινωνιολογικές θεωρίες για την ανήλικη παραβατικότητα

Η ανάλυση των κοινωνικών διαιρέσεων είναι κεντρική στην κοινωνιολογική επιστήμη. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, όμως, οι κοινωνιολόγοι επικεντρώθηκαν κυρίως σε ένα σημαντικό σύστημα κοινωνικής διαίρεσης: ανισότητες που συνδέονται με τις κοινωνικές και οικονομικές θέσεις. Μια τέτοια εστίαση εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο κατατάσσονται οι άνθρωποι όσον αφορά την οικονομική κατάσταση, τη δύναμή τους και το κύρος τους, με επίκεντρο την κοινωνική τάξη. Πιο πρόσφατα, οι κοινωνιολόγοι έχουν αναγνωρίσει ότι οι εν λόγω διαιρέσεις είναι πολύ σημαντικές για την διαμόρφωση όλων των ειδών κοινωνικών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με το έγκλημα και τον έλεγχο, όπως:

- οι κοινωνικές και οικονομικές διακρίσεις καθώς η εργασία, ο πλούτος και το εισόδημα του ατόμου διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην εγκληματική συμπεριφορά,
- το φύλο και η διάκριση της σεξουαλικότητας, καθώς η θέση του ατόμου ως άντρας ή γυναίκα διαδραματίζει βασικό ρόλο στην εγκληματική συμπεριφορά βάσει των χαρακτηριστικών του φύλου
- οι εθνοτικές και φυλετικές διακρίσεις
- η ηλικία

(Carrabineetal, 2009)

3.1 Η Σχολή του κοινωνικού ελέγχου

Οι αρχές – ή τουλάχιστον οι υποκείμενες υποθέσεις – για τις οποίες θεμελιώνονται οι θεωρίες κοινωνικού ελέγχου, μπορούν να αναχθούν στο έργο του Hobbes (1968, αρχικά 1951) στην παράδοση της ορθολογικής ερμηνείας, ήτοι του Freud (1927) και του Durkheim (1951, αρχικά 1897) από αντίστοιχα, και στις ψυχολογικές και κοινωνιολογικές παραλλαγές του μοντέλου του προκαθορισμένου ηθοποιού. Ο Hobbes εξέφρασε την ανησυχία για την προφανή ασυμβατότητα μεταξύ της ανθρώπινης φύσης και της έννοιας του νομικού περιορισμού. Η απάντηση στην ερώτησή του «γιατί οι άνθρωποι υπακούουν στους κανόνες της κοινωνίας;» ήταν ωστόσο αρκετά απλή. «Ο φόβος είναι ο λόγος. Όταν εμφανίζεται κέρδος ή ευχαρίστηση, καθώς παραβιάζουν τους νόμους, καθίστανται άνθρωποι». Μια από τις κεντρικές ιδέες του Φρόιντ ότι οι αποκλίνουσες παρορμήσεις προκύπτουν φυσικά όταν η ταυτότητα δεν περιορίζεται επαρκώς από τα άλλα συστατικά της προσωπικότητας, όπως του εγώ και του υπερεγώ, είναι όμως εμφανής σε μεγάλο μέρος της εργασίας για τη θεωρία ελέγχου. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα προηγούμενα μοντέλα που αντλούν τις θεωρήσεις τους πιο ρητά από ψυχολογικούς παρά από κοινωνιολογικούς παράγοντες. Οι ρίζες των πιο κοινωνιολογικά προσανατολισμένων θεωριών ελέγχου μπορούν να βρεθούν εν μέρει στο έργο του Durkheim (1951) που είχε υποστηρίξει ότι οι ανάγκες, οι επιθυμίες ή οι προσδοκίες προκύπτουν φυσικά στο άτομο. Είναι απεριόριστες και συγκρατούνται μόνο από τους κοινωνικοποιημένους ηθικούς κανόνες μιας δεδομένης κοινωνίας. Ταυτόχρονα, η ίδια η κοινωνία δημιουργεί τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες που δεν μπορούν να υλοποιηθούν στο συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο της εποχής. Η θεωρία του κοινωνικού ελέγχου βασικά απορρέει από μια αντίληψη της ανθρώπινης φύσης, που προτείνει ότι δεν υπάρχουν φυσικά όρια στις στοιχειώδεις ανθρώπινες ανάγκες και επιθυμίες. Οι άνθρωποι θα θέλουν πάντα και θα αναζητούν περαιτέρω οικονομική ανταμοιβή και, επομένως, δεν είναι απαραίτητο να αναζητούν ειδικά κίνητρα για την ανάληψη εγκληματικής δραστηριότητας. Τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται ελεύθερα να μη υπακούσουν στο νόμο

και θα το αποφύγουν μόνο υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Αυτές οι θεμελιώδεις υποθέσεις παρέχουν τις βάσεις των μεταγενέστερων θεωριών κοινωνικού ελέγχου. Το έγκλημα θεωρείται προϊόν των αδυναμιών των δυνάμεων που συγκρατούν το άτομο και όχι της δύναμης της ώθησης να αποκλίνει. Είναι η απουσία ελέγχου και το γεγονός ότι η παραβατική ή εγκληματική συμπεριφορά «συνήθως οδηγεί σε ταχύτερη επίτευξη στόχων από την κανονιστική συμπεριφορά» που αφήνει το άτομο ελεύθερο να υπολογίσει το κόστος του εγκλήματος. Και πάλι, η επίδραση του μοντέλου ορθολογικού δράστη είναι εμφανής σε αυτή την βασική ιδέα του «ορθολογικού» επιμέρους επιλέγοντος το έγκλημα μόνο μετά από μια προσεκτική εκτίμηση του κόστους και των οφελών μιας τέτοιας δραστηριότητας. (Burke, 2009)

3.2 Η Σχολή της Πολιτιστικής Παρέκκλισης

Η Σχολή της πολιτιστικής παρέκκλισης εμπερικλείει στους βασικούς αντιπροσώπους της τους A. Cohen, Cloward και Ohlin, Matza και Sykes. Συγκεκριμένα όπως αναφέρει ο Matza, η παραβατικότητα του νέου καθοδηγείται από τη λανθασμένη εντύπωση της αδικίας βάσει του ιδεολογικού υποστρώματος του συστήματος παιδικής προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι παρόλο που ο ανήλικος γνωρίζει το άδικο της πράξης του, θεωρεί ότι δεν θα εφαρμοστεί ο νόμος στην περίπτωση του, οδηγώντας τον να διαπράξει την παραβατική συμπεριφορά ή πράξη. Η σχολή της «υποκουλτούρας», που εντάσσεται στο γενικότερο σχήμα των θεωριών της «πολιτιστικής παρέκκλισης» και εκπροσωπείται από τον A. Cohen που διατείνεται ότι ο κεντρικός μηχανισμός πάνω στον οποίο βασίζεται η παραβατικότητα είναι η κοινωνικοποίηση. Η κοινωνικοποίηση συντελεί στη δημιουργία ενός βασικού υποβάθρου μέσα στο οποίο το άτομο μπορεί να απεμπλακεί την παρέκκλιση και δηλώνεται η διαφοροποίηση της οικογενειακής και εκπαιδευτικής κοινωνικοποίησης, καθώς και ο ρόλος του κάθε φορέα, που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στο άτομο βάσει της εσωτερικής του κουλτούρας. (Φαρσεδάκης, 2005)

3.3 Η Σχολή του Στιγματισμού ή της Ετικέτας

Αυτή η διαδικασία στιγματισμού είναι σημαντική επειδή μόλις στιγματίζονται ως ταραχοποιοί, οι έφηβοι αρχίζουν να επαναξιολογούν την εικόνα τους. Οι γονείς που χαρακτηρίζουν τα παιδιά τους ως ταραχοποιούς, προωθούν την ενίσχυση της αποκλίσεως. Ο στιγματισμός ή ετικετοποίηση αποξενώνει τους γονείς από τα παιδιά τους και οι αρνητικές ετικέτες μειώνουν την αυτοψία των παιδιών και αυξάνουν την παραβατικότητα. Αυτή η διαδικασία αναφέρεται στο πλαίσιο της περιγραφικής ορολογίας των αντανακλαστικών εκτιμήσεων. Ο γονικός στιγματισμός είναι εξαιρετικά επιζήμιος, διότι μπορεί να αναγκάσει τους εφήβους να αναζητήσουν αποκλίνοντες συνομηλίκους των οποίων η συμπεριφορά ενισχύει την επίδραση του συγκεκριμένου και αναφερόμενου στιγματισμού. Καθώς ωριμάζουν, τα παιδιά κινδυνεύουν να λάβουν επαναλαμβανόμενη, εντατική, επίσημη σήμανση, η οποία αποδείχθηκε ότι παράγει την έννοια της επισήμανσης και βλάπτει την έννοια της ταυτότητας. Τα παιδιά που αντιλαμβάνονται ότι έχουν στιγματιστεί αρνητικά από σημαντικούς άλλους, όπως οι συμμαθητές και οι εκπαιδευτικοί, είναι επίσης πιο πιθανό να αναφέρουν παραβατικές συμπεριφορές και να υιοθετήσουν μια αποκλίνουσα έννοια. Είναι πιθανό να κάνουν αποκλίνοντες φίλους και να ενταχθούν σε συμμορίες, ενώσεις που κλιμακώνονται για τη συμμετοχή τους σε εγκληματικές δραστηριότητες. (Newburn, 2017)

Εάν οι αποκλίνουσες δραστηριότητες τους οδηγούν στο δικαστήριο, τα αποτελέσματα μπορεί να είναι καταστροφικά. Μια επίσημη ετικέτα αυξάνει τον κίνδυνο να εγκαταλειφθεί αργότερα κατά την ενήλικη ζωή. Αντί να αποτρέψει την εγκληματικότητα, η παρέμβαση του δικαστηρίου αυξάνει την πιθανότητα μελλοντικής εγκληματικότητας. Κατά ειρωνικό τρόπο, η επίσημη διαδικασία στιγματισμού μπορεί να προσδώσει μεγαλύτερο φόρτο στους εγκληματίες κατά την ανήλικη ζωή απ' ό,τι σε πιο έμπειρους

παραβάτες – συνέπεια που υποδηλώνει τη δύναμη των αρνητικών ετικετών. Καθώς αυτοί οι νέοι γίνονται ενήλικες, η διαδικασία στιγματισμού συνεχίζει να δρα. Οι άνδρες χρήστες ναρκωτικών που επισημαίνονται ως εθισμένοι από τις υπηρεσίες κοινωνικού ελέγχου τελικά αυξάνουν τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, σύμφωνα με τους μελετητές.(Sieg, 2010)

Οι ετικέτες πιστεύεται ότι προκαλούν έντονο στιγματισμό. Η αποκαλούμενη αποκλίνουσα συμπεριφορά γίνεται κοινωνικός αποκλεισμός, ο οποίος μπορεί να αποτραπεί με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καλές θέσεις εργασίας και τις ανάλογες κοινωνικές παροχές. Μια τέτοια αποξένωση οδηγεί σε μια χαμηλή εικόνα του εαυτού του ατόμου.Σημαντικά στοιχεία δείχνουν ότι οι κοινωνικές κυρώσεις οδηγούν επίσης σε επισήμανση και ενίσχυση των αποκλίσεων. Τα παιδιά που φέρουν αρνητική ετικετοποίηση από τους γονείς τους υποφέρουν συνήθως από διάφορα προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της αντικοινωνικής συμπεριφοράς και της σχολικής αποτυχίας.Αυτή η διαδικασία παρατηρήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες, υποδεικνύοντας ότι η διαδικασία στιγματισμού είναι καθολική, ειδικά σε χώρες όπου ο νόμος μπορεί να ειπωθεί και ως προσωπική ατιμία, όπως η Κίνα και η Ιαπωνία. (Newburn, 2017)

Τα εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν την άποψη ότι ο στιγματισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συνεχιζόμενη προσβολή. Παρόλο που οι ετικέτες ενδέχεται να μην προκαλέσουν εγκληματικές συμπεριφορές στους εφήβους, οι πεπειραμένοι εγκληματίες είναι πολύ πιο πιθανό να συνεχίσουν να προσβάλλουν αν πιστεύουν ότι οι γονείς και οι συνομήλικοί τους, τους βλέπουν αρνητικά. Θεωρείται ότι έχουν μια «κατεστραμμένη ταυτότητα», όπως συχνά αναφέρεται. Η διατήρηση μιας κατεστραμμένης ταυτότητας μετά από επίσημη ετικετοποίηση μπορεί, μαζί με τις αρνητικές κοινωνικές αντιδράσεις από την κοινωνία, να προκαλέσει ένα «σφρευτικό μειονέκτημα», το οποίο προκαλεί σε ορισμένους εφήβους το να επαναλάβουν τις αντικοινωνικές τους συμπεριφορές. Χρησιμοποιώντας τα διαχρονικά δεδομένα που αποκτήθηκαν από τους νέους ηλικίας 13 έως 22 ετών, ο Jön Gunnar Bernburg και ο Marvin Krohn βρήκαν στοιχεία ότι αντί να αποθαρρύνονται οι μελλοντικές παραβιάσεις, το «σφρευτικό μειονέκτημα» που

δημιουργείται από την επίσημη παρέμβαση αυξάνει την πιθανότητα εμπλοκής του επισημασμένου ατόμου σε μεταγενέστερες αντικοινωνικές συμπεριφορές. (Sieg, 2010)

Μια ετικέτα ενεργοποιεί διαδικασίες αποκλεισμού που περιορίζουν τις συμβατικές ευκαιρίες, όπως το μορφωτικό επίπεδο και η απασχόληση. Τα παιδιά που φέρουν ετικέτα στην εφηβεία ήταν πολύ πιο πιθανό να συμμετάσχουν σε εγκληματικές πράξεις στην πρώιμη ενηλικίωση, εκτός αν ήταν σε θέση να ξεπεράσουν τις εν λόγω ετικέτες και να αποκτήσουν σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης. (Sieg, 2010)

3.4 Η Σχολή της Ανομίας

Σύμφωνα με τον Durkheim, μια ανομική κοινωνία είναι μια κοινωνία, στην οποία οι κανόνες συμπεριφοράς (δηλαδή οι αξίες, τα έθιμα και οι κανόνες) έχουν υποβαθμιστεί ή καταστεί ανενεργοί σε περιόδους ταχείας κοινωνικής αλλαγής ή κοινωνικής κρίσης, όπως πόλεμος ή λιμός. Η ανομία είναι πολύ πιθανό να παρατηρηθεί σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από μια προ-βιομηχανική κοινωνία, η οποία συγκρατείται από παραδόσεις, κοινές αξίες και αδιαμφισβήτητες πεποιθήσεις (δηλαδή μηχανική αλληλεγγύη) σε ένα μεταβιομηχανικό κοινωνικό σύστημα, το οποίο είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο και εξαρτάται από τη διαίρεση της εργασίας. Σε αυτή τη σύγχρονη κοινωνία, οι άνθρωποι συνδέονται με τις αλληλεξαρτώμενες ανάγκες της για τις υπηρεσίες και την παραγωγή του άλλου (δηλαδή, την οργανική αλληλεγγύη). Η αλλαγή των παραδόσεων και των αξιών δημιουργεί κοινωνική αναταραχή. Οι καθιερωμένοι κανόνες αρχίζουν να διαβρώνουν και να χάνουν το νόημά τους. (Sieg, 2010)

Αν υπάρξει διχοτόμηση ανάμεσα σε αυτό, που ο πληθυσμός αναμένει και σε ποιες οικονομικές και παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας μπορεί να υλοποιήσει ρεαλιστικά, αναπτύσσεται μια κατάσταση κρίσης που μπορεί να εκδηλωθεί σε ανιδιοτέλεια ή

ανομία. Η κατάσταση αυτή μπορεί να παρατηρηθεί στη σημερινή Ρωσία, καθώς μετατοπίζεται από το κομμουνιστικό σύστημα στο ελεύθερο σύστημα επιχειρήσεων, χωρίς την κοινωνική στήριξη και τις ανάλογες εγγυήσεις, που ο πληθυσμός θα έπρεπε να περιμένει. Η ανομία υπονομεύει τη λειτουργία του κοινωνικού ελέγχου της κοινωνίας. Κάθε κοινωνία προσπαθεί να περιορίσει τους στόχους και τις επιθυμίες των ανθρώπων. Εάν μια κοινωνία γίνει ανομική, δεν μπορεί πλέον να δημιουργήσει και να διατηρήσει τον έλεγχο των θέσεων και των επιθυμιών του πληθυσμού της. Επειδή οι άνθρωποι δυσκολεύονται να ελέγξουν τις ορέξεις τους σε ότι αφορά την κάλυψη της πληρότητας, οι απαιτήσεις τους γίνονται απεριόριστες. Υπό αυτές τις συνθήκες, η υπακοή στους νόμιμους κώδικες μπορεί να είναι τεταμένη και οι εναλλακτικές επιλογές συμπεριφοράς, όπως τα εγκλήματα, μπορεί να είναι αναπόφευκτες. (Newburn, 2017)

Αντλώντας από τις παραδόσεις που καθόρισαν τόσο ο Μαρξ όσο και ο Durkheim, ο Αμερικανός κοινωνιολόγος Ρόμπερτ Κ. Μέρτον (1910-2003) καθόρισε το έγκλημα και τις αποκλίσεις ότι εμφανίζονται ως ατομική προσαρμογή στις πιέσεις που απορρέουν από την κοινωνική δομή. Σε μια από τις πιο αναφερόμενες συζητήσεις του εικοστού αιώνα, που αφορά τη «κοινωνική δομή και ανομία» (1938) του Merton, η σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία θεωρήθηκε ότι ήταν υπό πίεση και οι έντονες εντάσεις και οι εντάσεις μέσα σε αυτήν, πίστευε ο Merton, οδήγησαν σε εγκληματικότητα και αποκλίσεις. Η διάκριση ανάμεσα σε μια κοινωνική δομή (η οποία παρείχε οικονομικές ρίζες στην επιτυχία) και μια κουλτούρα (η οποία παρείχε πρότυπα, αξίες και στόχους – το «αμερικανικό όνειρο»), υποστήριξε ότι οδήγησε σε αποκλίση που συνέβη όταν υπήρχε μια ανισορροπία μεταξύ κοινωνικής δομής (εγκεκριμένων κοινωνικών μέσων) και τον πολιτισμό (εγκεκριμένοι στόχοι). Η τάση ή η κατανομή του κανονικού ονομάζεται ανομία κατά τον Merton. (Newburn, 2017)

Το πρότυπό του ήταν ουσιαστικά αυτό που ονομάστηκε υλισμός. Δέσμευσε από τον Durkheim την έννοια της κοινωνικής ολοκλήρωσης και της ανομίας. Γράφοντας αρχικά για τη βορειοαμερικανική κοινωνία τη δεκαετία του '30, ο Merton υποστήριξε ότι ο δρόμος προς τη συμμόρφωση βρισκόταν στην επιδίωξη συμβατικών στόχων με

εγκεκριμένα μέσα. Η πραγματική ιστορία επιτυχίας, με άλλα λόγια, είναι κάποιος που κερδίζει πλούτο και κύρος μέσω του ταλέντου και της σκληρής δουλειάς. Όχι, όμως, όλοι όσοι επιθυμούν συμβατική επιτυχία έχουν την ευκαιρία να το επιτύχουν. Τα παιδιά που διαβιών σε συνθήκες φτώχειας, για παράδειγμα, μπορεί να έχουν ελάχιστη ελπίδα να γίνουν επιτυχημένα αν «παίζουν με τους κανόνες». Ως αποτέλεσμα, μπορούν να αναζητήσουν πλούτο μέσω ενός ή άλλου είδους εγκλήματος. Ο Merton κατονόμασε αυτή η καινοτομία αποκλίσεων –ως την προσπάθεια επίτευξης του πολιτισμικά εγκεκριμένου στόχου (πλούτου) με μη συμβατικά μέσα (πωλήσεις ναρκωτικών). (Carrabineetal, 2009)

Η αδυναμία να γίνει επιτυχής με κανονιστικά μέσα μπορεί όμως να προκαλέσει ένα άλλο είδος αποκλίσεων, που ο Merton ονομάζει τελετουργία. Οι τελετουργιστές επιλύουν το όριο της περιορισμένης επιτυχίας, εγκαταλείποντας τους πολιτιστικούς στόχους υπέρ των σχεδόν καταναγκαστικών προσπαθειών για να ζήσουν «με σεβασμό». Στην ουσία, αγκαλιάζουν τους κανόνες σε σημείο που χάνονται από τους μεγαλύτερους στόχους τους. Οι γραφειοκράτες χαμηλότερου επιπέδου, σύμφωνα με τον Merton, υποκύπτουν συχνά στην τελετουργία ως τρόπο διατήρησης της αξιοπιστίας. Ο Merton παρατήρησε τις προσαρμογές, δίνοντας παραδείγματα κατάχρησης ουσιών ιδίως ναρκωτικών και του φαινομένου του αυξημένου αριθμού των αστέγων. (Carrabineetal, 2009)

Η εξέγερση συνεπάγεται στην απόρριψη τόσο του πολιτισμικού ορισμού της επιτυχίας, όσο και των κανονιστικών μέσων για την επίτευξή της. Εκείνοι που υιοθετούν αυτή την απάντηση υποστηρίζουν ριζικές εναλλακτικές λύσεις στην υπάρχουσα κοινωνική τάξη, που συνήθως απαιτούν πολιτικό μετασχηματισμό της κοινωνίας. Αυτό που είναι σημαντικό σε μια τέτοια εξήγηση είναι ότι εξετάζει την κοινωνία στο σύνολό της και δίνει έμφαση και πιέσεις μέσα στο σύστημα που φαίνεται να δημιουργούν «αδύναμα σημεία» - το έγκλημα προκαλείται μέσω του συστήματος που έχει δυνατότητες για αντιφάσεις και συγκρούσεις. Η θεωρία του Merton έχει μεγάλη επιρροή στην ανάπτυξη της «θεωρίας των παραβατικών συμμοριών». (Newburn, 2017)

3.5 Η Σχολή του Λειτουργισμού

Η Σχολή του Λειτουργισμού έχει κύριο εκπρόσωπο τον Parsons και αναφέρεται στην λειτουργική ισορροπία των θεσπισμένων προτύπων συμπεριφοράς. Ως αποτέλεσμα της ελλιπούς ή αποτυχημένης κοινωνικοποίησης μπορεί να αναφερθεί και το φαινόμενο της παραβατικότητας των ανηλίκων. Η θετική λειτουργία της κοινωνικοποίησης συντελεί στην αυτοποίηση του ατόμου, ενσωματώνοντας το κοινωνικό υποκείμενο μέσω της συλλογικής ταυτότητας και την επίτευξη της βιολογικής, πολιτισμικής και οικονομικής προαγωγής. (Ιντζεσίλογλου, 2007)

3.6 Η Σχολή του Σικάγο

Μια μεγάλη παράδοση για την προσέγγιση της εγκληματικότητας και της παραβατικότητας άρχισε να αναδύεται στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο στις πρώτες τέσσερις δεκαετίες του εικοστού αιώνα. Το Σικάγο ήταν το ίδιο ηγετικό κέντρο για τη μελέτη της κοινωνιολογίας. Ήταν το πρώτο σημαντικό τμήμα της κοινωνιολογίας και εκπαίδευσε μεγάλο αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών και παρήγαγε επίσης μονογραφίες σχετικά με τη φύση της ζωής στην πόλη εκείνη την εποχή – συμπεριλαμβανομένων των αστέγων, της πορνείας, του οργανωμένου εγκλήματος, των ψυχικών ασθενειών, των φτωχογειτονιών. Πράγματι, έχει ειπωθεί ότι το 1920 το Σικάγο είναι η πιο μελετημένη πόλη όλων των εποχών. Αν και εμπνευσμένοι από τους ευρωπαϊούς θεωρητικούς, όπως οι Tonnies, Durkheim και Simmel, η μοναδική συμβολή των κοινωνιολόγων του Σικάγου ήταν να καταστήσουν την ίδια την πόλη ένα κοινωνικό εργαστήριο για την πραγματική έρευνα. Η μελέτη των πόλεων και της εγκληματικότητας παρέμεινε πολύ σημαντική για την εγκληματολογία. (Carrabineetal, 2009)

Το ίδιο το Σικάγο ήταν μια εξαιρετική πόλη: μια νέα μητρόπολη που εκρήγνυτο από νέους πληθυσμούς, μαζική μετανάστευση από όλη την Ευρώπη και τις νότιες πολιτείες της Αμερικής, που αυξήθηκε από επίσης εκατοντάδες άτομα των μέσων της δεκαετίας του 1880 σε πάνω από 3 εκατομμύρια στη δεκαετία του 1930. Η ανάπτυξή της έφερε όλα τα σημάδια της νεωτερικότητας– από χορευτικές εκδηλώσεις, ταινίες και αυτοκίνητα μέχρι κακόβουλες ενέργειες, εγκλήματα και ανεργία. Ο Robert Ezra Park(1864-1944) ήταν πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνιολογίας και είχε πάθος με τους περιπάτους στους δρόμους των μεγάλων πόλεων του κόσμου, παρατηρώντας το πλήρες φάσμα των ανθρώπινων αναταραχών και θριάμβου. (Carrabineetal, 2009) Κατά τη διάρκεια της τριαντάχρονης καριέρας του στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο, ηγήθηκε μιας ομάδας αφοσιωμένων κοινωνιολόγων σε άμεση και συστηματική παρατήρηση της αστικής ζωής. Σε γενικές γραμμές, ισχυρίστηκε ότι «υποπτεύομαι ότι κάλυψα πραγματικά περισσότερα εδάφη, παγιδεύοντας τον εαυτό μου σε πόλεις από διάφορα μέρη του κόσμου, από οποιονδήποτε άλλο ζωντανό» (που αναφέρεται στο Bulmer, 1984). Κατόπιν προτροπής του Park, γενιές κοινωνιολόγων στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο διερεύνησαν σχεδόν κάθε τμήμα της πόλης. Από αυτή την έρευνα, ο Park ήθελε να καταλάβει και να αποτυπώσει την πόλη ως ένα εξαιρετικά διατεταγμένο ψηφιδωτό διακριτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανικών περιοχών, των εθνοτικών κοινοτήτων και των εγκληματικών / παραβατικών / «αντιζυγωτικών» περιοχών. Αυτές οι αποκαλούμενες φυσικές περιοχές εξελίχθηκαν σε σχέση μεταξύ τους, σχηματίζοντας μια αστική οικολογία.

Για τον Park, η πόλη λειτουργούσε σαν ζωντανός κοινωνικός οργανισμός. Η αστική ποικιλία ήταν κεντρική: παρόλο που πολλοί άνθρωποι είδαν την πόλη ως αποδιοργανωμένη και ακόμη και επικίνδυνη, η κοινωνική ζωή στην πόλη ήταν μεθυστική. Περιπατώντας στους δρόμους της πόλης, ήταν πεπεισμένος ότι οι αστικές περιοχές προσφέρουν έναν καλύτερο τρόπο ζωής – την υπόσχεση μεγαλύτερης ανθρώπινης ελευθερίας και ευκαιρίας. Αλλά το μειονέκτημα μπορεί να είναι μια αύξηση του εγκλήματος και της επικινδυνότητας.(Carrabineetal, 2009)

Οι κοινωνιολόγοι του Σικάγο δανείστηκαν από κάποιες προηγούμενες παραδόσεις κοινωνικής εργασίας. Από τις Ηνωμένες Πολιτείες επηρεάστηκαν από το έργο του Jane Addams (που διοργάνωσε ένα κοινοτικό έργο, το Hull House, και επίσης εργάστηκε για να χαρτογραφήσει τα διάφορα μέρη της πόλης και τα προβλήματά της) και από το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν το παράδειγμα των διάσημων μελετών φτώχειας του Charles Booth και άλλων. Από αυτές τις αρχικές ιδέες ότι τμήματα της πόλης είχαν ίσως περισσότερες πιθανότητες να φιλοξενούν εγκλήματα από άλλα, οι κοινωνιολόγοι του Σικάγου πρωτοστάτησαν μια σειρά από προσεγγίσεις στη μελέτη του εγκλήματος που συνοψίζονται εν συντομία ως εξής:

1. Το έγκλημα μπορεί να είναι πιο συνηθισμένο στην πόλη γιατί η πόλη δημιουργεί ένα ξεχωριστό τρόπο ζωής. Πράγματι, η blasé στάση των κατοίκων των πόλεων και των μητροπόλεων—δηλαδή ο τρόπος ζωής σε αστικό περιβάλλον – φέρνει μεγαλύτερη ανοχή στην ποικιλομορφία και, καθιστώντας τους δρόμους λιγότερο κοινοτικούς και πιο ανώνυμους, δημιουργούν τη δυνατότητα για ένα λιγότερο ελεγχόμενο περιβάλλον, αλλά ένα πιο εγκληματικό .
2. Η εγκληματικότητα μπορεί να βρεθεί σε «φυσικά ενδαιτήματα» ή σε οικολογικές ζώνες. Η πόλη δημιουργεί ορισμένους τρόπους ζωής σε διάφορους τομείς της— και πολλοί από αυτούς μπορούν να συνδεθούν με εγκληματικές πράξεις και αποκλίσεις. Το 1925 ο Ernest W. Burgess, ως σπουδαστής και συνάδελφος του Robert Park, περιέγραψε τη χρήση της γης στο Σικάγο σε όρους ομόκεντρων ζωνών που μοιάζουν μάλλον σαν ένα μάτι. Τα κέντρα των πόλεων, δήλωσε ο Burgess, είναι επιχειρηματικές συνοικίες που συνορεύουν με ένα σύνολο εργοστασίων, ακολουθούμενο από οικιστικά δακτύλια με κατοικίες που γίνονται πιο ακριβές, όσο περισσότερο απομακρύνονται από τον θόρυβο και τη ρύπανση του κέντρου της πόλης.
3. Το έγκλημα βασίζεται στη φυσιολογική μάθηση. Αυτή η ιδέα της διαφοράς συσχετισμού συνδέθηκε με τα συγγράμματα του Edwin Sutherland.

4. Το έγκλημα μελετάται καλύτερα μέσω μιας σειράς διαφορετικών μεθοδολογιών οι οποίες, επιφέρουν μια πολύ πιο πλούσια κατανόηση του εγκλήματος από ό, τι όταν υιοθετείται μόνο μία μέθοδος. Έτσι, στη μελέτη του για την εγκληματικότητα, ο Clifford Shaw συγκέντρωσε λεπτομερή ιστορικό της ζωής των παραβατικών παιδιών και ο Burgess και ο Shaw εξέτασαν τα στατιστικά στοιχεία της εγκληματικότητας για διάφορα μέρη της πόλης και χαρτογράφησαν τις «οικολογικές ζώνες» που είχε ο Robert Park αρχικά οργανώσει σε χάρτη. Εν τω μεταξύ, ο Frederic Thrasher μελέτησε 13 συμμορίες στο περιβάλλον της καθημερινής ζωής τους – ένα πρώιμο και σημαντικό παράδειγμα παρατήρησης συμμετεχόντων.
5. Το έγκλημα μπορεί να αντιμετωπιστεί καλύτερα μέσω συντονισμένων οργανισμών: το Σικάγο βίωσε την έναρξη του Hull House μέσα από τα προγράμματα του Chicago Area Project. (Carrabine et al, 2009)

Παρόλο που η Σχολή του Σικάγο παρείχε πολλές από τις θεμελιώδεις ιδέες της κοινωνιολογίας του εγκλήματος, οι περισσότερες από αυτές έχουν εξελιχθεί σημαντικά. Έτσι, παρόλο που η πόλη εξακολουθεί να είναι γνωστή για την ύπαρξη «φυσικών περιοχών» εγκληματικότητας, το μοντέλο των ομόκεντρων ζωνών θεωρείται συνήθως μόνο μία ειδική περίπτωση. Παρατηρείται, επίσης, ένα σχετικό πρόβλημα με αυτό που ονομάζεται «οικολογική πλάνη». Δεν γίνεται να υποτίθεται ότι, επειδή ορισμένες περιοχές είναι πιο «εγκληματικές», όλοι μέσα σε αυτούς τους τομείς είναι πιθανό να είναι εγκληματίες. Αυτό απλά δεν είναι αλήθεια. Επομένως, η θεωρία δεν είναι ισχυρή για να εξηγήσει, γιατί κάποιοι άνθρωποι γίνονται εγκληματίες και άλλοι όχι. (Carrabine et al, 2009)

Κεφάλαιο 4^ο

Πρόληψη και αντιμετώπιση της παραβατικότητας ανηλίκων

4.1 Ο ρόλος της οικογένειας

Ως πρωταρχική πρόληψη και αντιμετώπιση της παραβατικότητας του ανήλικου αναφέρεται εύλογα η οικογένεια. Κοινωνιολογικά η οικογένεια αποτελεί τον αρχικό φορέα κοινωνικοποίησης του ατόμου, καθώς το βρέφος έρχεται πρώτα σε επαφή με το οικογενειακό του περιβάλλον και κοινωνικοποιείται μέσω αυτού. Στην οικογένεια το παιδί μαθαίνει την ταυτότητά του και το ρόλο του και διαμορφώνει τα αρχικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του. Σύμφωνα με τους Loaber και Dishion (1983) η ανατροφή του παιδιού μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό προγνωστικό παράγοντα εκδήλωσης παραβατικής συμπεριφοράς, που μπορεί να παρατηρηθεί εντονότερα σε οικογένειες χαμηλού κοινωνικο-οικονομικού προφίλ με χαμηλό μορφωτικό κεφάλαιο ή με δυσλειτουργικές συμπεριφορές. Πρόσθετα, ακόμα και σε όρους παιδαγωγικής κατά τον Piaget, το παιδί λειτουργεί στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής του μιμητικά, γεγονός που επιβεβαιώνει την αλληλεπίδραση των δομικών και λειτουργικών χαρακτηριστικών της οικογένειας. (Φαρσεδάκης, 1984)

Παρά τα προαναφερθέντα διλήμματα των κοινωνικο-εγκληματολογικών μελετών, η οικογένεια παραμένει μια από τις σημαντικότερες κοινωνικές διαστάσεις της κατανόησης της παραβατικότητας των ανηλίκων. Ως μόρφωμα πρωτογενούς κοινωνικοποίησης, η οικογένεια πρέπει να προσφέρει συναισθηματική υποστήριξη και ουσιαστικά οφέλη στο μέλος της. Για να επιτευχθεί αυτή η λειτουργία, οι ομοιοστατικοί μηχανισμοί της εντός της δομής της πρέπει να λειτουργούν καλά. Αυτό σημαίνει ότι η οικογένεια ως κοινωνική μονάδα, που αντικατοπτρίζεται στις οικονομικές, θρησκευτικές, διαρθρωτικές και

ελεγκτικές πτυχές, πρέπει να επιτρέπει στα μέλη της να προσαρμόζονται στις γενικές προκλήσεις της ζωής (Kratkoski & Kratkoski, 1979: 104).

Οι ανωμαλίες που απαντώνται στην οικογένεια επηρεάζουν τα μέλη της, ιδιαίτερα τους εφήβους. Αυτές οι ανωμαλίες έχουν αποφασιστική συνέπεια στη συμπεριφορά τους. Οι ερευνητικές μελέτες σχετικά με την παραβατικότητα των νέων (Canter, 1982, Datesman&scarpitti, 1975) έδειξαν ότι η οικογένεια έχει καθοριστική σημασία για τον προσδιορισμό της παραβατικής συμπεριφοράς μεταξύ των νέων. Οι πτυχές της οικογένειας που θεωρούνται σημαντικές και κρίσιμες για τον προσδιορισμό της φύσης και της έκτασης της νεανικής παραβατικότητας είναι οι παράγοντες φύλου και ηλικίας των ανηλίκων, όπως οι οικογενειακοί προγνωστικοί παράγοντες, το μέγεθος οικογένειας, παράγοντες ανατροφής, οικογενειακή κατάσταση γονέων και οικονομικά δεδομένα της οικογένειας, οικογενειακοί μηχανισμοί ελέγχου όπως η θρησκευτικότητα, η εποπτεία, η πειθαρχία και η γονική στοργή ή απόρριψη.

Ως εκ τούτου οι διάφοροι παράγοντες που μπορούν να συντελέσουν στον αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης παραβατικής συμπεριφοράς σχετιζόμενης με το οικογενειακό περιβάλλον αφορούν στην ψυχοπαθολογία των γονέων ή κηδεμόνων, τη κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών, την παραβατικότητα των γονέων στο πλαίσιο της μίμησης, η ενδοοικογενειακή βία, η αδιαφορία και οι συχνοί διαπληκτισμοί εντός της οικογένειας και φυσικά οι προαναφερόμενοι οικονομικοί και μορφωτικοί παράγοντες.

4.2 Ο ρόλος του σχολικού περιβάλλοντος

Σύμφωνα με τον Ιωαννίδη το σχολείο αποτελεί ένα φορέα πρόληψης και αντιμετώπισης βίαιων συμπεριφορών, που συνδυαστικά με την οικοδόμηση σχολικών προγραμμάτων κοινοτικών στρατηγικών μπορεί να υποστηριχθεί η μείωση της παραβατικότητας των ανηλίκων μέσω της επεξήγησης συμπεριφορών και παραγόντων κινδύνου, αλλά και την

πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση σε ζητήματα, που άπτονται εγκληματικές συμπεριφορές. (Κουράκης, 2016)

Καθίσταται σαφές, ότι το σχολικό περιβάλλον ως δευτερογενής φορέας κοινωνικοποίησης μπορεί να συντελέσει είτε θετικά, είτε αρνητικά στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς και του αξιακού και ηθικού πλαισίου του ατόμου. Η μόρφωση και η διαδικασία της γνώσης δεν αφορά μόνο τη διδασκαλία ενός πλαισίου καθορισμένου από τους αρμόδιους εκπαιδευτικούς φορείς, αλλά διαμορφώνει εκπαιδευτική κουλτούρα σε ένα περιβάλλον που θα όφειλε να είναι προστατευμένο και το άτομο να αισθάνεται ότι μπορεί να δημιουργήσει και να δημιουργηθεί. (Γεωργούλας, 2000)

Η λέξη εκπαίδευση περιλαμβάνει τόσο τη διδασκαλία, όσο και την εκμάθηση γνώσεων και πληροφοριών. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την εκμάθηση της κατάλληλης κοινωνικής συμπεριφοράς ή / και την απορρόφηση της τεχνικής ικανότητας. Με απλά λόγια, η εκπαίδευση είναι η ικανότητα του ατόμου να γνωρίζει κάτι και η ικανότητά του / της να κάνει κάτι με αυτές τις πληροφορίες. Πολύ συχνά επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων κάποιου, ώστε να εργάζεται αποτελεσματικά σε διάφορα επαγγέλματα ή να καλύπτει βιοποριστικές ανάγκες. Περιλαμβάνει, επίσης, την ανάπτυξη της νοητικής ικανότητας, της ηθικής ανάπτυξης και της παγκόσμιας κατανόησης. Η τυπική εκπαίδευση αποτελείται από τη μεθοδολογική διδασκαλία, τη διδασκαλία και την κατάρτιση από επαγγελματίες εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές και καθηγητές, ενώ η άτυπη εκπαίδευση γενικά αποτελείται από οδηγίες από γονείς, οικογένειες, συνομηλίκους ή κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Το πρώτο αποτελείται από την εφαρμογή της παιδαγωγικής (δηλ. Τις στρατηγικές και / ή τις μορφές διδασκαλίας) και την ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών (δηλαδή ένα σύνολο από εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την παροχή διδασκαλίας), ενώ το τελευταίο αποτελείται από την κοινωνική μάθηση, που κερδίζει κάποιος από τις αλληλεπιδράσεις με τις οικείες ομότιμες ομάδες του. Στις αξιολογήσεις του θέματος της εκπαίδευσης και της εγκληματικότητας, η εκπαίδευση θεωρείται πιο συχνά ως κάτι που δίνεται, έχει, ή δέχεται, που επηρεάζει τη μελλοντική του συμπεριφορά. Δηλαδή η εκπαίδευση είναι κάτι που αλλάζει, πώς ένας άνθρωπος

βλέπει τον εαυτό του και το περιβάλλον του / της. Η εκπαίδευση θεωρείται, γενικά, ως θετική επίδραση στη συμπεριφορά και τη ζωή του ατόμου. Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι όσο καλύτερη είναι η εκπαίδευση ενός ατόμου, τόσο πιο κοινωνική θα είναι η συμπεριφορά του ατόμου και περισσότερες ευκαιρίες που θα έχει ο ίδιος ως μέλος του κοινωνικού συνόλου. Αυτός ή αυτή θα έχει τελικά καλύτερη ποιότητα ζωής. Μια βασική παραδοχή στον τομέα της εγκληματολογίας είναι ότι όσο υψηλότερη είναι η ποιότητα ζωής που βιώνει κανείς, τόσο λιγότερο πιθανό θα είναι να υποκινήσει το άτομο να εμπλακεί σε εγκληματική ή αντικοινωνική συμπεριφορά. (Miller, 2009)

4.3 Ο ρόλος της κοινωνίας και του κράτους

Σύμφωνα με τον Φαρσεδάκη (στο Κουράκης, 2016) «Με τον όρο «πρόληψη του εγκλήματος» εννοούμε το σύνολο των στρατηγικών, των προγραμμάτων και των μέτρων που μπορούμε να σχεδιάσουμε και να εφαρμόσουμε προκειμένου να παρεμποδίσουμε την διάπραξη εγκλημάτων. Πάντοτε, μέσα στα πλαίσια μιας φωτισμένης αντεγκληματικής πολιτικής. Υπάρχουν διάφορα είδη πρόληψης: η ποινική πρόληψη, δηλαδή εκείνη την οποία επιχειρούμε να εφαρμόσουμε χρησιμοποιώντας ως μέσον τον ποινικό νόμο. Διακρίνεται σε γενική και σε ειδική. Οι στόχοι της μεν γενικής επιτυγχάνονται όταν οι πολίτες απέχουν από την διάπραξη εγκλημάτων εξαιτίας του ότι φοβούνται την ποινή που προβλέπεται στον νόμο, αλλά και λόγω της παιδαγωγικής λειτουργίας που αυτός ο νόμος ασκεί στους πολίτες, χρησιμεύοντας ως πυξίδα που τους δείχνει τον ορθό δρόμο, της συμμόρφωσης προς τον εγκεκριμένο κοινωνικό κανόνα. Της δε ειδικής – η οποία απευθύνεται σε όσους έχουν ήδη παραβεί τον νόμο- οι στόχοι επιτυγχάνονται ή θεωρείται ότι επιτυγχάνονται με την επιβολή και εκτέλεση μιας ποινής, προκειμένου οι δράστες να βελτιωθούν ή να εξουδετερωθούν και να μην υποτροπιάσουν. Από την άλλη μεριά υπάρχει η εγκληματολογική πρόληψη που διακρίνεται σε περιστασιακή και σε κοινωνική πρόληψη. Ως «περιστασιακή» θεωρείται εκείνη που επιτυγχάνεται με την

λήψη μιας σειράς τεχνικών μέτρων, τα οποία επιχειρούν να αποτρέψουν –με την δημιουργία κάθε λογής εμποδίων– εκείνους οι οποίοι ετοιμάζονται να διαπράξουν εγκληματικές πράξεις από του να επιτύχουν του σκοπού τους. Η πιο σημαντική, όπως θα δούμε στη συνέχεια, είναι η «κοινωνική» πρόληψη, αυτή της οποίας τα μέτρα στοχεύουν στην καταπολέμηση των εγκληματογόνων παραγόντων που οδηγούν στο πέρασμα στο έγκλημα και το διευκολύνουν.»

Η πρόληψη του εγκλήματος στην Κοινότητα είναι ο δεύτερος τύπος πρόληψης του κοινωνικού εγκλήματος. Πρόκειται για έναν συνδυασμό της πρόληψης της ανάπτυξης και της κατάστασης του εγκλήματος (Welsh&Hoshi 2006: 165) και μπορεί να οριστεί ως «δράσεις που αποσκοπούν στην αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών που πιστεύεται ότι στηρίζουν το έγκλημα στις οικιστικές κοινότητες». Με την αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών στις κοινότητες, η συμπεριφορά των ατόμων μπορεί να αλλάξει (Tonry&Farrington 1995: 9). Ως εκ τούτου, εστιάζεται στη μείωση της εγκληματικότητας, των εγκλημάτων και της αντικοινωνικής συμπεριφοράς στις γειτονιές μέσω τοπικών κοινωνικών θεσμών όπως οι οικογένειες, οι φίλοι, οι σύλλογοι και οι νεανικές λέσχες (Hope 1995: 21). Με άλλα λόγια, η προσέγγιση πρόληψης του κοινοτικού εγκλήματος, προκειμένου να αποφευχθεί το έγκλημα, επιδιώκει να ενισχύσει τον ανεπίσημο κοινωνικό έλεγχο εστιάζοντας στις σχέσεις μεταξύ ατόμων σε διάφορες κοινωνικές ομάδες (οικογένεια, φίλους, σχολείο και γειτονιά) τις αξίες της κοινότητας και όχι τα κίνητρα που οδηγούν ένα άτομο σε παραβατικότητα (Crawford and Evans 2012: 784).

Η «Κοινότητα», όμως είναι ένας άλλος αμφισβητούμενος όρος: τι είναι μια κοινότητα; Είναι γεωγραφικός, κοινωνικός, οικονομικό όρος, που διαιρείται ανάλογα με την εθνικότητα, την ηλικία, το φύλο και πολλούς άλλους παράγοντες; Τι ορίζει μια «κοινότητα» σε αντίθεση με μια ομάδα ανθρώπων, που δεν σχετίζονται σχεδόν καθόλου μεταξύ τους; Ο όρος προδικάζει τη συζήτηση, υπονοώντας μια συλλογικότητα που ελάχιστα υπάρχει; Μήπως συγκαλύπτει τις κοινωνικές ιεραρχίες πραγματικής σημασίας για τους εγκληματικούς παράγοντες; Και πάλι, αυτή είναι μια συναρπαστική συζήτηση

πέρα από το πεδίο αυτής της διατριβής. Ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός στο πλαίσιο της πρακτικής αστυνόμευσης είναι οι «μικρές γειτονιές, οι μικρές πόλεις ή τα χωριά, οι περιοχές μιας πόλης, ολόκληρες πόλεις, ο πληθυσμός στο σύνολό του ή υποομάδες που ορίζονται από κάποια κοινή ιδιότητα εκτός της κοινής γεωγραφικής περιοχής κατοικίας (για παράδειγμα, εθνικότητα, θρησκεία ή ηλικία)». (Tilley 2005: 758).

Υπάρχουν πολλές θεωρητικές προσεγγίσεις που επιχειρούν να εξηγήσουν τη σχέση μεταξύ των κοινοτήτων και των εγκλημάτων. Ο Bennett (1998: 375-376) προσδιορίζει τις τέσσερις βασικές θεωρίες της κοινότητας για την πρόληψη του εγκλήματος. Είναι οι εξής: Θεωρία της κοινοτικής αποδιοργάνωσης. Κοινοτική Θεωρία Διαταραχών. Κοινοτική Θεωρία Ενδυνάμωσης; και Θεωρία της Αναγέννησης της Κοινότητας.

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα κοινοτικά προγράμματα πρόληψης αποσκοπούν στην ενίσχυση του πληθυσμού στην κοινότητα για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Για παράδειγμα, το Watch Neighborhood είναι ένα από τα κοινοτικά προγράμματα πρόληψης. Στόχος του είναι να «μειώσει τον φόβο του εγκλήματος, να ενθαρρύνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με την πρόληψη του εγκλήματος και να βελτιώσει την εγχώρια ασφάλεια, διευκολύνοντας τις επαφές μεταξύ των γειτόνων και βελτιώνοντας τη σχέση μεταξύ αστυνομίας και κοινού» (Crawford, 1998: 148).

Τέλος, σύμφωνα με μελέτες, η μείωση του κοινωνικού εγκλήματος μπορεί να λάβει πολλές μορφές. Αυτά είναι τα εξής:

- παροχή εναλλακτικών λύσεων για την εγκληματικότητα των νέων, όπως νυχτερινά κέντρα και καταφύγια νέων.
- να συνάπτουν εντολές κατά της κοινωνικής συμπεριφοράς ή συμβάσεις αποδεκτής συμπεριφοράς κατά ατόμων που προκαλούν αντικοινωνική συμπεριφορά
- να παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα, που εκτρέπουν τους ανθρώπους από το έγκλημα.
- Να παρέχεται η δημιουργία σχεδίων παρακολούθησης της γειτνίασης

- Να παρέχεται η δημιουργία ανεπίσημων δικτύων υποστήριξης για ευάλωτες ομάδες όπως οι ηλικιωμένοι ·

Πρόσθετα, αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον Νόμο 2713/1999 και συγκεκριμένα το άρθρο 16 γίνεται η θέσπιση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, που κύρια αποστολή έχουν την καταγραφή και τη μελέτη της εγκληματικότητας αλλά και τη σχεδίαση, οργάνωση, συντονισμό και εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων για τη μείωση του φαινομένου.

Κεφάλαιο 5ο

5.1 Μορφές τυπικού κοινωνικού ελέγχου

Παρόλο που ο Beccaria είχε μια σαφώς διατυπωμένη θεωρία της νομοθεσίας, δε τίθεται ιδιαίτερη ανησυχία σε ότι αφορά το πλαίσιο της εξέλιξης της εγκληματολογίας. Ενώ η θεωρία του δικαίου δεν έχει επικεντρωθεί στην εγκληματολογία, η νομολογία υφίσταται. Οι νομοθέτες δεν ορίζουν στοιχεία του ατόμου, των ομάδων, των αλληλεπιδράσεων ή της οικονομικής συμπεριφοράς, αλλά ορίζουν το έγκλημα και αυτοί οι ορισμοί ποικίλουν μέσα από το χρόνο και το διάστημα. Οι επεξηγήσεις σχετικά με το έγκλημα θα πρέπει να είναι σχετικές με το νομικό σύστημα και την ιστορική περίοδο και δεν θα μπορούσαν να έχουν τη θέση επιστημονικών (δηλ. Καθολικών) εξηγήσεων. Έτσι, οι ποινικοί νόμοι μπορούν να χωριστούν σε τουλάχιστον δύο κατηγορίες:

1. Αυτοί που επιδιώκουν να ελέγχουν τις συμπεριφορές που πρέπει να ελέγχονται εάν υπάρχει η κοινωνία (π.χ. ανθρωποκτονία) και
2. Εκείνοι των οποίων η ρύθμιση αντικατοπτρίζει τις αξίες και τις πολιτικές αποφάσεις σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο (π.χ. αδικήματα για ναρκωτικά).

(Miller, 2009)

5.2 Τα θεσμικά όργανα του συστήματος κοινωνικού ελέγχου

Σε ότι αφορά την αντεγκληματική πολιτική που συσχετίζεται με την ποινική δικαιοσύνη, αναφέρεται, ότι οι εκάστοτε πολιτικές διαχείρισης του εγκληματικού φαινομένου βασίζονται στην έννοια της ποινικής καταστολής μέσω της επιβολής ποινικών μέτρων. Ως εκ τούτου ο νομοθέτης ορίζει την αντίστοιχη νομοθεσία που οδηγεί σε αντίστοιχη πρόσθετη κατά περίπτωση νομολογία και οριοθετεί τις ποινές και τα μέτρα ασφαλείας. (Αλεξιάδης, 1996)

Η αστυνομία είναι μακράν η πιο ερευνημένη ομάδα του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης (Brown, 1996). Είναι επίσης, ίσως, από τις πιο σημαντικές μορφές καταστολής του εγκλήματος, εξαιτίας της λειτουργίας του gate keeping στο σύστημα. Η αστυνομία λειτουργεί ως ένα σημαντικό αρχικό φίλτρο στις δημόσιες εκθέσεις. Παρόλο που η αστυνομία έχει θεσμοθετημένη ευθύνη για την καταγραφή εγκλημάτων, διατηρεί μεγάλη διακριτική ευχέρεια ως προς το εάν και πώς να αντιμετωπίσει πιθανές παραβάσεις, που έρχεται αντιμέτωπη. Οι αναφορές από το κοινό ενδέχεται να μην γίνονται πιστευτές ή να θεωρούνται ασήμαντες ή να μην θεωρούνται ότι αφορούν έγκλημα. (Miller, 2009)

Σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία της βρετανικής έρευνας για το έγκλημα, μόνο το 32% όλων των αδικημάτων αναφέρεται και καταγράφεται από την αστυνομία. Με άλλο τρόπο, αυτό σημαίνει ότι περίπου το ένα τρίτο των εγκλημάτων κατά ατόμων και των νοικοκυριών τους καταλήγουν στο καταγεγραμμένο έγκλημα. Ανεξάρτητα από την υιοθέτηση του Εθνικού Προτύπου Καταγραφής Εγκλημάτων (NCRS) από όλες τις αστυνομικές δυνάμεις στην Αγγλία και την Ουαλία το 2002, παραμένουν σημαντικές διαφορές στα ποσοστά καταγραφής της αστυνομίας μεταξύ των διαφόρων δυνάμεων και των τύπων αδικήματος: από κλοπές οχημάτων (92% οι κλοπές από το άτομο (63%) και η ληστεία (53%) (Nicholas et al., 2005).

Ο αριθμός των αδικημάτων που «ανακαλύφθηκαν» από την ίδια την αστυνομία υπόκειται επίσης σε αλλαγές στις προτεραιότητες και τις δραστηριότητες επιβολής του νόμου. Η πιο δραστήρια αστυνόμευση και οι προγραμματισμένες λειτουργίες υψηλού προφίλ σε σχέση με ένα συγκεκριμένο είδος αδικήματος (π.χ. ναρκωτικά ή διάρρηξη) θα οδηγήσουν αναπόφευκτα σε αύξηση των συλλήψεων και στην ανακάλυψη και καταγραφή πολλών νέων αδικημάτων στις περιοχές που στοχεύουν. Αντίθετα, οι αριθμοί ενδέχεται να μειωθούν, εάν υπάρξει απόσυρση αστυνομικού ενδιαφέροντος σε συγκεκριμένο τύπο περιοχής. Ακόμη και αν εντοπιστεί και χρεωθεί ύποπτος κάποιος εγκληματίας, η αστυνομία εξακολουθεί να διατηρεί σημαντική διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την επεξεργασία των υποθέσεων. Η αστυνομική σύλληψη δεν οδηγεί πάντοτε σε δίωξη. Γενικά, περίπου ένας στους τέσσερις ύποπτους απελευθερώνεται από την προσωρινή κράτηση χωρίς περαιτέρω ενέργειες (NFA) και πολλοί ύποπτοι (ιδίως οι νέοι) αντιμετωπίζονται εκτός του δικαστικού συστήματος μέσω της χρήσης προειδοποίησης από την αστυνομία. Αν και υπάρχουν εθνικά πρότυπα που καθορίζουν τα τυπικά κριτήρια δίωξης και προσοχής (π.χ. αποδεδειγμένη επάρκεια ή δημόσιο συμφέρον), οι κανόνες εργασίας της αστυνομίας έχουν συνεχίσει να διαμορφώνουν την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της αστυνομίας και τα αποτελέσματα των περιπτώσεων (Lee, 1998, McConville et al., 1991).

Με βασικούς τρόπους, τα σύγχρονα αστυνομικά τμήματα παραμένουν προσκολλημένα στην ιστορία τους. Στη δεκαετία του '70, ο Jonathan Rubinstein (1973) σχολίασε ότι η κατανόηση του τι κάνει η αστυνομία είναι δύσκολη επειδή έχει μια τόσο μεγάλη ποικιλία καθηκόντων. Τριάντα έξι χρόνια αργότερα, αυτή η δήλωση παραμένει τόσο αληθής όσο και τότε. Οι πολίτες χωρίζονται αναφορικά με τη θεώρηση της αστυνομίας, είτε καλώντας τους γενναίους και ήρωες και αναφερόμενοι σε αυτή αρνητικά, ως διεφθαρμένη, χωρίς καρδιά και βία. Συχνά, αυτές οι διαφορετικές απόψεις επηρεάζονται από τις εμπειρίες ενός πολίτη με την αστυνομία και από το αν ήταν θετικό ή αρνητικό το πλαίσιο αντιμετώπισης. Εν μέρει, λόγω σοβαρών επικρίσεων της αστυνομίας από τους πολίτες, η αστυνομία ως φορέας καταπολέμησης και πρόληψης του

εγκλήματος αναγκάστηκε να αλλάξει και να εξελιχθεί σε αυτό που είναι σήμερα. (Miller, 2009)

Κεφάλαιο 6^ο

6.1 Αστυνομικές στατιστικές και κριτική προσέγγιση

Στη συνέχεια παρουσιάζονται διαγραμματικά κατ' έτος με αφετηρία το 2012 έως το 2017 ο αριθμός των ανήλικων ατόμων που έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα ανά κατηγορία εγκλήματος. Τα στοιχεία έχουν δοθεί από το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Τμήμα Καταπολέμησης Ναρκωτικών και Παραβατικότητας Ανηλίκων της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας, κατόπιν σχετικού αιτήματος του μελετητή.

Αδίκημα αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ

Γράφημα 1: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ

Γράφημα 2: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ

Γράφημα 3: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ

Γράφημα 4: Αδίκημα αντίστασης κατ' έτος

Όπως είναι εμφανές από τα ανωτέρω γραφήματα, για το αδίκημα της αντίστασης κατ' άρθρο 167 ΠΚ, ο μεγαλύτερος επιπολασμός παρατηρείται στα άρρενα ανήλικα άτομα ημεδαπούς και ηλικίας 14 έως 18 ετών. Το έτος με τον υψηλότερο αριθμό περιστατικών αντίστασης είναι το 2012 και το έτος με το χαμηλότερο αριθμό περιστατικών είναι το 2017.

Αδίκημα απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ

Γράφημα 5: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ

Γράφημα 6: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ

Γράφημα 7: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ

Γράφημα 8: Αδίκημα απείθειας κατ' έτος

Όπως είναι εμφανές από τα ανωτέρω γραφήματα, για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ, ο μεγαλύτερος επιπολασμός παρατηρείται στα άρρενα άτομα ημεδαπούς και ηλικίας 14 έως 18 ετών. Το έτος με τον υψηλότερο αριθμό περιστατικών αντίστασης

είναι το 2009 και το έτος με το χαμηλότερο αριθμό περιστατικών επιμοιράζεται στα έτη 2014 και 2015.

Αδίκημα απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ

Γράφημα 9: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ

Γράφημα 10: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ

Γράφημα 11: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της απόδρασης κρατουμένου κατ' άρθρο 173 ΠΚ

Γράφημα 12: Αδίκημα απείθειας κατ' έτος

Όπως είναι εμφανές από τα ανωτέρω γραφήματα, για το αδίκημα της απείθειας κατ' άρθρο 169 ΠΚ, ο μεγαλύτερος επιπολασμός παρατηρείται στα άρρενα άτομα ημεδαπούς και ηλικίας 14 έως 18 ετών. Το έτος με τον υψηλότερο αριθμό περιστατικών αντίστασης είναι το 2016.

Αδίκημα σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ

Γράφημα 13: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ

Γράφημα 14: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ

Γράφημα 15: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ

Γράφημα 16: Αδίκημα σύστασης και συμμορίας κατ' έτος

Όπως είναι εμφανές από τα ανωτέρω γραφήματα, για το αδίκημα της σύστασης και συμμορίας κατ' άρθρο 187 ΠΚ, ο μεγαλύτερος επιπολασμός παρατηρείται στα αρρενα άτομα ημεδαπούς και ηλικίας 14 έως 18 ετών. Το έτος με τον υψηλότερο αριθμό περιστατικών σύστασης και συμμορίας είναι το 2016.

Αδίκημα κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ

Γράφημα 17: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ

Γράφημα 18: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ

Γράφημα 19: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ

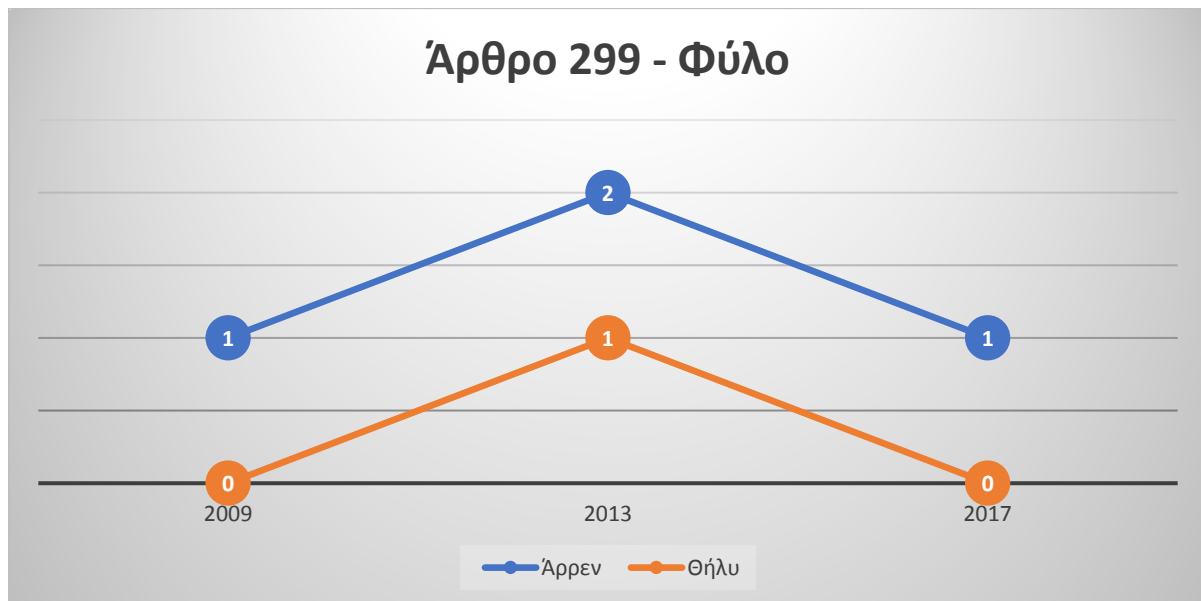

Γράφημα 20: Αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ κατ' έτος

Όπως είναι εμφανές από τα ανωτέρω γραφήματα, για το αδίκημα της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατ' άρθρο 208 ΠΚ, ο μεγαλύτερος επιπολασμός

παρατηρείται στα άρρενα άτομα ημεδαπούς και ηλικίας 14 έως 18 ετών. Το έτος με τον υψηλότερο αριθμό περιστατικών σύστασης και συμμορίας είναι το 2009.

Αδίκημα ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και απόπειρα ανθρωποκτονίας από πρόθεση

Γράφημα 21: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ

Γράφημα 22: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ

Γράφημα 23: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ

Γράφημα 24: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και λοιπές παραγράφους που αφορούν την απόπειρα

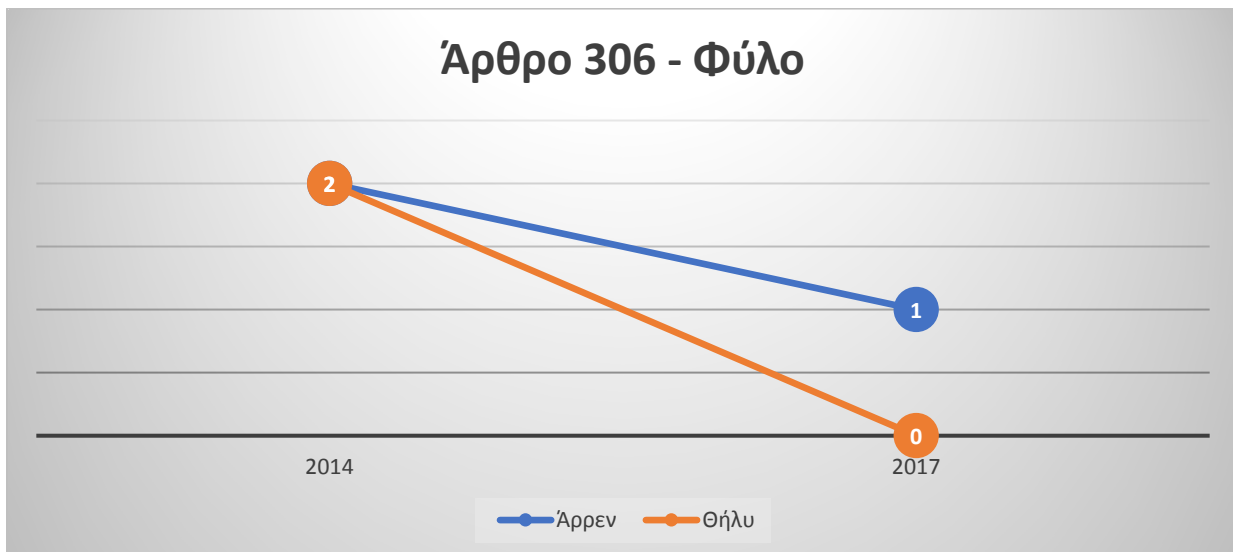

Γράφημα 25: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και λοιπές παραγράφους που αφορούν την απόπειρα

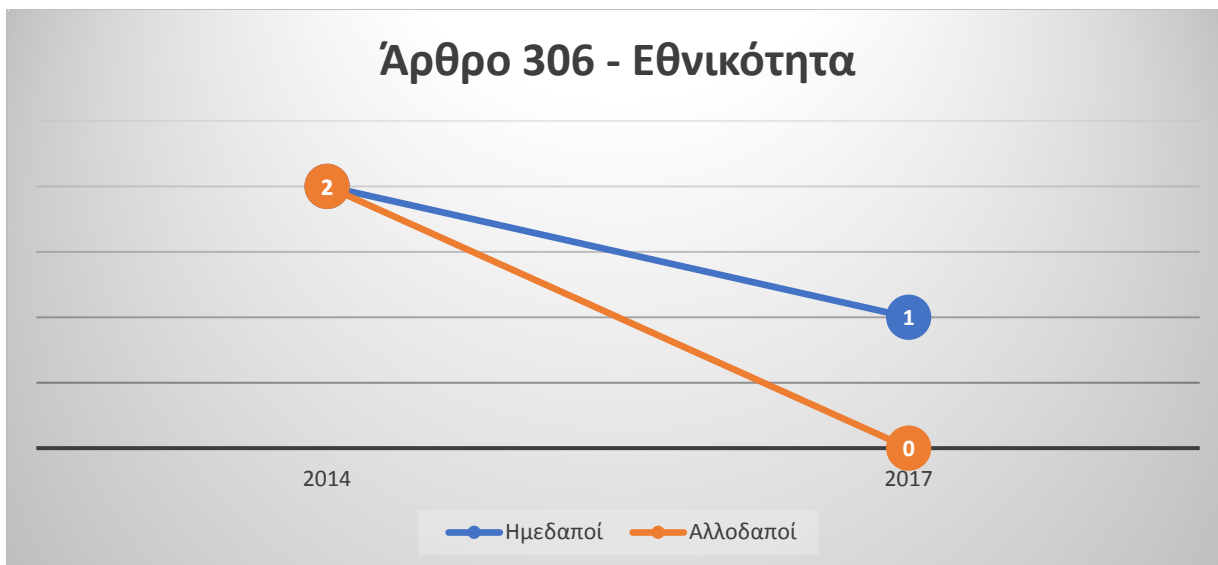

Γράφημα 26: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση κατ' άρθρο 299 ΠΚ και λοιπές παραγράφους που αφορούν την απόπειρα

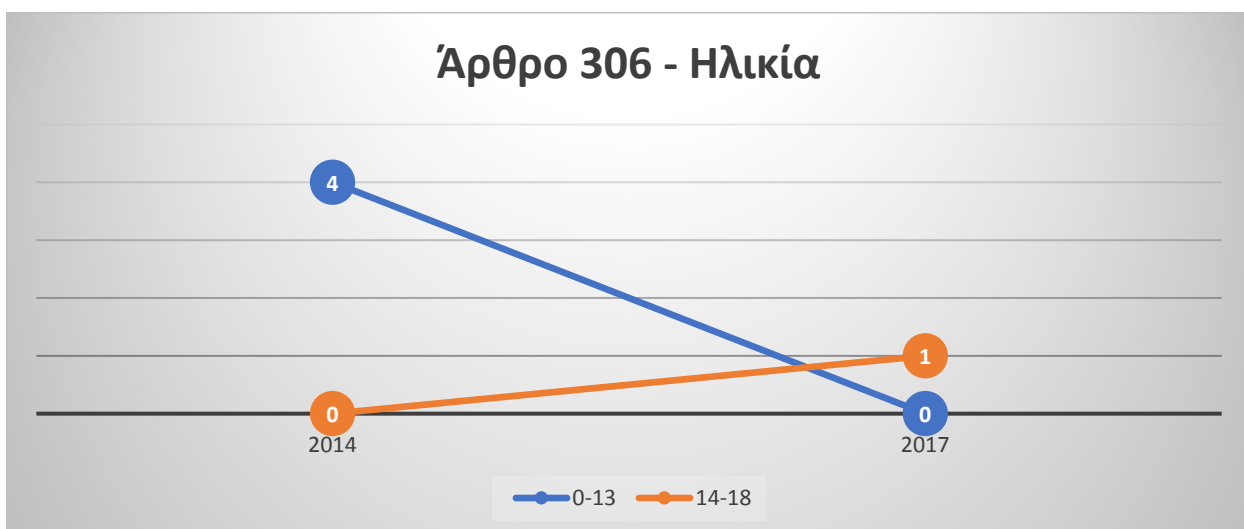
Αδίκημα της έκθεσης από πρόθεση κατ' άρθρο 306 ΠΚ

Γράφημα 27: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της έκθεσης κατ' άρθρο 306

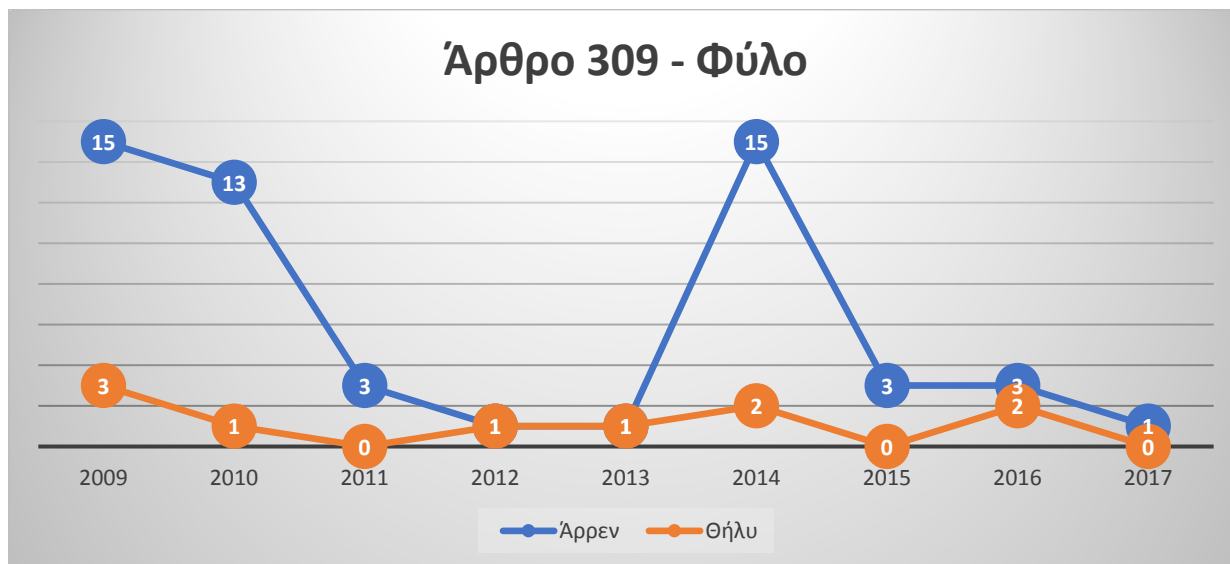
Γράφημα 28: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της έκθεσης κατ' άρθρο 306 ΠΚ

Γράφημα 29: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της έκθεσης κατ' άρθρο 306 ΠΚ

Όπως διαφαίνεται ο αριθμός των περισσότερο βίαιων εγκλημάτων είναι εμφανώς μειωμένος στην Ελλάδα με πολύ μικρό αριθμό ανήλικων εγκληματιών που παρατίθενται στην παρούσα έρευνα για να δοθεί έμφαση στην διαφορά που προκύπτει με τα αντίστοιχα αδικήματα κλοπής και φθοράς ξένης περιουσίας.

Αδίκημα επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ και λοιπές διατάξεις

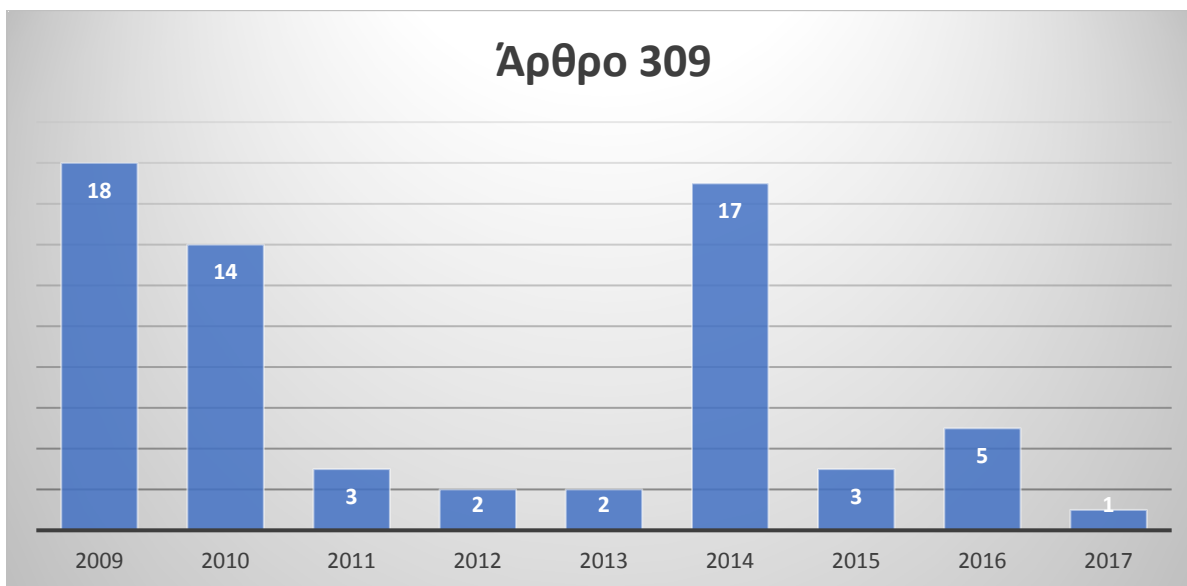
Γράφημα 30: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ

Γράφημα 31: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ

Γράφημα 32: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ

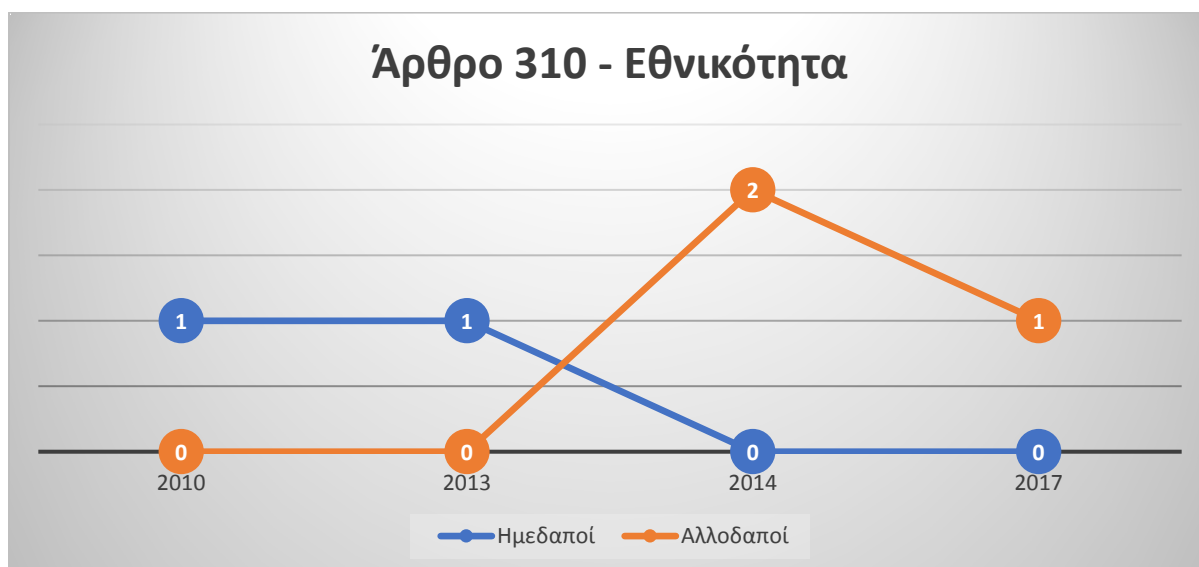

Γράφημα 33: Αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 309 ΠΚ κατ' έτος

Αδίκημα επικίνδυνης σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ και λοιπές διατάξεις

Γράφημα 34: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ

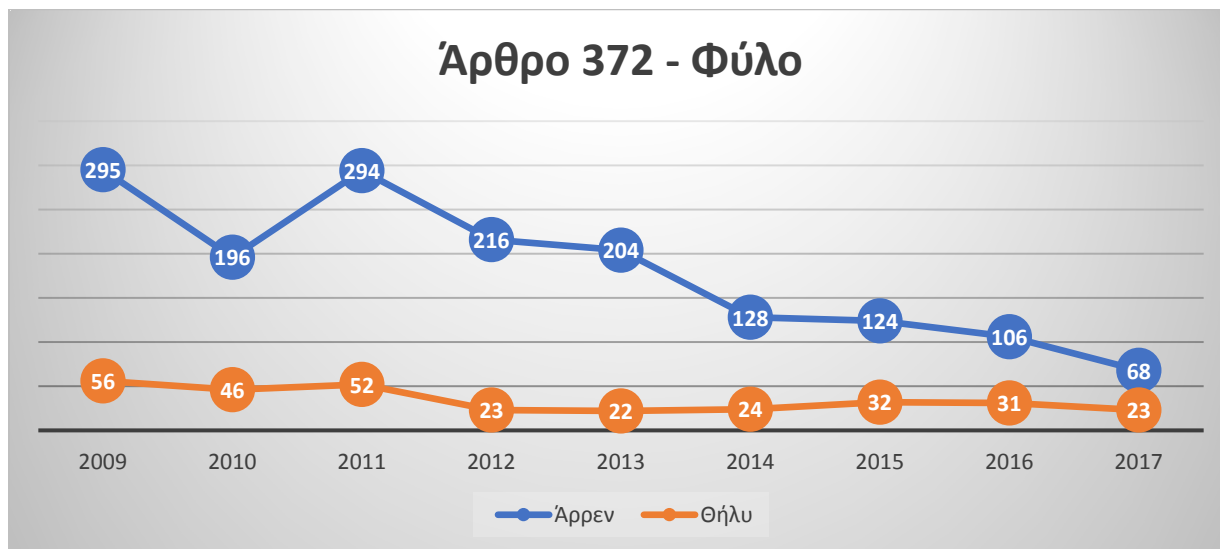
Γράφημα 35: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ

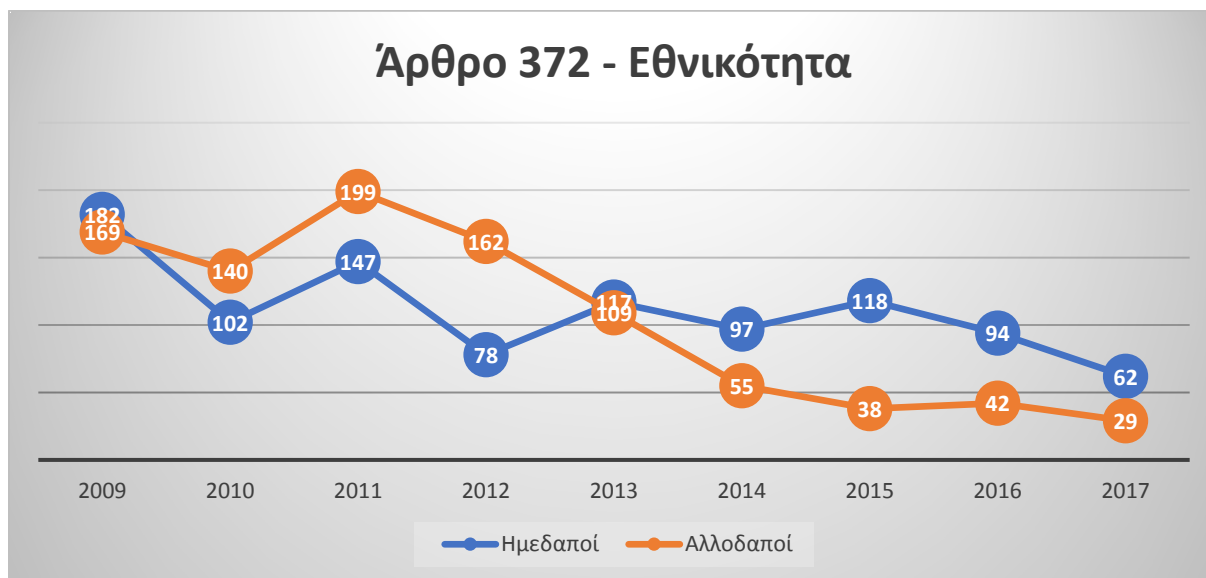
Γράφημα 36: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης κατ' άρθρο 310 ΠΚ

Αντίθετα, σε ό,τι αφορά την επικίνδυνη και βαριά σωματική βλάβη, είναι εμφανές ότι είναι μεγαλύτερος ο αριθμός των νέων που επιδίδονται σε αυτά τα αδικήματα.

Αδίκημα κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ

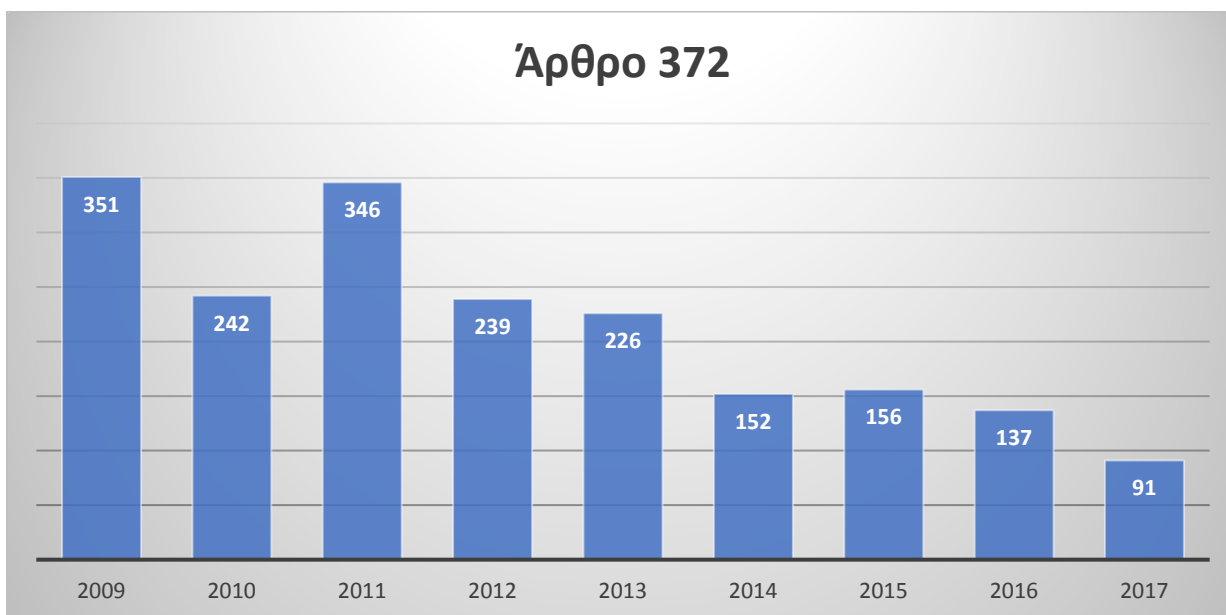
Γράφημα 37: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ

Γράφημα 38: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ

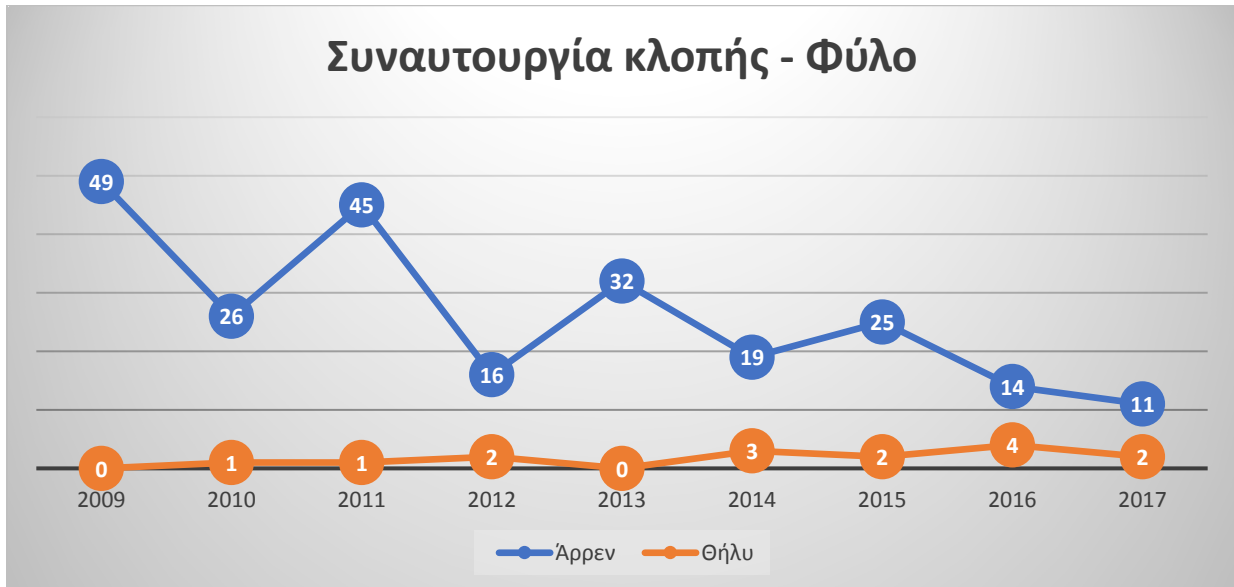

Γράφημα 39: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της κλοπής κατ' άρθρο 372 ΠΚ

Γράφημα 40: Αδίκημα κλοπής κατ' άρθρο 372 κατ' έτος

Αδίκημα συναυτουργίας σε κλοπή

Γράφημα 41: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα της συναυτουργίας κλοπής

Γράφημα 42: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα της συναυτουργίας κλοπής

Γράφημα 43: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα της συναυτουργίας κλοπής

Αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα κλοπής

Γράφημα 44: Παράγοντας φύλο σε αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα κλοπής

Γράφημα 45: Παράγοντας εθνικότητα σε αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα κλοπής

Γράφημα 46: Παράγοντας ηλικία σε αδίκημα συναυτουργίας σε απόπειρα κλοπής

Αδίκημα διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ

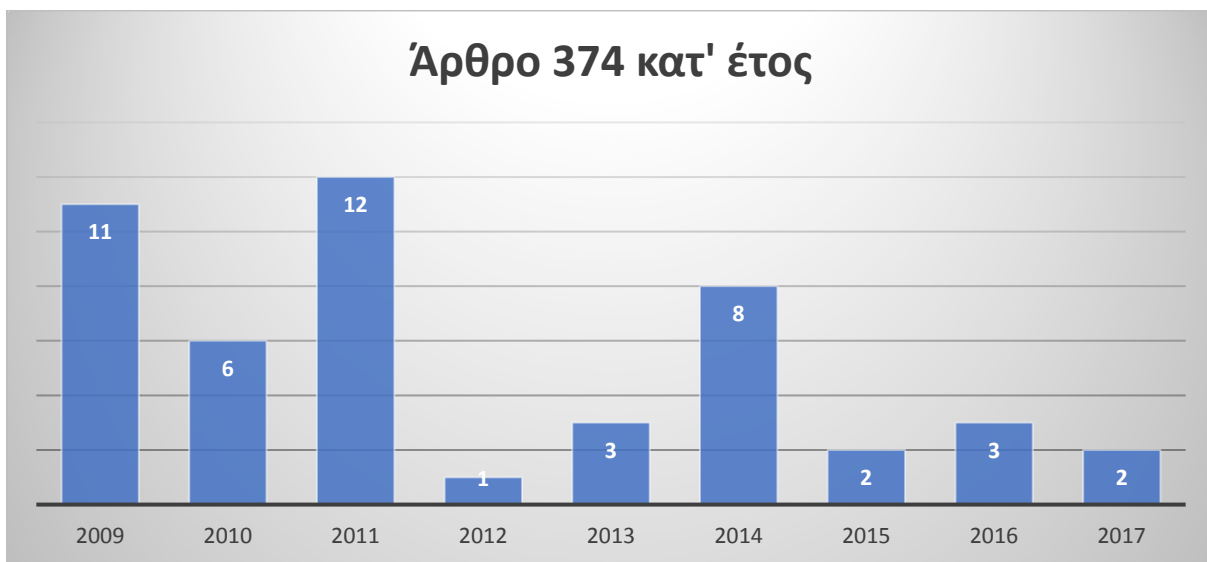
Γράφημα 47: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ

Γράφημα 48: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ

Γράφημα 49: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ

Γράφημα 50: Αδίκημα των διακεκριμένων κλοπών κατ' άρθρο 374 ΠΚ κατ' έτος

Αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ

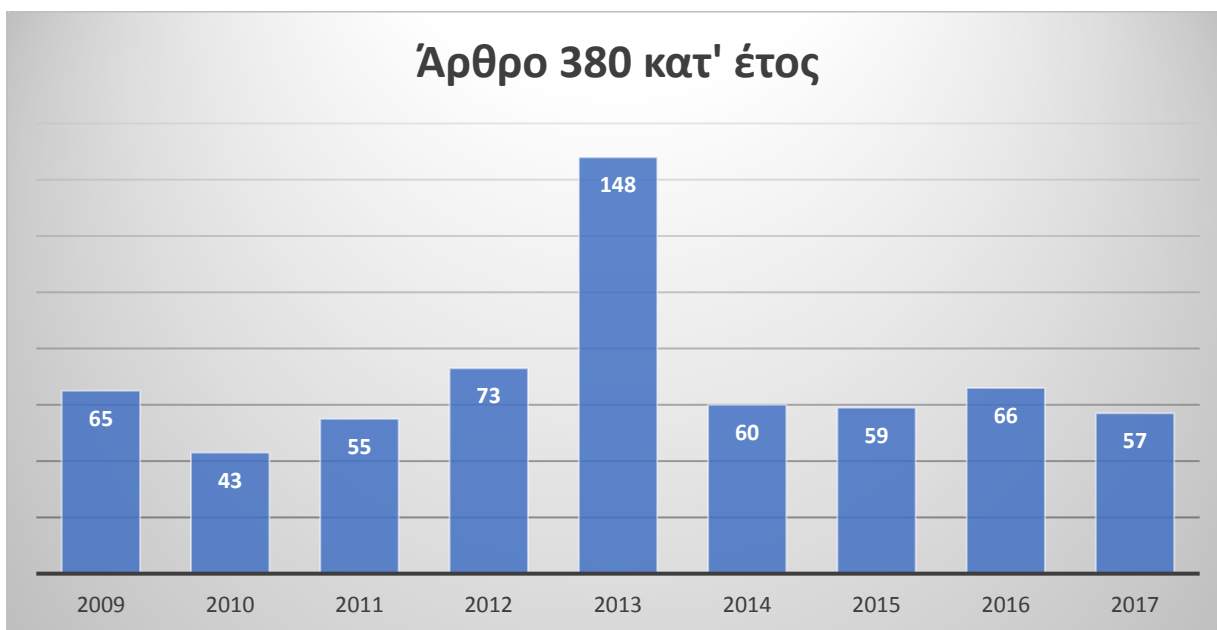
Γράφημα 51: Παράγοντας φύλο για το αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ

Γράφημα 52: Παράγοντας εθνικότητα για το αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ

Γράφημα 53: Παράγοντας ηλικία για το αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ

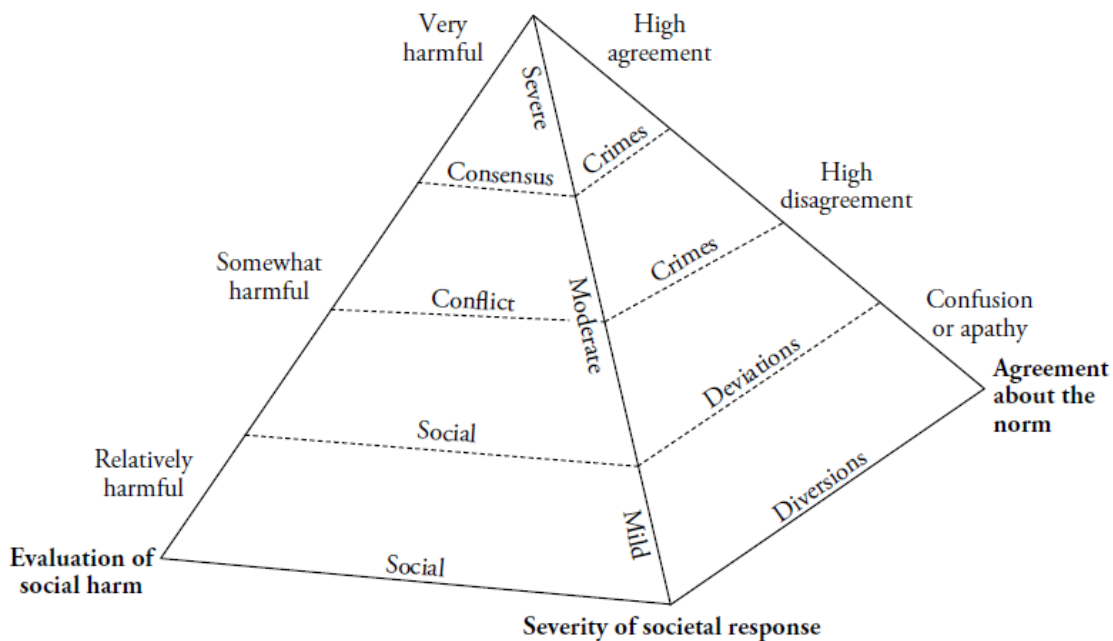

Γράφημα 54: Αδίκημα ληστείας κατ' άρθρο 380 ΠΚ κατ' έτος

Καθίσταται σαφές ότι η εγκληματικότητα των νέων παραβατών επικεντρώνεται σε εγκλήματα που αφορούν κλοπές και ληστείες ή απόπειρες αυτών σε συνάφεια με τα βιβλιογραφικά δεδομένα που έχουν αναλυθεί ανωτέρω. Η αιτιολόγηση της εν λόγω εγκληματικότητας υποδεικνύεται και από τη Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής όπου αναφέρεται η σύνδεση της επίδρασης του κοινωνικού περιβάλλοντος, η αλλαγή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών την τελευταία δεκαετία καθώς και το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον ως φορείς κοινωνικοποίησης. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανηλικών παραβατών είναι αγόρια και η κρίσιμη ηλικία κατά την οποία παρεκκλίνουν από το νόμο είναι μεταξύ του δέκατου τρίτου (13ου) έως και του δέκατου έβδομου (17ου) έτους της ηλικίας τους. Όσον αφορά στο είδος και στη βαρύτητα των αδικημάτων που διαπράχθηκαν, η συντριπτική πλειοψηφία παρατηρείται να διαπράττει κλοπές, απλές και διακεκριμένες και ληστείες, ενώ είναι ελάχιστος ο αριθμός των περισσότερο βίαιων αδικημάτων.

6.2 Αστυνομικές πολιτικές και κριτική προσέγγιση

Τα διάφορα στατιστικά δεδομένα που αποδεικνύουν το συνήθη όγκο βεβαιωμένης συνολικής εγκληματικότητας από την Αστυνομία φανερώνουν μία ελαφρά αύξηση, με κυριότερη την αύξηση αυτή να παρουσιάζεται σε αδικήματα όπως πλαστογραφίες, εμπορία ναρκωτικών ουσιών, σωματικές βλάβες. Αξίζει να αναφερθεί ότι τα διάφορα εκδιδόμενα στατιστικά δεδομένα αφορούν τα βεβαιωμένα εγκλήματα ή αναφορές, καθώς ο σκοτεινός αριθμός αυτών είναι ιδιαίτερα υψηλός, γεγονός που υποδηλώνει ότι δεν έχουν περιέλθει στη γνώση των αστυνομικών αρχών και δεν απεικονίζουν επακριβώς τον πραγματικό αριθμό εγκληματικότητας.

Εικόνα 1: Πυραμίδα εγκλήματος του Hagan (Lanieretal, 2015)

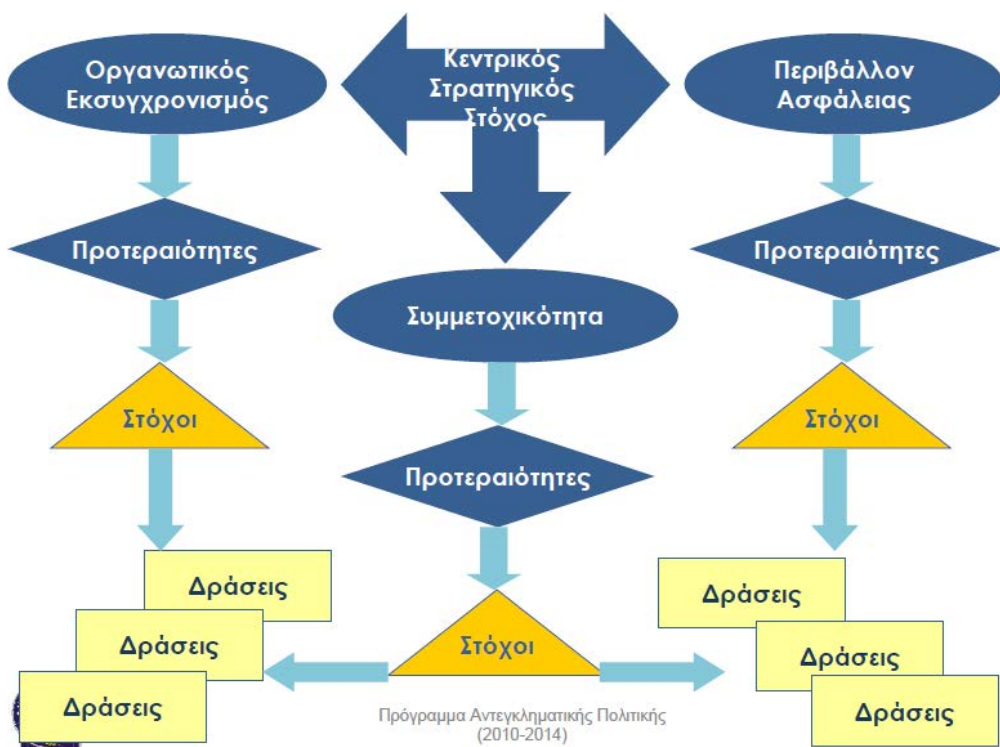
Μια πολύ χρήσιμη αντίληψη για το έγκλημα παρέχεται από τον канаδό εγκληματολόγο John Hagan σε ό,τι αφορά την έννοια του εγκλήματος και της αποκλίσεως ως «συνεχής μεταβλητή» (1977, 1985). Εξηγώντας την έννοια αυτή, ο Hagan επισημαίνει ότι η παραβίαση του κανόνα κυμαίνεται από μικρές αποκλίσεις από τα αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς, όπως οι δημόσιες μεθόδους ή οι παραβιάσεις του κώδικα ενδυμασίας, σε εξαιρετικές πράξεις που συνεπάγονται σοβαρές βλάβες, όπως αστική τρομοκρατία ή μαζική δολοφονία. Ορίζει το έγκλημα ως «ένα είδος αποκλίσεως, που με τη σειρά του συνίσταται σε παραλλαγή από έναν κοινωνικό κανόνα που απαγορεύεται από το ποινικό δίκαιο». Ο ορισμός του περιλαμβάνει τρία μέτρα σοβαρότητας, που αναφέρονται από τα χαμηλά και τα αδύναμα έως τα υψηλά και ισχυρά μέτρα σοβαρότητας. Πρώτον, ο βαθμός συναίνεσης ή συμφωνίας, ο βαθμός στον οποίο οι άνθρωποι δέχονται μια πράξη ως ορθή ή λανθασμένη. Όλα τα εγκλήματα μπορούν να ταξινομηθούν σε μια κλίμακα σοβαρότητας μεταξύ αυτών των άκρων. Ο Hagan προσφέρει ως πρώτο μέτρο σοβαρότητας το βαθμό συναίνεσης ή συμφωνίας σχετικά με την αδικία μιας πράξης, η οποία «μπορεί να κυμαίνεται από σύγχυση και απάθεια, μέσα από επίπεδα διαφωνίας σε όρους γενικής συμφωνίας». Μια δεύτερη διάσταση της προσέγγισης του Hagan είναι η σοβαρότητα της αντίδρασης της κοινωνίας στο νόμο. Η συγκεκριμένη αυτή αντίδραση μπορεί να κυμαίνεται από την κοινωνική αποφυγή ή την επίσημη προειδοποίηση, με πρόστιμο και φυλάκιση, στην αποβολή από την κοινωνία ή τελικά στη θανατική ποινή, σύμφωνα με τα δεδομένα της εποχής. Ο Hagan υποστηρίζει: «Όσο πιο αυστηρή είναι η επιβαλλόμενη ποινή και όσο πιο εκτεταμένη είναι η υποστήριξη αυτής της κύρωσης, τόσο πιο σοβαρή είναι η κοινωνική αξιολόγηση της πράξης». Η τρίτη διάσταση του Hagan είναι η σχετική σοβαρότητα του εγκλήματος, που βασίζεται στη βλάβη που προκάλεσε. Υποστηρίζει ότι ορισμένες πράξεις, όπως η χρήση ναρκωτικών, τα παράνομα παιχνίδια και η πορνεία είναι εγκλήματα χωρίς θύματα, που βλάπτουν μόνο τους συμμετέχοντες. Τα εγκλήματα χωρίς θύματα, είναι συναινετικά εγκλήματα που περιλαμβάνουν νομιμοποίηση, που δεν βλάπτει κανέναν άλλο από ίσως τον δράστη. Πολλά εγκλήματα βλάπτουν τους άλλους και ορισμένα εγκλήματα βλάπτουν πολλά θύματα ταυτόχρονα. Ο Hagan επεξηγεί την ενσωμάτωση αυτών των τριών διαστάσεων

στην «πυραμίδα του εγκλήματος» του. Στη διάσταση της συναίνεσης είναι ο βαθμός συμφωνίας μεταξύ των ανθρώπων για την αδικία μιας πράξης. Σχετικά με τη διάσταση της κοινωνικής απόκρισης έγκειται και η σοβαρότητα των κυρώσεων που προκαλούνται ως απάντηση στην πράξη. Τέλος, όσον αφορά τη διάσταση βλάβης είναι η κοινωνική αξιολόγηση της βλάβης, μια πράξη επηρεάζει τους άλλους. Αυτό μπορεί να κυμαίνεται από εγκλήματα βίας όπως δολοφονία ή τρομοκρατία στην κορυφή μέχρι τα εγκλήματα χωρίς θύματα στη βάση. (Lanieretal, 2015)

Σύμφωνα με την πυραμίδα του εγκλήματος του Hagan και τις πολιτικές της Ελληνικής Αστυνομίας καθίσταται σαφές ότι η αντεγκληματική πολιτική βασίζεται στον έλεγχο του εγκλήματος και την κάλυψη της ανάγκης για περισσότερη ασφάλεια μέσω της αστυνόμευσης. Οι συγκεκριμένες πολιτικές έχουν ως αντικείμενο την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την καταστολή του εγκλήματος όχι μόνο κατά την πράξη αλλά και σε επίπεδο πρόληψης. Η έγκαιρη επέμβαση και γενικότερα η αμεσότητα και η εγγύτητα προς τους πολίτες είναι σημαντικές παράμετροι για μία αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική.

Σύμφωνα με την πολιτική δράσης της νέας αντεγκληματικής πολιτικής τίθεται η προοπτική επέκτασης από την Αττική σε όλη την Ελλάδα η μέθοδος της ηλεκτρονικής χαρτογράφησης της εγκληματικότητας, ήτοι μέσω δικτύου police on line(POL) και γεωγραφικού συστήματος χαρτογράφησης μπορεί να αποτυπωθεί η έντυπη στατική αποτύπωση του εγκλήματος. Στόχος του κεντρικού στρατηγικού στόχου είναι η ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ασφάλειας, η συμμετοχικότητα στην άσκηση της αντεγκληματικής πολιτική και ο εκσυγχρονισμός της Ελληνικής Αστυνομίας. Σε ότι αφορά την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ασφάλειας, η Αστυνομία μπορεί να το επιτύχει μέσω της ανάπτυξης επιχειρησιακών δράσεων από τις Αστυνομικές Υπηρεσίες, που θα βασίζονται στην χαρτογράφηση και εντοπισμό των προβλημάτων εγκληματικότητας, με στόχο τη βελτίωση του περιβάλλοντος ασφάλειας και την εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών. Σε ότι αφορά τη συμμετοχικότητα στην άσκηση της

αντεγκληματικής πολιτικής, η Ελληνική Αστυνομία προτείνει την καθιέρωση δικτύων συνεργασίας της ίδιας με συναρμόδιες αρχές και κοινωνικούς φορείς, οι οποίοι με παράλληλες και συντονισμένες δράσεις μπορούν να ασκήσουν ουσιαστική επιρροή στα προβλήματα εγκληματικότητας και στους παράγοντες που συμβάλουν στην ανάπτυξή τους. Τέλος, η Ελληνική Αστυνομία στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού της αναφέρεται στα οφέλη του που μπορεί να οδηγήσει σε μία σύγχρονη, αποτελεσματική, δημοκρατική Αστυνομία, φιλική προς τον πολίτη, με αξιοκρατία στις δομές της, με επαγγελματισμό, διαφάνεια, νομιμότητα και κοινωνική συναίνεση στις δράσεις της, σε απόλυτη συνάφεια με το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων. (Ελληνική Αστυνομία)

Εικόνα 2: Δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας σε επίπεδο διοίκησης για τη μείωση της εγκληματικότητας (Ελληνική Αστυνομία)

Οι εργαζόμενοι της ΕΛΑΣ, αστυφύλακες και αξιωματικοί, οφείλουν να είναι σωστοί επαγγελματίες, να σέβονται τον πολίτη, να αιτιολογούν τις κινήσεις τους και τη δράση που αναλαμβάνουν και προπαντός να αντιλαμβάνονται ότι υπηρετούν την κοινωνία.

Ως προτεραιότητες της Ελληνικής Αστυνομίας αναφέρονται:

- Αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος με έμφαση στην οικονομική διάσταση και στην κατάσχεση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Αντιμετώπιση σοβαρών εγκλημάτων που προκαλούν το κοινό αίσθημα
- Διαρκής μέριμνα για την εξιχνίαση εγκλημάτων παρελθόντων ετών
- Καταπολέμηση οικονομικού και ηλεκτρονικού εγκλήματος
- Αποτελεσματική καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών
- Αντιμετώπιση και καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων
- Προστασία ανηλίκων μέσω της πρόληψης της παραβατικότητας και της θυματοποίησης
- Πρόληψη και καταστολή μικροεγκληματικότητας με ανάπτυξη εμφανούς προληπτικής αστυνόμευσης σε επίπεδο γειτονιάς
- Αντιμετώπιση της βίας με αφορμή τις αθλητικές εκδηλώσεις
- Προτεραιότητα στη σύλληψη διωκόμενων προσώπων για σοβαρά ποινικά αδικήματα και εκτέλεση καταδικαστικών αποφάσεων
- Ασφάλεια μεταγωγών και φρούρηση κρατουμένων
- Επιστημονική διερεύνηση των εγκληματικών φαινομένων και κατεύθυνση για την αντιμετώπιση τους
- Καταπολέμηση της τρομοκρατίας
- Αντιμετώπιση φαινομένων βίας
- Συλλογή και αξιοποίηση πληροφοριών
- Κατασχέσεις πυροβόλων όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών και έλεγχος τήρησης όρων ασφαλείας στη νόμιμη διακίνηση και φύλαξή τους.

- Καταπολέμηση των κυκλωμάτων διακίνησης μη νομίμων οικονομικών μεταναστών
- Επανασχεδιασμός – αναδιάταξη πόρων θωράκισης συνόρων
- Συνεργασία – συντονισμός εμπλεκόμενων φορέων σε εθνικό επίπεδο
- Πρωτοβουλίες σε περιφερειακό-ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο
- Νέα διαδικασία στην εξέταση αιτημάτων για χορήγηση πολιτικού ασύλου
- Διυπουργική συνεργασία για την οδική ασφάλεια(Ελληνική Αστυνομία)

Κεφάλαιο 7^ο

7.1 Μέτρα για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας ανηλίκων διεθνώς

Ως έννοια η νεανική παραβατικότητα προτείνει ένα ξεχωριστό τρόπο εκτίμησης, ανάλυσης και ταξινόμησης των ανήλικων παραβατών και ακόμα και διάφορα θεραπευτικά μέτρα αντιμετώπισης της παραβατικότητας. (Thornton, Voigt & Doerner, 1987:4) Η εγκληματικότητα των ανηλίκων είναι παγκόσμιο πρόβλημα. Η εμφάνισή της σε κάθε χώρα, πολιτεία και πόλη είναι εκπληκτική. Και παρά τους συχνούς λογαριασμούς ειδησεογραφικών μέσων σχετικά με το έγκλημα ανηλίκων και τις προσπάθειες περιορισμού του, συνεχίζει να αυξάνεται.

Οι κοινωνικοί επιστήμονες και οι πρωτοπόροι εστίασαν την προσοχή τους εδώ και πολύ καιρό στη σημασία της πρόληψης του εγκλήματος. Ζήτησαν από την κοινωνία να εξετάσει την ανάγκη καταπολέμησης της άγνοιας, της δεισιδαιμονίας και της φτώχειας, καθώς και την ανάγκη φροντίδας των εγκαταλελειμμένων και άστεγων παιδιών και τη μεταρρύθμιση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένων των φυλακών και της αστυνομίας (AlFaki 2003: 129, Lösel 2012 : 986).

Υπάρχουν πολλά προγράμματα πρόληψης εγκληματικότητας ανηλίκων, τα οποία ασχολούνται με νέους ανθρώπους, που έχουν είτε προβλήματα είτε που θεωρούνται σε κίνδυνο να γίνουν νεαροί παραβάτες. Ο πρωταρχικός στόχος των προγραμμάτων πρόληψης είναι να αποφευχθεί η εμφάνιση και η εξάπλωση των αιτιών, που ευνοούν την εγκληματικότητα και την παραβατικότητα και να αποφευχθεί η εμφάνιση εγκληματικών τάσεων ή κλίσεων, ώστε οι νέοι να μην ασκούν αντικοινωνική ή παράνομη συμπεριφορά (Talib 2001 : 21). Το να προσφέρεται στο νέο άτομο σε κίνδυνο η δυνατότητα να συμμετέχει σε θετικές δραστηριότητες, παρέχει τη δυνατότητα να μειώσει τον κίνδυνο θυματοποίησης, να μειώσει τις απαγορεύσεις των ανηλίκων, να βοηθήσει όσο το δυνατόν

περισσότερο τους νέους να αποφύγουν τα προβλήματα και να μειώσουν την υποτροπή ανηλίκων (Morgan and Newburn 2007 : 1034-1036). Ένας σημαντικός αριθμός μελετών κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι οι νέοι που συμμετέχουν σε προγράμματα πρόληψης διαπράττουν λιγότερα εγκλήματα (Millie 2009: 160).

Η ένταση που μπορεί να εμφανίζεται ανάμεσα στους αστυνομικούς και τους νέους συχνά μειώνει τη συνεργασία μεταξύ της κοινότητας και της αστυνομίας και αυξάνει την πιθανότητα μελλοντικών συνεπειών. Το 'Baltimore Outward Bound Police Insight Program', ένα πρωτόπορο πρόγραμμα, φέρνει σε επαφή τους αξιωματικούς της αστυνομίας και τους μαθητές μέσης εκπαίδευσης στο πλαίσιο μονοήμερης δραστηριότητας ομαδικής οικοδόμησης. Η Θεωρία Επικοινωνίας μεταξύ των Ομάδων (ΤΠΕ) υποστηρίζει την ιδέα ότι η ενασχόληση της νεολαίας και της αστυνομίας υπό ορισμένες βέλτιστες συνθήκες μπορεί να βελτιώσει τον τρόπο, με τον οποίο τα μέλη κάθε ομάδας βλέπουν το ένα το άλλο. Πρόσθετα βασικά στοιχεία του προγράμματος είναι το ουδέτερο περιβάλλον, η διασκέδαση, η ελκυστική ατμόσφαιρα και η ανοικτή συζήτηση για τα όποια στερεότυπα. Τα αποτελέσματα, που παρατηρήθηκαν και αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες, περιλαμβάνουν μειωμένα στερεότυπα της αντίθετης ομάδας και επιθυμία για μελλοντικές θετικές αλληλεπιδράσεις. Τα ευρήματα υποδεικνύουν, ότι το πρότυπο του προγράμματος Insight Police θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως βήμα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των σχέσεων μεταξύ αξιωματικών και νέων στη Βαλτιμόρη και αλλού. (Broaddusetal, 2013)

Οι αρνητικές στάσεις και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ της αστυνομίας και της νεολαίας μειώνουν τις ευκαιρίες για συνεργασία μεταξύ της κοινότητας και της αστυνομίας, γεγονός που έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια ασφάλεια. Η αστυνομία είναι συνήθως ο πρώτος - και συχνά ο μόνος - εκπρόσωπος του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης με τον οποίο αλληλεπιδρούν οι νέοι. Αυτές οι πρώτες επαφές υποστηρίζουν την ανάπτυξη στερεοτύπων και καθορίζουν τις μελλοντικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ της νεολαίας και του συστήματος. Ο Fagan (2002) περιγράφει τον νόμο ως «το σημείο συνάντησης μεταξύ πολιτών και αποδεκτών κοινωνικών κανόνων, που μαθαίνεται από

την παιδική ηλικία». Όταν η νομοθεσία εφαρμόζεται αθέμιτα, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την άνιση εφαρμογή των ποινικών κωδίκων μέσω της αστυνόμευσης, η αδυναμία προστασίας των περιθωριοποιημένων πολιτών από εγκληματικότητα και η ασεβής μεταχείριση από την αστυνομία, οι μειονεκτούσες ομάδες ενσωματώνουν τη δυσπιστία για τις αρχές και την αντίσταση στην κοινωνική ρύθμιση και έλεγχο. (Broaddusetal, 2013)

Οι θετικές αλληλεπιδράσεις με την αστυνομία αποτελούν παράγοντα για θετική στάση απέναντι της, ενώ οι αρνητικές αλληλεπιδράσεις, φυσικά, παράγοντα για αρνητικές. Οι ερευνητές έχουν επισημάνει την τάση της νεολαίας να αντιλαμβάνεται τους αξιωματικούς ως επέκταση ενός καταπιεστικού συστήματος και όχι ως μεμονωμένων ανθρώπων. Ομοίως, διαπιστώθηκε ότι οι αστυνομικοί κάνουν υποθέσεις για τους νέους με βάση τη φυλή, την ηλικία, την εμφάνισή τους. (Broaddusetal, 2013)

7.2 Τρόποι κοινωνικής πρόληψης της παραβατικότητας των ανηλίκων σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής

Στο ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο αναφέρονται διάφορες προσπάθειες μείωσης της νεανικής παραβατικότητας με έμφαση στην καταπολέμηση κυρίως της βιαιότητας των εγκλημάτων. Επιπλέον, υπάρχει σαφές ενδιαφέρον σε διεθνές επίπεδο για τη χάραξη πολιτικής στο θέμα της πρόληψης του εγκλήματος και έχουν εγκριθεί πολλά ψηφίσματα και συστάσεις, που υποστηρίζουν την αναγκαιότητα εφαρμογής του και υποδεικνύουν διάφορα μέσα για να το πράξουν. Για παράδειγμα, τα Ηνωμένα Έθνη διοργανώνουν μια μόνιμη διάσκεψη, που ασχολείται με την πρόληψη της εγκληματικότητας και τη θεραπεία των παραβατών, ιδίως των παραβατών ανηλίκων.

Αυτή η μόνιμη διάσκεψη διεξάγεται ανά πενταετία και αποσκοπεί στο να παρουσιάσει και να συζητήσει διάφορες πολιτικές, προγράμματα, σχέδια και προληπτικές στρατηγικές πρόληψης του εγκλήματος και να ενθαρρύνει την πρόοδο και την ανάπτυξη σε αυτόν τον τομέα. Μπορεί να θεωρηθεί ως κύριο διεθνές φόρουμ για εκπροσώπους των εθνικών κυβερνήσεων, ειδικοί στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και της ποινικής δικαιοσύνης, βασικοί επιστήμονες σε αυτούς τους τομείς και μέλη διεθνών οργανισμών από όλο τον κόσμο. Σε αυτή τη διάσκεψη, οι συμμετέχοντες ανταλλάσσουν πληροφορίες και εμπειρίες, καθώς και παρουσιάζουν συγκριτική αξιολόγηση για πρακτικές ποινικής δικαιοσύνης και επιδιώκουν να βρουν πρακτικές και εφαρμόσιμες λύσεις σχετικά με το έγκλημα και τους εγκληματίες. Οι αποφάσεις και οι συστάσεις που απορρέουν από τη διάσκεψη αυτή επηρεάζουν τις πολιτικές και τις πρακτικές των κυβερνήσεων στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (AlFeki 2003: 130).

Παρόμοια μείζονα προγράμματα επιδιώκονται και σε άλλες χώρες σε διεθνές επίπεδο. Υπάρχει σαφές ενδιαφέρον σε διεθνές επίπεδο για το θέμα της πρόληψης της εγκληματικότητας μέσω: (1) της ίδρυσης ενός τμήματος κοινωνικής άμυνας και πρόληψης της εγκληματικότητας από τα Ηνωμένα Έθνη, (2) τη σύσταση της Διεθνούς

Επιτροπής για την Πρόληψη (4) τη διακήρυξη του σχεδίου δράσης του Μιλάνου (1958), το οποίο επικεντρώθηκε στην αναγκαιότητα της καταπολέμησης της εγκληματικότητας και της παραβατικότητας, η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και η μετάβαση στο σχεδιασμό και το σχεδιασμό προληπτικών προγραμμάτων και η εφαρμογή προληπτικών σχεδίων στις στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, διότι θεωρήθηκε ότι η πρόληψη του εγκλήματος αφορούσε άμεσες επαφές και κοινωνική πολιτική χωρίς αποκλεισμούς (Jafar 2003: 200).

Στα αραβόφωνα κράτη υπάρχει επίσης σημαντική εστίαση στην πρόληψη του εγκλήματος σε αραβικό επίπεδο μέσω της Ένωσης Αραβικών Κρατών, η οποία ίδρυσε τον Αραβικό Οργανισμό για την Κοινωνική Άμυνα (Jafar 2003: 201). Σκοπός αυτής της οργάνωσης είναι η ανάπτυξη προληπτικής πολιτικής και συνεργασίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση του εγκλήματος.

Αυτό είναι πολύ σημαντικό αφού η αστυνομία διαδραματίζει βασικό ρόλο στην πρόληψη της εγκληματικότητας των νέων (Read and Rogers 2011: 2) και στην προστασία της κοινωνίας (Siegel and Welsh 2008: 286). Σύμφωνα με το Φόρουμ Αστυνομικής Πολιτικής της Οξφόρδης (2010: 1), «Η σχέση μεταξύ της αστυνομίας και των νέων είναι σημαντική. Οι νέοι αντιμετωπίζουν το έγκλημα, ως δράστες και θύματα, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο τομέα του πληθυσμού, με τους πλέον ανθεκτικούς παραβάτες συχνά εκείνους που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης. "Ο κοινωνικός ρόλος της αστυνομίας ποικίλλει από τη μια κοινότητα στην άλλη. Ο ρόλος του δεν περιορίζεται πλέον στην προστασία των ανθρώπων και της ιδιοκτησίας, αλλά και στη διατήρηση της ασφάλειας και της τάξης, αλλά επεκτάθηκε και στις κοινωνικές υπηρεσίες, στην εγχώρια μεταρρύθμιση, στη διαμεσολάβηση και στην επίλυση προβλημάτων μεταξύ των μεμονωμένων πολιτών (Lulu and Ghobash 1997: 66-67). Η δουλειά της σύγχρονης αστυνομικής δύναμης δεν περιορίζεται πλέον στην παρακολούθηση ενός εγκλήματος μετά την εμφάνισή του. Ασχολείται επίσης με την πρόληψη των εγκλημάτων και μπορεί να το πράξει μέσω: (1) προσπάθειας να συμφιλιωθούν δύο διαφωνούντα μέρη που σκοπό έχει το πρόβλημα να μην

κλιμακώνεται, (2) να φροντίζουν τους νέους που διατρέχουν κίνδυνο να τους προστατεύσουν από το να γίνουν εγκληματίες, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσω ποικίλων προγραμμάτων πρόληψης που εφαρμόζονται από εξειδικευμένους ανθρώπους σε αυτόν τον τομέα και (3) την παρουσία αστυνομικών σε όλους τους δημόσιους χώρους, οι οποίοι διεξάγονται ευρέως για να προωθήσουν την αίσθηση ότι είναι ασφαλείς.

Υπάρχουν πολλές πολιτικές πρόληψης της εγκληματικότητας παγκοσμίως και αυτές εξελίσσονται ή μετατρέπονται τακτικά. Για παράδειγμα, η βρετανική προσέγγιση στην πρόληψη του εγκλήματος κατά τη δεκαετία του 1950 και του 60 ήταν αυτή της ποινικής μεταρρύθμισης. Ωστόσο, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, έτεινε να επικεντρωθεί στο κράτος πρόνοιας (εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση και ελάχιστο εισόδημα) προκειμένου να επιτευχθεί μια συνεκτικότητα και σταθερότητα στην κοινωνία (Knepper 2007: 3-18). Θεωρήθηκε ότι αυτό από μόνο του θα αντιμετώπιζε τις συνθήκες που οδήγησαν στην εγκληματικότητα, μειώνοντας έτσι την εγκληματικότητα και μειώνοντας την ανάγκη να αναπτυχθούν και να δοκιμαστούν πολιτικές εστιασμένης πρόληψης του εγκλήματος.

Αυτό όμως δεν αποδείχθηκε (Bottoms and McClintock 1973, Clarke and Cornish 1975). Σήμερα, υπάρχουν ποικιλίες πολιτικών πρόληψης που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές (Koehleretal 2013 και Rossetal 2011). Η πρόληψη του εγκλήματος έχει εξελιχθεί σε μεγάλη ανησυχία για τη σύγχρονη διακυβέρνηση και υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για τις πολιτικές και τις πρακτικές πρόληψης (Evans 2011: 8). Σύμφωνα με τον Muncie (2009: 310), στο ζήτημα της πρόληψης της εγκληματικότητας «έχει δοθεί πιο εστιασμένη και σταθερή προσοχή από τους διαμορφωτές πολιτικής και από τους ακαδημαϊκούς όσο από τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα». Τα τελευταία είκοσι χρόνια σημειώθηκαν σημαντικές πρόοδοι (Elliott 2013: 297). Σε οποιαδήποτε αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης της παραβατικότητας των ανηλίκων, η πρόληψη πρέπει να είναι ένα από τα κύρια συστατικά της (Lipsey, etal, 2010: 11). Με αυτή την έννοια, οι Redding, Goldstein και Heilbrun (2005: 14-15) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής πιστεύουν ότι οι μελέτες για αποτελεσματικά προγράμματα

πρόληψης και αποκατάστασης είναι οικονομικά αποδοτικές. Αυτές οι μελέτες μπορούν να εντοπίσουν τύπους παρεμβάσεων που έχουν επιτύχει τα σημαντικότερα και πολλά υποσχόμενα αποτελέσματα (Utting and Vennard 2000: 18). Ως εκ τούτου, τα αποτελεσματικά προγράμματα μπορούν να είναι πολύ ωφέλιμα και χρήσιμα για οποιαδήποτε αστυνομική οργάνωση προκειμένου να αυξήσουν την ικανότητά της να ελέγχει και να μειώνει τα προβλήματα και τα εγκλήματα διαταραχής εντός μιας κοινότητας (Scott 2005: 387). Επιπλέον, οι Farrington και συνεργάτες (2006: 66) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα οικονομικά οφέλη των αποτελεσματικών προγραμμάτων μείωσης των αδικημάτων, όπως η εκπαίδευση γονέων, η εκπαίδευση γονικής διαχείρισης, τα προ-σχολικά προγράμματα εμπλουτισμού πληροφορίας, τα προγράμματα εκφοβισμού και η θεραπεία πολλαπλών συστημάτων υπερβαίνουν τα οικονομικά τους έξοδα.

Συνοπτικά, το πρόγραμμα Ego-Strength, το οποίο εφαρμόζεται στην Αυστρία και την Ουγγαρία, έχει ως στόχο τη μείωση του αριθμού εγκλημάτων που σχετίζονται με κλοπές, βία και χρήση ναρκωτικών ουσιών. Η συνεργασία διαφόρων φορέων όπως η αστυνομία, το σχολικό περιβάλλον, το οικογενειακό περιβάλλον και η κοινωνία εν γένει προωθείται για την επίτευξη της μείωσης μη επιτρεπτών συμπεριφορών και την ανάδειξη της ομαδικής συνεργασίας και του ομαδικού πνεύματος. Πρόσθετα, το πρόγραμμα Solidacrude, με χώρα εφαρμογής το Βέλγιο, επικεντρώνεται στη μείωση των βίαιων εγκλημάτων μέσω της παιδαγωγικής κατάρτισης και της επαγγελματικής κατάρτισης των ατόμων νεαρής ηλικίας. Φορείς που υλοποιούν το πρόγραμμα είναι η τοπική αυτοδιοίκηση και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Το γαλλικό πρόγραμμα Educational Watch επικεντρώνεται και αυτό στην παραμονή του έφηβου στο σχολικό περιβάλλον και στην προαγωγή της εκπαίδευσης. Η καταπολέμηση της χρήσης ναρκωτικών και η μείωση της βίαιης εγκληματικότητας αποτελούν τους κύριους στόχους του προγράμματος «Γίνομαι αυτόνομος» στη Γερμανία. (Ζουλινάκη & Μάστορα, 2019)

Συμπεράσματα

Συχνά, η μελέτη του εγκλήματος, της βίας και των σχετικών συμπεριφορών υπογραμμίζει τις αρνητικές πτυχές στη ζωή των ανθρώπων που συνδέονται ή οδηγούν σε απόκλιση και εγκληματικότητα. Συνήθως αναφέρεται ότι οι ανθρώπινες σχέσεις επηρεάζονται περισσότερο από τις καταστροφικές συναντήσεις παρά από εποικοδομητικές ή θετικές - «το κακό» συχνά θεωρείται ισχυρότερο από το «καλό» (Baumeisteretal., 2001). Οι εμφανείς εγκληματολογικές θεωρίες τείνουν να αποτελούν παραδείγματα του κυρίαρχου ρόλου των κακών στην εγκληματολογία: η παραμέληση, κοινωνική απόρριψη και αποξένωση, συσχετισμός με ισχυρές εγκληματικές επιρροές · αντίδραση στην κοινωνική ένταση · έλλειψη αυτοέλεγχου, παρελθόν τραύμα και συνθήκες κινδύνου · (Hagan, 1988, Shohametal., 2004). Κατά συνέπεια, μια αναμενόμενη και εύλογη αντίδραση στο έγκλημα, τη βία και την αποκλίνουσα συμπεριφορά είναι μια ισχυρότερη δύναμη που προσπαθεί να λύσει το πρόβλημα της εγκληματικότητας και των επιπτώσεών της, απομακρύνοντας τους παραβάτες από την κοινωνία, τιμωρώντας τους και αντιδρώντας - σε γενικές γραμμές αρνητικές εμπειρίες. Αλλά αυτό πραγματικά λύνει το πρόβλημα αποτελεσματικά - μπορεί να εμποδίσει τους ανθρώπους από τη συμμετοχή σε βίαιες ή εγκληματικές συμπεριφορές; Μπορεί πραγματικά να φέρει την ανακούφιση από τον πόνο και την ταλαιπωρία των θυμάτων του εγκλήματος; Μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των κοινωνιών; Δυστυχώς, η δύναμη του «αρνητικού» στην επίλυση του εγκλήματος και των αποτελεσμάτων του είναι μερική και προσωρινή. Πρόκειται για μια λύση που αποσκοπεί στην αλλαγή της «ίδιας τάξης», ακολουθώντας τη γνωστή διάκριση των Watzlawicketal. (1974). Επομένως, είναι απαραίτητο ένα άλλο βήμα, δημιουργώντας μια μεταμόρφωση διαφορετικής τάξης. Και εκεί είναι όπου η θετική (διαφορετική από την θετικιστική) εγκληματολογία παίζει ρόλο στην αλλαγή της εικόνας. Στη συνέχεια, θα εισαγάγω αυτήν την καινοτόμο προοπτική στην εγκληματολογία. Αλλά πριν από αυτό θα παρουσιάσω εν συντομία μια πρόσφατη φαινομενολογική θεωρία της εγκληματολογίας που περιγράφει

και ερμηνεύει μια πτυχή της εγκληματικής συμπεριφοράς, δηλαδή την εγκληματική περιστροφή (για μια πιο λεπτομερή περιγραφή αυτής της θεωρίας βλέπε Ronel, 2009, 2011). Το μοντέλο περιστροφής περιγράφει το πρόβλημα. η θετική εγκληματολογία προσφέρει μια προσέγγιση στη λύση της.

Διάφοροι συγγραφείς, που εκπροσωπούν διαφορετικές προοπτικές, ανέλαβαν το καθήκον να εξηγήσουν το έγκλημα και την αποκλίνουσα συμπεριφορά. Οι περισσότεροι επιχείρησαν να δώσουν αιτιώδεις εξηγήσεις για εγκληματικές και αποκλίνουσες συμπεριφορές. Από την έναρξή της, η εγκληματολογία έχει προσφέρει μια ευρεία επιλογή τέτοιων εξηγήσεων, οι οποίες συχνά οδηγούν σε αντίστοιχες απαντήσεις (π.χ., Goode, 2002, Hagan, 1988, Shoham κ.ά., 2004). Ο προσεκτικός έλεγχος των αιτιακών εξηγήσεων του εγκλήματος αποκαλύπτει ότι αν και οι περισσότεροι από αυτούς έχουν νόημα και βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία, σε πολλές περιπτώσεις αντιβαίνουν ο ένας στον άλλο (π.χ., Blumsteinetal., 1988, DeLisi&Vaughn, 2008, Maruna, 2004). Ο λόγος αυτής της σύγχυσης είναι ότι οι αιτιώδεις εξηγήσεις εξαρτώνται συνήθως από τον χρόνο, το διάστημα και το περιεχόμενο, περιγράφοντας και εξηγώντας ορισμένες συμπεριφορές από ορισμένους ανθρώπους μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο (Klein, 1998, Muftić, 2009). Ωστόσο, η συγκέντρωση στη φαινομενολογία της εγκληματικότητας, ως ανθρώπινη εμπειρία μέσα στην ανθρώπινη συνείδηση (Katz, 2002), μπορεί να αποκαλύψει μια κοινή ουσία αυτών των συμπεριφορών που θεωρούνται εγκληματικές, ανεξάρτητα από τις ιδιαίτερες αιτίες, το πλαίσιο και το περιεχόμενό τους. Κατά συνέπεια, προτείνεται η διάκριση με μια κοινή διαδικασία στα φαινόμενα των περισσότερων εγκληματικών συμπεριφορών, παρά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά τους. Η φαινομενολογία των διαφορετικών εγκληματικών συμπεριφορών σε διαφορετικές ρυθμίσεις αποκαλύπτει μια τυπική διαδικασία σφυροειδούς περιστροφής, η οποία δίνει στις συμπεριφορές αυτές μοναδικό χαρακτήρα και οδηγεί σε ανεπιθύμητα αλλά αναπόφευκτα αποτελέσματα.

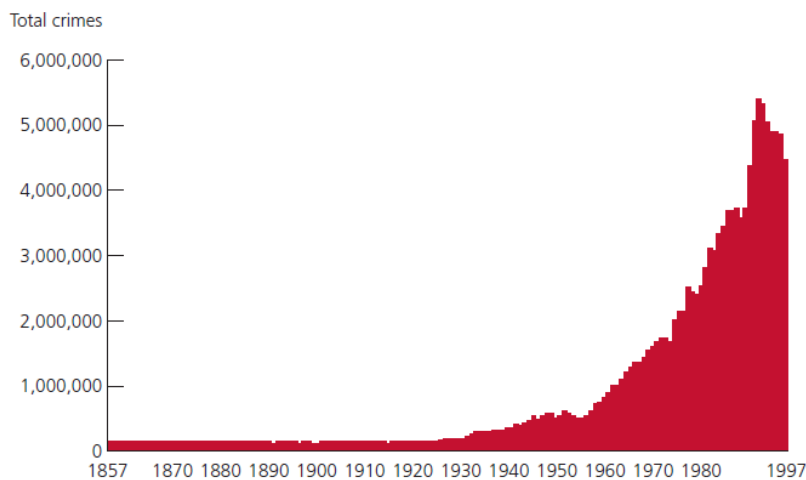
Χαρακτηριστικό αποτελεί το παράδειγμα της Βρετανίας, όπου πολλοί ιστορικοί το έχουν εξηγήσει με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. (Emsley, 2005)Η πρώτη απότομη άνοδος

(1790-1840) συνδέεται συχνά με τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας: αστικοποίηση, εκβιομηχάνιση, μετανάστευση και οικονομική ύφεση μετά τους ναπολεόντειους πολέμους. Αυτές οι αλλαγές προκάλεσαν πιθανώς περισσότερους ανθρώπους, ιδίως νέους, που διαπράττουν περισσότερη εγκληματικότητα. Ωστόσο, οι ιστορικοί υποστηρίζουν επίσης ότι οι αλλαγές στον έλεγχο προκάλεσαν αύξηση των διώξεων. Δημιουργήθηκαν νέα ποινικά αδικήματα, αναδιοργανώθηκαν τα δικαστήρια (γεγονός που διευκόλυνε τους πολίτες να κινήσουν μια υπόθεση) και δημιουργήθηκε η νέα αστυνομική δύναμη. Επιπλέον, συλλέχθηκαν εθνικές στατιστικές για το ποινικό αδίκημα από το 1805, οι οποίες κατέστησαν το έγκλημα εθνικό και πιο μετρήσιμο φαινόμενο.(Carrabineetal, 2009)

Η μακρά περίοδος «plateau», όπου αυτή η άνοδος έχει εδραιωθεί (1850 - 1910), είναι πιο δύσκολο να εξηγηθεί. Οι κοινωνικές αλλαγές ίσως σήμαιναν ότι έχουν γίνει πραγματικά λιγότερα εγκλήματα, παρά λιγότερες ποινικές διώξεις. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου, οι χαμηλότερες τιμές των τροφίμων, η πολιτική σταθερότητα, η μείωση της διαπροσωπικής βίας και η προσαρμογή σε νέους βιομηχανικούς τρόπους ζωής, σε συνδυασμό με τη λειτουργία ενός ισχυρού κεντρικού ρυθμιστικού κράτους, φαίνεται ότι δημιούργησαν - προσωρινά τουλάχιστον - περισσότερα θέματα που τηρούσαν το νόμο και μια νέα συναίνεση για τη δημόσια τάξη (Gatrell, 1990).

Η αύξηση των διώξεων του εικοστού αιώνα εξηγείται συνήθως από την άποψη της αύξησης των ευκαιριών διάπραξης νέων μορφών εγκληματικότητας, των τάσεων στον οικονομικό κύκλο και της διάσπασης της ευμετάβλητης δημόσιας τάξης συναίνεσης της ύστερης βικτοριανής περιόδου, ιδιαίτερα μετά την κοινωνική αναταραχές των δύο παγκόσμιων πολέμων. Τα καταγεγραμμένα εγκλήματα αυξήθηκαν απότομα από περίπου μισό εκατομμύριο το 1950 σε 1,6 εκατομμύρια το 1970 και στη συνέχεια σε 5,5 εκατομμύρια το 1991 (Home Office, 1999). Οι ανοδικοί καταναλωτές μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο παρήγαγαν τόσο περισσότερα αγαθά για τα άτομα με διαθέσιμο εισόδημα, όσο και την επιθυμία για περισσότερα αγαθά, τα οποία πολύ πιθανόν είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του εγκλήματος ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με αυτό, τα αδικήματα

που σχετίζονται με αυτοκίνητα - σχετικά σπάνια στη δεκαετία του 1950 - αυξήθηκαν ταχύτατα (Corbett, 2003). Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα βίαια αδικήματα αυξάνονταν επίσης. Επομένως, τα πρότυπα εγκληματικότητας έχουν μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου. Τα ποσοστά της εγκληματικότητας έχουν αυξηθεί δραματικά σε σχέση με τον πληθυσμό τα τελευταία τριάντα χρόνια. Ωστόσο, η αξία των ιστορικών μελετών εδώ είναι να δείξει ότι δεν υπήρχε «χρυσή εποχή» όπου δεν συνέβη το έγκλημα.

Εικόνα 3: Εγκλήματα που καταγράφηκαν από την αστυνομία στην Αγγλία και την Ουαλία, 1857-1997. (Carrabineetal, 2009)

Ο κεντρικός συσχετισμός του εγκλήματος με την ηλικία υποδηλώνει μια σημαντική κοινωνική, βιολογική και ψυχολογική ανάπτυξη. Γενικά, η ηλικία συνδέεται αντιστρόφως με εγκληματικές συμπεριφορές, πράγμα που σημαίνει ότι οι νεαροί, ιδιαίτερα οι έφηβοι και οι νέοι ενήλικες, εμπλέκονται δυσανάλογα στο έγκλημα ως παραβάτες και θύματα σε σύγκριση με τους ηλικιωμένους. Όσον αφορά την επιθετικότητα και την αντικοινωνική συμπεριφορά, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι έχουν εξετασθεί δύο καμπύλες ηλικίας-εγκλήματος. Η πρώτη παρατηρείται κατά τα

πρώτα χρόνια της ζωής του ατόμου. Κατά τη διάρκεια της νηπιακής ηλικίας και της παιδικής ηλικίας, εμφανίζεται μια σειρά από αναπτυξιακές διεργασίες όπου τα παιδιά αναπτύσσουν αυξημένες δεξιότητες επικοινωνίας και αυτορρυθμιζόμενες δεξιότητες που οδηγούν σε απότομη μείωση των επιθετικών πράξεων. Είναι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου που η σχεδόν καθολική χρήση της επιθετικότητας σχεδόν εξαφανίζεται με την εμφάνιση της εκφρασμένης γλώσσας. Εμφανίζεται μια δεύτερη καμπύλη - κοινώς γνωστή ως η καμπύλη του εγκλήματος ηλικίας - όπου η ανάμειξη σε αντικοινωνική συμπεριφορά εμφανίζεται κατά τη διάρκεια της εφηβικής ηλικίας, εκρήγνυται στα πρώτα χρόνια της ενηλικίωσης και δραματικά μειώνεται στη συνέχεια. βιβλιογραφικά αναφέρεται ότι τα άτομα ηλικίας 15-20 ετών είναι ιδιαίτερα επιρρεπή σε εγκληματική συμπεριφορά. Η αντίστροφη ηλικιακή επίδραση στην εγκληματικότητα είναι τόσο ισχυρή που χαρακτηρίζεται πρωταρχικά σε επιδημιολογικά εννοιολογικά μοντέλα αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Η πιο σημαντική επιρροή είναι η αναπτυξιακή ταξινόμηση του Moffitt (1993), η οποία διατυπώνει τρία πρωτότυπα συμπεριφοράς: μια μεγάλη ομάδα των οποίων η αντικοινωνική συμπεριφορά εντοπίζει την καμπύλη του εγκλήματος ηλικίας (περιορισμένοι έφηβοι), μια μικρή παθολογική ομάδα που εμφανίζει σοβαρά και δια βίου συμπεριφορικά προβλήματα (διαρκείς παραβάτες) και μια μικρή, υγιή / λειτουργική ομάδα που δεν πειραματίζεται με την παραβατικότητα (αποχή). (Piquero, 2016)

Σύμφωνα με τον Norwich η χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής σε επίπεδο σχολείου μπορεί να συμβάλει σε ένα πολυδιάστατο μοντέλο εκπαιδευτικών ενταξιακών παροχών μέσω της αναγνώρισης και ταξινόμησης των ειδικών αναγκών, της συμμετοχής του ανήλικου σε προγράμματα και πρακτικές με κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις, και της ισότητας των ευκαιριών που δυνητικά μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της παραβατικότητας των ανηλίκων. (Κουράκης, 2016)

Σύμφωνα με τον Read και Rogers (2011: 2), η αστυνομία διαδραματίζει σημαντικό και κρίσιμο ρόλο στην πρόληψη της εγκληματικότητας των νέων. Η σημερινή προσέγγιση που υιοθετήθηκε ειδικότερα στην αστυνομία του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν να δοθεί

προτεραιότητα στην πρόληψη. Από μία άποψη, αυτό ήταν το επίκεντρο του αναγνωρισμένου ρόλου αστυνόμευσής τους από την παραγωγή του πρώτου εγχειριδίου διδασκαλίας της Μητροπολιτικής Αστυνομίας το 1829 από τον Sir Robert Peel (ιδρυτή της Μητροπολιτικής Αστυνομίας):

«Κάθε προσπάθεια της αστυνομίας έπρεπε να κατευθύνεται στην πρόληψη της εγκληματικότητας, σύμφωνη με την ασφάλεια του ατόμου και της περιουσίας, στη διαφύλαξη της δημόσιας ειρήνης και όλα τα άλλα αντικείμενα ενός αστυνομικού καταστήματος θα επηρεάζονταν καλύτερα από την ανίχνευση και η τιμωρία του δράστη μετά την επιτυχία του εγκλήματος · αυτό πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη από κάθε μέλος της αστυνομίας, ως οδηγός για τη δική του συμπεριφορά · οι αξιωματικοί και οι αστυνομικοί πρέπει να επιδιώκουν να διακρίνονται με τέτοια επαγρύπνηση και δραστηριότητα που μπορεί να καταστήσει αδύνατο για οποιονδήποτε να διαπράξει έγκλημα εντός του τμήματος της πόλης υπό τη δικαιοδοσία του ». (Αναφέρεται στο Newburn 2007α: 602)

Αυτό δείχνει ότι η πρόληψη της εγκληματικότητας αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της αστυνομικής εργασίας. Επιπλέον, ο Wright (2002: 3) αναφέρει ότι απαιτείται από την αστυνομία να συμμετέχει σε δραστηριότητες πρόληψης του εγκλήματος παράλληλα με τις συνήθειες εργασίες τους όπως περιπολίες, αναφορές για εγκλήματα, τροχαία ατυχήματα και περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Οι λόγοι που υποστηρίζουν αυτή την προσέγγιση λέγεται ότι είναι ότι η πρόληψη της εγκληματικότητας πριν από την εμφάνισή της οδηγεί στην αποφυγή της τιμωρίας, της δημιουργίας εγκληματικών θυμάτων και των εξόδων ανίχνευσης και καταδίκης (Gilling 1997: 109). Σύμφωνα με τον Bayley, έναν από τους βασικούς μελετητές σε αυτόν τον τομέα, για την επιτυχία της αστυνομίας στη μείωση του εγκλήματος, οι προσπάθειές τους πρέπει να επικεντρωθούν σε "τα προνόμια των αστυνομικών, τον χαρακτήρα της διοίκησης, το επαγγελματικό ήθος και το καθεστώς των αστυνομικών" (1994: 73).

Συγκεκριμένα, η διοίκηση της αστυνόμευσης πρέπει να αντιμετωπίσει:

- (1) την ανησυχία με άλλα έργα και την έλλειψη ευελιξίας και συντονισμού ·
- (2) την αναποτελεσματικότητα στη χρήση πόρων, και
- (3) την έλλειψη εκτίμησης και ανταμοιβής πρωτοβουλιών και επιτευγμάτων. Όλοι αυτοί οι παράγοντες οδηγούν στην αποδυνάμωση του αστυνομικού ρόλου στην πρόληψη του εγκλήματος (Bayley 1994: 73).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στη μελέτη της Δήμου σε ότι αφορά το ελληνικό πλαίσιο «Ένα από τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παρούσα μελέτη, ήταν η ανάγκη χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής σε μακρο-επίπεδο, η χάραξη δηλαδή πολιτικών τόσο προληπτικού χαρακτήρα, όσο και αντιμετώπισης, τέτοιων που να μην αποτελούν μόνο προσωρινές λύσεις. Ένα επίσης ζήτημα αποτελεί η ανάγκη για αναδιοργάνωση των υπηρεσιών, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει συνεχή αξιολόγηση και έλεγχο, τόσο προσώπων όσο και υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, απαιτείται αλλαγή και στη νοοτροπία και από τις δύο πλευρές, αστυνομία-κοινό, προκειμένου ν' αποφευχθεί ο «φαύλος κύκλος στερεοτύπων», από την εικόνα που θεωρεί ο αστυνομικός ότι έχει για εκείνον το κοινό, και από την εικόνα που σχηματίζει το κοινό για τη νομιμότητα των αστυνομικών τακτικών. Επιπλέον, απαραίτητη είναι και η επιμόρφωση των αστυνομικών για ζητήματα δεοντολογίας και προσέγγισης του κοινού. Η συνεργασία αστυνομίας-τοπικών φορέων είναι σημαντική, στο πλαίσιο του συμμετοχικού μοντέλου, το οποίο άλλωστε προϋποθέτει τη συμμετοχή του κοινού αφενός, και τη διαιτερικότητα αφετέρου, με τη συνεργασία των τοπικών φορέων και των πολιτών. Τέλος, θα ήταν χρήσιμη και μία προσπάθεια «συνεργασίας» αστυνομίας-M.M.E. για την ενημέρωση του κοινού για θέματα ασφάλειας και προτροπής για συνεργασία με την αστυνομία.» (Δήμου, 2012)

Επίλογος

Το έγκλημα αποτελεί ένα επιβαρυντικό παράγοντα ανάπτυξης και ευημερίας για τα άτομα, τις ομάδες και τα κράτη. Αν και υπάρχουν άτομα, ομάδες και ακόμη και κράτη που μπορεί προσωρινά να επωφεληθούν από την εγκληματικότητα, οι επιπτώσεις που προκαλεί η εγκληματικότητα είναι οικουμενικές και μπορεί να συσχετισθούν ακόμα και με κέρδος για συγκεκριμένες ομάδες. Φυσικά, ο στόχος του θεσμικού πλαισίου και της αστυνομίας είναι να μειωθεί το έγκλημα, ελαχιστοποιώντας έτσι τις βλάβες που προκαλεί. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η μείωση του εγκλήματος ως φαινομένου έχει εξελιχθεί σε ένα σημαντικό θέμα ενδιαφέροντος για τους εγκληματολόγους (π.χ., Maguire & Raynor, 2006, Maruna & LeBel, 2010, McNeill, 2006) τουλάχιστον σε ατομικό επίπεδο (Maruna, 2001).

Είναι αυτονόητο ότι τα άτομα συνήθως δεν απλώς «εγκαταλείπουν το έγκλημα» με τη λήψη απλά μίας απόφασης. Για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένου του στίγματος της ύπαρξης ποινικού μητρώου, ο κύκλος του εγκλήματος και της τιμωρίας μπορεί να χαρακτηριστεί επαναλαμβανόμενος. Η έννοια του «προλαμβάνειν» θα πρέπει να χαρακτηρίζει τις διάφορες κοινωνικές και θεσμικές μορφές του κράτους σε συνδυασμό με το «θεραπεύειν», δίνοντας όμως μεγαλύτερη έκταση και σημασία στον πρώτο πυλώνα καθώς μέσω της λήψης προληπτικών μέτρων μπορεί να επιτευχθεί βέλτιστη καταπολέμηση της παραβατικότητας των ανηλίκων σε αντίθεση με τη λήψη μεμονωμένων κατασταλτικών μέτρων.

Βιβλιογραφίες

Ξενογλώσση βιβλιογραφία

AlFeki, A. (2003) *Protecting Crime Victims*. Cairo: Dar Al-Fajr.

Bayley, D.H. (1994) *Police for the Future*. New York: Oxford University Press

Baumeister, R. F., Bratslavsky, E., Finkenauer, C., & Vohs, K. D. (2001). Bad is stronger than good. *Review of General Psychology*, 5(4), 323–370.

Bennett, T.H. (1998) *Crime Prevention*, in Tonry, M. (ed.), *The Handbook of Crime and Punishment*. New York: Oxford University Press, pp. 369-402.

Blumstein, A., Cohen, J., & Farrington, D. P. (1988). Criminal career research: Its value for criminology. *Criminology*, 26(1), 1–35.

Bottoms, A.E. and McClintock, F.H. (1973). *Criminals Coming of Age*. London: Heinemann.

Broaddus et al, (2013) *Building Connections Between Officers and Baltimore City Youth: Key Components of a Police–Youth Teambuilding Program*, *Journal of Juvenile Justice*, Volume 3, issue 1, Fall 2013

Brown, J. (1996) ‘Police Research: Some Critical Issues’, in F. Leishman, B. Loveday and S. Savage (eds) *Core Issues in Policing*, Harlow: Longman.

Bulmer, M. (1984) *The Chicago School of Sociology: Institutionalization, Diversity, and the Rise of Sociological Research*, Chicago, IL: University of Chicago Press.

Burke, (2009) *An Introduction to Criminological Theory*, Third Edition British Library Cataloguing-in-Publication Data

Canter, R.J. (1982). Family Delinquency. *Criminology*, M. (1974). Hellfire and Journal of Scientific study of Correlates of Male and Female 20(2):149-167.

Carrabine et al, (2009) *Criminology, a sociological introduction*, second edition, Taylor & Francis e-Library

Christie, N. (1986). The ideal victim. In Fattah, E. (ed.), *From Crime Policy to Victim Policy: Reorienting the Justice System* (pp. 17–30). Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press

Clarke, R.V.G. and Cornish, D. (1975) *Residential Treatment and its Effects on Delinquency*. London: H.M.S.O.

Corbett, C. (2003) *Car Crime*, Cullompton:Willan.

Cox, P. (2003) *Gender, Justice and Welfare: Bad Girls in Britain, 1900–1950*, Basingstoke: Palgrave.

Crawford, A. (1998) *Crime Prevention and Community Safety: Politics, Policies & Practices*. London: Longman.

Crawford, A. and Evans, K. (2012) *Crime prevention and Community Safety*, in Maguire, M., Morgan, R., and Reiner, R. (eds), *The Oxford Handbook of Criminology* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press, pp. 769-805.

Datesman, S.K. & Scarpitti, F.R. (1975). *Female Delinquency and Broken Homes*. *criminology*, 13:33-52.

DeLisi, M., & Vaughn, M. G. (2008). The Gottfredson-Hirschi critiques revisited: Reconciling self-control theory, criminal careers, and career criminals. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52(5), 520–537.

Elliott, D. S. (2013) *Crime prevention and intervention over the life course*, in Gibson, C.L. and Krohn, M.D. (eds), *Handbook of Life-Course Criminology: Emerging Trends and Directions for Future Research*. New York: Springer, pp. 297-315.

Emsley, C. (2005) *Crime and Society in England 1750–1900*, 3rd edn, London: Longman.

- Evans, K. (2011) *Crime Prevention: A Critical Introduction*. London: Sage Publications, Ltd.
- Farrington, D.P., Coid, J.W., Harnett, L., Jolliffe, D., Soteriou, N., Turner, R., and West, D.J. (2006) *Criminal Careers Up to Age 50 and Life Success Up to Age 48: New Findings from the Cambridge Study in Delinquent Development (Research Study No. 299)*. London: Home Office, UK.
- Garland, D. (1990) *Punishment and Modern Society: A Study in Social Theory*, Oxford: Clarendon Press.
- Gatrell, V. A. C. (1990) 'Crime, Authority and the Policeman State', in F. M. L. Thompson (ed.) *Cambridge Social History of Britain, 1750–1950*, vol. 3, Cambridge: Cambridge University Press.
- Gibbons, D.C. (1981). *Delinquent Behaviour*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Gilling, D. (1997) *Crime Prevention: Theory, Policy and Politics*. London: UCL Press.
- Glanz, L. (1990). *Juvenile Delinquency: Survey and Self-report data*. In J.M. Lotter, L.B.G. Ndabandaba, and R. Esterhusen, (eds), *Crime and its impact: A study in a metropolitan area*. Research papers. Pretoria: H.S.R.C.
- Goode, E. (2002). *Deviant Behavior*. Tel Aviv: Open University of Israel (Hebrew edition).
- Hagan, J. (1988). *Modern Criminology*. Singapore: McGraw-Hill.
- Higgins, P. (1996) *Heterosexual Dictatorship: Male Homosexuality in Postwar Britain*, London: Fourth Estate.
- Hollin, C.R. & Howell, K. (1987). Lay explanations of Delinquency: Global or offence specific? *British Journal of Social Psychology*, 26:203-310.

Home Office (1999) Digest 4: Information on the Criminal Justice System, Research, Development and Statistics Directorate, London: Home Office.

Home Office (2003) Crime Reduction Basics: Tackling Crime and Anti-Social Behaviour in the Community. London: Home Office, UK

Hope, T. (1995) Community crime prevention, in Tonry, M. and Farrington, D.P. (eds), Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention. Chicago: University of Chicago Press, pp. 21-89.

Jafar, A. (2003) Crime as a Disease: A Policy of Prevention and Treatment. Beirut, Lebanon: Institution of University Studies.

Jeffery-Poulter, S. (1991) Peers, Queers, and Commons: The Struggle for Gay Law Reform from 1950 to the Present, London: Routledge.

Katz, J. (2002). Start here: Social ontology and research strategy. *Theoretical Criminology*, 6(3), 255–278.

Kearon, T., & Godfrey, B. S. (2007). Setting the scene: A question of history. In Walklate, S. (ed.), *Handbook on Victims and Victimology* (pp. 17–36). Cullompton: Willan.

Klein, M. W. (1998). Street gangs. In M. Tonry (ed.), *Crime and Punishment* (pp. 111–132). Oxford: Oxford University Press.

Knepper, P. (2007) *Criminology and Social Policy*. London: Sage Publications, Ltd.

Koehler, J.A., Lösel, F., Akoensi, T.D., and Humphreys, D.K. (2013) A systematic review and meta-analysis on the effects of young offender treatment programs in Europe, in *Journal of Experimental Criminology*, Vol. 9, No. 1, pp. 19-43.

Kratcoski & Kratcoski (1979). *Juvenile Delinquency*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Lanier et al, (2015) *Essential criminology*, 4th edition, Westview Press

- Lee, M. (2007a) 'Women's Imprisonment as a Mechanism of Migration Control in HongKong', *British Journal of Criminology*, 47 (6):847–60.
- Lipsey, M., Howell, J., Kelly, M., Chapman, G., and Carver, D. (2010) *Improving the Effectiveness of Juvenile Justice Programs: A New Perspective on Evidence-Based Practice*. Washington, D.C.: Centre for Juvenile Justice Reform.
- Lösel, F. (2012) Offender treatment and rehabilitation: what works? in Maguire, M., Morgan, R. and Reiner, R. (eds), *The Oxford Handbook of Criminology* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press, pp. 769-805.
- Lulu, A. and Ghobash, M. (1997) *Sociology Police*. Dubai: Dubai Police College.
- McConville, M., Sanders, A. and Leng, R. (1991) *The Case for the Prosecution*, London: Routledge
- McLeod, E. (1982) *Women Working: Prostitution Now*, London: Croom Helm.
- Mahood, L. (1995) *Policing Gender: Class and Family Britain, 1800–1945*, London: UCL Press.
- Maruna, S. (2004). Desistance from crime and explanatory style: A new direction in the psychology of reform. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 20(2), 184–200.
- Miller, E. (1986) *Street Women*, Philadelphia: Temple.
- Miller M (2009) *Criminology, a reference handbook*, SAGE Publications, Inc
- Millie, A. (2009) *Anti-Social Behaviour*. Buckingham: Open University Press.
- Muftić, L. R. (2009). Macro-micro theoretical integration: An unexplored theoretical frontier. *Journal of Theoretical and Philosophical Criminology*, 1(2), 33–71.
- Muncie, J. (1999) *Youth and Crime: A Critical Introduction*, London: Sage.
- Murray, A. (1998) 'Debt-bondage and Trafficking: Don't Believe the Hype', in K. Kempadoo and J. Doezema (eds) *Global Sex Workers*, London: Routledge.

Mythen, G. (2007). Cultural victimology: Are we all victims now? In Walklate, S. (ed.), *Handbook on Victims and Victimology* (pp. 464–483). Cullompton: Willan.

Newburn, T. (2007a) *Criminology*. Cullompton: Willan Publishing.

Newburn, (2017) *Criminology*, Third edition, Routledge, the Taylor & Francis Group

Nicholas, S., Povey, D., Walker, A. and Kershaw, C. (2005) *Crime in England and Wales 2004/2005*, Home Office Statistical Bulletin 11/05, London: Home Office.

Oxford Policing Policy Forum (2010) *Are Young People Over-Policed and Under-Protected?* Report of the 9th Oxford Policing Policy Forum. Oxford: Oxford Policing Policy Forum.

Piquero, (2016) *The Handbook of Criminological Theory*, John Wiley & Sons, Inc

Pitts, J. (2003) *The New Politics of Youth Crime: Discipline or Solidarity*, 2nd edn, Lyme Regis: Russell House.

Read, T. and Rogers, C. (2011) *Policing Young People*. Exeter, UK: Learning Matters, Ltd.

Redding, R.E., Goldstein, N.E.S., and Heilbrun, K. (2005) *Juvenile delinquency: past and present*, in Heilbrun, K., Goldstein, N.E.S., and Redding, R.E. (eds), *Juvenile Delinquency Prevention Assessment and Intervention*. New York: Oxford University Press, pp. 3–18.

Reid, S.T. (1982). *Crime and Criminology*. New York: Holt, Rhinehart and Winston.

Ross, A., Duckworth, K., Smith, D.J., Wyness, G., and Schoon, I. (2011) *Prevention and Reduction: A Review of Strategies for Intervening Early to Prevent or Reduce Youth Crime and Anti-social Behaviour*. London, UK: Centre for Analysis of Youth Transitions.

Schur, E. (1965) *Crimes without Victims: Deviant Behavior and Public Policy*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Scott, M. (2005) Shifting and sharing police responsibility to address public safety problems, in Tilley, N. (ed.), *The Handbook of Crime Prevention and Community Safety*. Devon: Willan Publishing, pp. 358 - 409.

Shoham, S. G., Adad, M., & Rahav, G. (2004). *Criminology*. Tel Aviv: Schocken (in Hebrew).

Sieg, (2010) *Criminology: Theories, Patterns, and Typologies*, Tenth Edition, Wadsworth, Cengage Learning

Siegel, L. and Welsh, B. (2008) *Juvenile Delinquency: The Core* (3rd ed.). Belmont: Thomson Wadsworth

Sparks, R. (2002) 'Prisons, Punishment and Penalty', in E. McLaughlin and J. Muncie (eds) *Controlling Crime*, 2nd edn, London: Sage.

Springhall, J. (1998) *Youth, Popular Culture and Moral Panics: Penny Gaffs to Gangsta-Rap, 1830–1996*, Basingstoke: Macmillan.

Stattin & Romelsjö, (1995) Adult mortality in the light of criminality... , *Criminal Behaviour and Mental Health*, 5, 279-311

Talib, A. (2001) *Crime Prevention*. Beirut: Dar Al Taleaa Press.

Thorton, W.E~ Voigt, L. & Doerner, W.G. (1987). *Delinquency and Justice*. New York: Random House.

Tilley, N. (2003) Community policing, problem-oriented policing and intelligence-led policing, in Newburn, T. (ed.), *The Handbook of Policing*. Cullompton: Willan Publishing.

Tonry, M. and Farrington, D.P. (1995) Strategic Approaches to Crime Prevention, in Tonry, M. and Farrington, D.P. (eds), *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 1-20.

Trojanowicz & Morash, 1983 *Delinquency: Concepts and Control* Jersey: Prentice-Hall Inc.

Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1974). *Change: Principles of Problem Formation and Resolution*. New York: W. W. Norton and Co.

Welsh B.C. and Hoshi, A. (2006) Communities and crime prevention, in Sherman, L.W., Farrington, D.P., Welsh, B.C., and MacKenzie, D.L. (eds), *Evidence-Based Crime Prevention*. London: Routledge, pp. 165-197.

Wright, A. (2002) *Policing: An Introduction to Concepts and Practice*. Cullompton: Willan Publishing.

Zedner, L. (2007) 'Pre-crime and Post-criminology?', *Theoretical Criminology*, 11: 261–81.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Αλεξιάδης Στέργιος (1996) Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα σελ.218

Γεωργούλας, (2000) Ανήλικοι παραβάτες στην Ελλάδα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Δήμου, (2012) Σχέσεις κοινού-αστυνομίας και αίσθημα ανασφάλειας, Εγκληματολογία 2/2012 (ΕΤΟΣ 2ο)

Ελληνική Αστυνομία

Ζουλινάκη & Μάστορα, (2019) Ευρωπαϊκές Καλές Πρακτικές για τη μείωση της παραβατικότητας ανηλίκων, ιστοσελίδα Ελληνικής Αστυνομίας, προσπελάστηκε Μάρτιος 2019

Ιντζεσίλογλου, «Κοινωνικοποίηση των νέων και παραβατικότητα». Στα Πρακτικά Ημερίδας: Σ. Βαϊραμίδου (Επιμ.), Παραβατικότητα και Σχολείο, Αδελφοί Κυριακίδη α.ε., Θεσσαλονίκη, 2007

Κουράκης (2016) Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, Α τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Πιτσελά, Α. (2000). Ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων.

Ποινικός Κώδικας

Σταθόπουλος Πέτρος (1999) ``Κοινωνική Πρόνοια μία γενική θεώρηση ``.Αθήνα, Εκδόσεις Έλλην

Φαρσεδάκης, (1984) Παραβατικότητα και κοινωνικός έλεγχος των ανηλίκων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Φαρσεδάκης, (2005) Παραβατικότητα & Κοινωνικός Έλεγχος των Ανηλίκων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005